Rivierklimaatpark IJsselpoort

Nota van Antwoord

Samenwerkingspartners

Inhoud

1 Inleiding 5
1.1 Planuitwerking Rivierklimaatpark IJsselpoort 5
1.2 Terinzagelegging van het startdocument 5
1.3 Leeswijzer 6
1.4 Hoe verloopt de verdere procedure 6
2 Hoofdlijn van de reacties 8
2.1 Hoe zijn de reacties beantwoord? 8
2.2 Functie en rol van het startdocument 8
2.3 Het voorkeursalternatief en aangedragen alternatieve oplossingen 9
2.3.1 Vertrekpunt: het voorkeursalternatief 9
2.3.2 Kaders alternatieve oplossingen 9
2.3.3 Aangedragen alternatieve oplossingen 9
2.4 Integrale beoordeling van varianten 11
2.5 Veel voorkomende inhoudelijke vragen/opmerkingen 11
2.5.1 Waterkwaliteit en -stroming Rhederlaag 11
2.5.2 Struinpaden/wandelpaden 12
2.5.3 Recreatie en natuur gaan niet samen 12
2.5.4 Ontwikkelen voormalig terrein de Groot 13
2.5.5 Bouwen in de uiterwaarden 13
2.5.6 Inrichting Marsweg en Koestraat 14
2.5.7 Inrichting dijk Westervoort 14
2.5.8 Ontbreken duidelijke visie op ontwikkeling van het Rhederlaag 15
2.5.9 Maatregelen in relatie tot de dijkversterking PanWes 15
2.6 Wens om betrokken te blijven / mee te denken 15
3 Advies Commissie mer 17
3.1 Inleiding 17
3.2 Hoofdpunten van het advies 17
3.2.1 Achtergrond en al doorlopen proces 17
3.2.2 Concrete(re) doelen: 18
3.2.3 Randvoorwaarden uit beleid en andere ontwikkelingen 18

3.2.4 Milieugevolgen en bijdrage aan doelen 19
3.2.5 Totstandkoming van de voorkeursvariant: 19
3.3 Overige aanbevelingen en adviezen 19
4 Wijzigingen in het startdocument 22
4.1 Wijzigingen naar aanleiding van ingediende reacties en het advies van de Commissie mer 22
4.2 Advies van de klankbordgroep Rivierklimaatpark 22
4.3 Ambtshalve wijzigingen 23
4.3.1 Omissie 23
4.3.2 Tekstuele aanpassingen: 24
4.3.3 Wijzigingen vanwege nieuwe inzichten bij de verdere uitwerking van de varianten . 24
4.4 Suggesties voor volgende fase 25
5 Individuele reacties 36

1 Inleiding

1.1 Planuitwerking Rivierklimaatpark IJsselpoort

In het programma Rivierklimaatpark IJsselpoort werken negen partners samen aan een toekomstbestendige en robuuste inrichting van de IJssel en zijn uiterwaarden tussen Arnhem en Giesbeek. De partners zijn de gemeenten Arnhem, Duiven, Rheden, Westervoort en Zevenaar, waterschap Rijn en IJssel, provincie Gelderland, het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en Natuurmonumenten. Van 2017 tot 2020 doorliepen de partners – onder regie van provincie Gelderland – een zogeheten ‘’MIRT-Verkenning’’. Daarin hebben de partners een voorkeursalternatief samengesteld. Dit voorkeursalternatief is opgenomen in een door de gemeenten vastgestelde Intergemeentelijke structuurvisie. De negen partners hebben begin 2021 een Samenwerkingsovereenkomst Planuitwerking Rivierklimaatpark IJsselpoort ondertekend. Daarin is onder meer afgesproken om het voorkeursalternatief verder uit te werken in een MIRT-planuitwerking.

1.2 Terinzagelegging van het startdocument

Het startdocument Planuitwerkingsfase (hierna: startdocument) vormt het vertrekpunt voor de voorbereiding van ruimtelijke besluiten voor het Rivierklimaatpark en voor de milieueffectrapportage procedure (mer-procedure) die ter onderbouwing van de ruimtelijke besluiten wordt doorlopen. Het startdocument beschrijft de participatieaanpak en de onderzoeksaanpak. In de bijlage van het startdocument is het Ruimtelijk Perspectief opgenomen. Dit beschrijft het toekomstperspectief voor 2050 en verder en is bedoeld als een inspirerende ontwerphandleiding voor het Rivierklimaatpark IJsselpoort. Hierin staat een systeembeschrijving en de verwachte ontwikkelrichting op de lange termijn.

Het startdocument lag van donderdag 20 juni tot en met woensdag 31 juli 2024 ter inzage. Gedurende deze termijn kon iedereen reacties indienen. In totaal zijn 36 reacties ingediend. Daarnaast heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (mer) een advies uitgebracht over de inhoud van het op te stellen milieueffectrapport (MER). De Commissie heeft de ingebrachte reacties bij haar advies betrokken. Het advies is in de bijlage van het startdocument opgenomen. Tevens zijn de wettelijk adviseurs en overleg partners geraadpleegd.

Naar aanleiding van de ontvangen reacties en het advies van de Commissie voor de mer is het startdocument op enkele onderdelen aangepast, zie hoofdstuk 4. Deze Nota van Antwoord heeft als doel om de indieners van de reacties en andere belangstellenden kennis te laten nemen van de ingediende reacties en tot welke wijzigingen in het startdocument de reacties hebben geleid.

Gelet op de Algemene verordening gegevensbescherming zijn de reacties van natuurlijke personen geanonimiseerd. Vandaar dat wij bij natuurlijke personen spreken van ‘indiener’ (van een reactie). De reacties zijn zodanig samengevat, dat deze niet direct te herleiden zijn naar een

persoon of een specifiek adres. Indieners van een reactie kunnen hun reactie terugvinden aan de hand van het ontvangen registratienummer, zie de tabel in hoofdstuk 5.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 gaat in op onderwerpen die in de reacties naar voren zijn gekomen. Het beschrijft in het kort de inhoud van het startdocument en de status van het voorkeursalternatief. Daarbij geven we van een aantal aangedragen alternatieve oplossingen gemotiveerd aan waarom deze niet verder worden onderzocht. Ook gaat dit hoofdstuk inhoudelijk in op specifieke punten die in meerdere reacties terugkomen.
Hoofdstuk 3 gaat in op het advies van de onafhankelijke Commissie mer: wat vindt de Commissie belangrijke informatie voor het MER en hoe gaan we in het verdere proces met de aanbevelingen van de Commissie om.
In hoofdstuk 4 is een overzicht opgenomen van wijzigingen in het startdocument naar aanleiding van het advies van de Commissie mer, de ingediende reacties en zogenoemde 'ambtshalve wijzigingen'.
Hoofdstuk 5 bevat de individuele beantwoording van alle ingediende reacties.

In de Nota van Antwoord is een aantal veel voorkomende afkortingen gebruikt. Het betreft de volgende afkortingen:
GNN: Gelders Natuurnetwerk
IGSV: Intergemeentelijke structuurvisie
De mer: milieueffectrapportage (procedure, instrument)
Het MER: milieueffectrapport (het rapport zelf)
N2000: Natura 2000
RKP: Rivierklimaatpark IJsselpoort
VKA: Voorkeursalternatief
IOK: Intentieovereenkomst

1.4 Hoe verloopt de verdere procedure

Vaststellen gewijzigd startdocument
Het gewijzigde startdocument en de Nota van Antwoord worden voorgelegd aan de stuurgroep Rivierklimaatpark ter instemming. De bevoegde gezagen: provincie Gelderland, Gemeente Rheden en Rijkswaterstaat stellen het gewijzigde startdocument en de Nota van antwoord formeel vast. De Nota van Antwoord is (digitaal) toegestuurd naar de indieners van een reactie.

Varianten
Wij werken de varianten uit het startdocument verder uit tot schetsontwerpen. Deze schetsontwerpen hebben een iets hoger detailniveau. Vervolgens brengen we de effecten in beeld. We kijken daarbij niet alleen naar de milieueffecten maar breder. In het Startdocument is het integraal beoordelingskader opgenomen. Hierin staat precies naar welke onderwerpen we meenemen in de beoordeling. In de variantennota presenteren we de uitkomsten van deze

effectbeoordeling en presenteren we de te maken keuzes om de voorkeursvariant samen te stellen.

Voorkeursvariant
De gekozen voorkeursvariant werken we vervolgens verder uit en beoordelen we gedetailleerder. Dit rapporteren we in de Nota voorkeursvariant en het milieueffectrapport.

Besluiten
Vervolgens bereiden we ruimtelijke besluiten voor. De ontwerpbesluiten leggen we ter inzage samen met het milieueffectrapport en de nota voorkeursvariant. Hierna stellen de bevoegde gezagen aan de hand van de ingekomen zienswijzen en het advies van de Commissie mer de besluiten vast, al dan niet in aangepaste vorm.

Gedurende deze stappen bieden we belanghebbenden via diverse vormen van participatie de mogelijkheid om zich te laten informeren over de voortgang en mee te denken over de uitwerking van de plannen. Eén en ander is beschreven in het startdocument.

2 Hoofdlijn van de reacties

2.1 Hoe zijn de reacties beantwoord?

In totaal zijn 36 reacties ingediend. Alle reacties zijn, voor een goede beantwoording, gesplitst in de verschillende onderwerpen die in de reacties zijn aangekaart. Dit heeft geleid tot 244 vragen, opmerkingen en reacties die stuk voor stuk zijn beantwoord.
Iedereen die een reactie op het startdocument heeft gegeven informeren we via deze Nota van Antwoord over hoe hiermee is omgegaan.

Wij danken iedereen die de tijd heeft genomen om de voor hen belangrijke onderwerpen met ons te delen. Uit de reacties blijkt dat er veel aandacht is voor de toekomst van dit uiterwaardengebied en dat er goed is meegedacht over de verschillende aspecten van het plan en over het proces hoe de definitieve plannen voor dit gebied tot stand komen. De reacties bevatten waardevolle informatie die wij kunnen gebruiken bij het vervolg.

Een aantal vragen of opmerkingen komt vaker terug. Deze beantwoorden we hieronder in algemene zin. Bij de individuele beantwoording van de reacties in hoofdstuk 5 verwijzen we regelmatig naar deze algemene antwoorden.

2.2 Functie en rol van het startdocument

Meerdere indieners van een reactie geven aan dat informatie ontbreekt of gemist wordt in het startdocument dat ter inzage lag. In een aantal gevallen gaat dit om zaken die we nog gaan uitzoeken en te zijner tijd in de variantennota of in het MER zullen presenteren. Het startdocument vormt slechts het vertrekpunt voor de mer-procedure (de milieuonderzoeken) en de voorbereiding van ruimtelijke besluiten. Het startdocument beschrijft:

- De participatieaanpak: hoe betrekken we belanghebbenden bij de planuitwerking.
- Te onderzoeken varianten en onderzoeksvragen
- Beoordelingskader MER: welke (milieu)effecten van de varianten gaan we onderzoeken.

Het startdocument bevat dus niet:

- Een uitgebreide beschrijving van het voorkeursalternatief en de gemaakte keuzes. Zie hiervoor de vastgestelde Intergemeentelijke Structuurvisie en de notitie Voorkeursalternatief (en zie paragraaf 2.3 van deze Nota van Antwoord)
- Een uitgebreide beschrijving van de huidige situatie en autonome ontwikkelingen. Met name voor het Rhederlaag wordt dit regelmatig genoemd
- In detail uitgewerkte varianten. De varianten hebben we op hoofdlijnen beschreven en werken we momenteel gedetailleerder uit voor de effectbeoordeling in de variantennota en het MER

- De feitelijke effectbeschrijving. De effectbeschrijving gaan we op basis van het startdocument opstellen en is te zijner tijd te lezen in de variantennota en het MER.

2.3 Het voorkeursalternatief en aangedragen alternatieve oplossingen

2.3.1 Vertrekpunt: het voorkeursalternatief

Vertrekpunt voor de planuitwerkingsfase, waar we nu in zitten, is het voorkeursalternatief dat in 2020 is vastgesteld. Dit voorkeursalternatief is tot stand gekomen na zorgvuldig onderzoek, participatie/advies en afweging van verschillende alternatieven. We verwijzen daarvoor naar de documenten uit de Verkenningsfase, met name de Intergemeentelijke Structuurvisie en de Notitie Voorkeursalternatief. Als u die wilt nalezen kunt u deze vinden op de website van Rivierklimaatpark[1]. In het startdocument is ook een toelichting op het gevolgde proces te vinden, zie hoofdstuk 2.
De in het startdocument genoemde varianten geven op verschillende manieren invulling aan het voorkeursalternatief en de daarmee te bereiken doelen. Deze werken we nu uit.

2.3.2 Kaders alternatieve oplossingen

Tijdens de inspraakperiode konden alternatieve oplossingen worden aangedragen. Van die mogelijkheid hebben meerdere insprekers gebruik gemaakt. We hebben in de kennisgeving en het startdocument aangegeven welke randvoorwaarden daarbij gelden. De oplossing moet:

- Passen in de Intergemeentelijke Structuurvisie;
- Redelijkerwijs een oplossing bieden voor de opgaven;
- Technisch uitvoerbaar, betaalbaar en juridisch haalbaar zijn;
- Duurzaam en beheersbaar zijn;
- Passen binnen de voorgenomen planning.

De voorstellen in de volgende paragraaf voldoen niet aan deze randvoorwaarden en zijn daarom geen onderdeel geworden van de planuitwerkingsfase voor het Rivierklimaatpark.

2.3.3 Aangedragen alternatieve oplossingen

2.3.3.1 Fietsbrug over de Steegse haven en het doortrekken van het fietspad Arnhem-Doesburg

Verschillende indieners doen het voorstel voor de aanleg van een fietspad door de noordelijke uiterwaarden van de IJssel, De route loopt via een nog te realiseren fietsbrug langs de A348 bij de Steeg. Zo ontstaat een mooie doorlopende fietsroute door de uiterwaarden.

De fietsbrug over de Steegse haven is in de intergemeentelijke structuurvisie (IGSV) in paragraaf 2.2 benoemd. De brug is erg kostbaar en alleen financieel haalbaar als realisatie kan worden gecombineerd met groot onderhoud aan de A348. De kans en de meerwaarde wordt door de projectpartners onderkend. We zien het echter als een kans voor de lange termijn. We richten ons

[1] www.rivierklimaatpark.nl bij ‘documenten / archief / vastgestelde plannen”.

nu op maatregelen waarvoor geld beschikbaar is gesteld of waarvoor naar verwachting op korte termijn geld beschikbaar zal zijn.

2.3.3.2 Fietspad richting de Zutphensestraatweg, Rheden

De behoefte aan het doortrekken van het fietspad ter hoogte van voormalig Terrein de Groot naar de Zutphensestraatweg is bekend. Verschillende indieners wijzen op het ontbreken van deze verbinding en de kans om de Posbank en Veluwe te verbinden met de IJsselvallei.
De gemeente Rheden werkt momenteel aan een Omgevingsvisie, waar ook beleid op mobiliteit onderdeel van uitmaakt. In dit kader wordt gemeente breed gekeken naar de fietsverbindingen. Mogelijk kan deze verbinding hierin worden meegenomen. Het doortrekken van het fietspad valt buiten de scope van het Rivierklimaatpark.

2.3.3.3 Afwaarderen van de A348 ter versterking van de verbinding met de Veluwe

Ter versterking van de ecologische verbinding tussen de IJssel en de Veluwe stelt een indiener voor om de IJsselweg (A348) om te vormen tot een reguliere provinciale weg (N348) zonder vluchtstroken, de maximumsnelheid te verlagen naar 80 km/h en het opheffen van afrit 1 en de verbindingsweg tussen de snelweg en de Zutphensestraatweg-Arnhemsestraatweg te onderzoeken.
Het voorstel van indiener draagt bij aan de ambitie voor de lange termijn om de verbinding met de Veluwe te versterken. Voor dit moment is de ingreep echter te ingrijpend om op korte termijn uit te voeren en ontbreekt uitzicht op financiering. Daarom nemen we dit initiatief niet op in de scope van Rivierklimaatpark.

2.3.3.4 Het aanpakken van diverse wegen buiten het Rivierklimaatpark

Enkele belanghebbenden vragen om verschillende wegen in omliggende kernen aan te pakken vanuit veiligheid, doorstroming of ruimtelijke kwaliteit.
Dergelijke lokale opgaven passen niet binnen de opgave van het Rivierklimaatpark en vragen vooral aandacht en besluiten van de betreffende gemeenten.

2.3.3.5 Betrekken van ‘het Broek’ als deelgebied 8

Enkele indieners geven aan dat enkele onderwerpen uit het Rivierklimaatpark ook relevant zijn voor het Duivense en Zevenaarse Broek. Zij zien graag dat dit als nieuw deelgebied wordt toegevoegd aan Rivierklimaatpark.
De samenhang tussen Rivierklimaatpark en het Broek hebben we besproken met de gemeente Zevenaar. Naast Rivierklimaatpark hebben alle partners hun eigen opgaven en projecten. Wanneer voor de realisatie van een bepaalde opgave het niet nodig is dat alle negen partners uit het Rivierklimaatpark hierover besluiten, is samenwerken niet voor de hand liggend. Voor het Broek geldt dat het toevoegen van dit gebied als extra deelgebied geen oplossing biedt voor de opgaven binnen Rivierklimaatpark. Wel vraagt het om zorgvuldige afstemming tussen de projecten, zeker daar waar overkoepelende thema’s als verkeer, recreatie en hydrologie in beide projecten voorkomen. Wij zullen hierover blijvend in overleg treden met de gemeente Zevenaar.

2.3.3.6 Verplaatsen van de ingang Rhederlaag

Verschillende indieners stellen voor om de ingang van het Rhederlaag bovenstrooms te verplaatsen bijvoorbeeld naar de oude rivierloop ter hoogte van recreatiepark De Mars. Als belangrijkste reden wordt genoemd dat het waterniveau in het Rhederlaag dan stijgt waardoor verdroging in het gebied en in de omgeving wordt tegengegaan.

De aangedragen maatregel kan een bijdrage leveren aan het oplossen van geschetste probleem van verdroging in het Rhederlaag. Het probleem van verdroging speelt echter niet alleen in het Rhederlaag, maar in heel de Liemers. De gemeente streeft naar een samenhangende aanpak voor de verdroging in plaats van het uitvoeren van losse maatregelen. Overigens heeft deze maatregel ook consequenties. Zo zal, om de geplande overnachtingshaven voor de binnenvaart in stand te houden, een dam in het Rhederlaag moeten worden gemaakt op een van de diepste punten van de plassen. Daarnaast leidt het verplaatsen van de ingang tot hogere waterstanden in het Rhederlaag, wat weer gevolgen heeft voor de kades en oeverbescherming. Vanwege de impact en het streven naar een samenhangende aanpak van dit probleem is besloten deze oplossing niet nader te onderzoeken binnen het Rivierklimaatpark.

2.4 Integrale beoordeling van varianten

Via de ingediende reacties ontvingen we meerdere vragen of we bij de effectbeoordeling ook kijken naar een specifiek aspect wat voor de betreffende indiener van belang is. Alle varianten en de uiteindelijke voorkeursvariant beoordelen we op de aspecten uit het integrale beoordelingskader (zie paragraaf 5.2 van het startdocument). De milieueffecten zijn een onderdeel daarvan. Deze hebben we al vrij ver uitgeschreven in hoofdstuk 6 van het startdocument, en milieu is dus zeker niet enige thema.
Meerdere indieners benoemen en onderbouwen een voorkeur voor één van de varianten. Daarmee lopen zij vooruit op de integrale beoordeling die we op basis van de diverse onderzoeken uitvoeren. De standpunten van de indieners bevatten daarvoor vaak nuttige informatie.

2.5 Veel voorkomende inhoudelijke vragen/opmerkingen

2.5.1 Waterkwaliteit en -stroming Rhederlaag

Recreatieondernemers, bewoners van Riverparc en andere belanghebbenden maken zich zorgen over het effect van de rivierverruimende maatregelen op de waterkwaliteit van en de stroming op het Rhederlaag. Ze wijzen erop dat het Rhederlaag in belangrijke mate wordt gevuld met kwalitatief schoon kwelwater vanuit het Veluwe-massief. Met een verlaging van de Koppenwaardsedam, in combinatie met het doorstroombaar maken van de kade van de Marsweg, zal een veel frequentere doorstroming van het Rhederlaag met IJsselwater via de Koppenwaard plaatsvinden. Men vreest dat de kwaliteit van het water in het recreatiegebied hierdoor achteruit zal gaan. De aanwezigheid van een voormalige vuilstort in de Koppenwaard wordt in dit verband ook regelmatig genoemd. Ook vreest men dat de hoeveelheid slib in het water zal toenemen en dat dit zich afzet op de zandstranden. Daarnaast zijn er zorgen dat de stroomsnelheid van het

water in situatie van hoogwater zal leiden tot afkalving van de strandjes en oevers bij onder andere Riverparc.

Wij onderschrijven het belang van een goede waterkwaliteit voor bewoners, gebruikers en recreanten op het Rhederlaag. Het in beeld brengen van de gevolgen van de maatregelen voor de waterkwaliteit heeft daarom zeker onze aandacht. Zie ook tabel 6.2 in paragraaf 6.5 en de toelichting daarop in paragraaf 6.6 van het startdocument. Hierin is waterkwaliteit van het Rhederlaag specifiek genoemd. Op dit moment vindt (jaarrond) onderzoek plaats naar de waterkwaliteit in het Rhederlaag en de sedimentatie van slib. Daarmee brengen we de uitgangssituatie in beeld. De mogelijke effecten betrekken we in de afweging en beoordeling van de varianten.
Dit geldt ook voor de effecten van het verlagen van de Koppenwaardsedam en het doorstroombaar maken van de Marsweg op de stroming van water langs de oevers van het Rhederlaag, waaronder die van Riverparc.

2.5.2 Struinpaden/wandelpaden

Uit de reacties op het startdocument blijkt dat er verwarring bestaat over de begrippen ‘struinpad’ en ‘wandelpad’. Meerdere indieners geven aan dat struinen betekent vrijuit door het gebied wandelen zonder gebonden te zijn aan een pad, terwijl een wandelpad juist een aangegeven route impliceert.

De term struinpad komt uit de Intergemeentelijke Structuurvisie en is daarin niet nader uitgelegd. Met een struinpad bedoelen we in dit geval een pad dat wel een vaste route volgt, maar niet verhard is. Dit gebied leent zich minder goed voor echt struinen door de uiterwaarden. Wij zullen dit in het startdocument aanpassen en in het vervolg de term ‘wandelpad’ hanteren.

2.5.3 Recreatie en natuur gaan niet samen

Meerdere indieners uiten zorgen over de effecten op de natuur in het gebied, met name als gevolg van recreatie. In het bijzonder vraagt men aandacht voor het effect van recreatieve routes door of langs natuurgebieden. Men vreest dat hierdoor verstoring van de aanwezige soorten plaatsvindt. Anderen moedigen het toegankelijk maken van de uiterwaarden juist aan zodat mensen makkelijker kennismaken met de natuur.

Recreatieve ontwikkeling en het ontwikkelen van natuur zijn beide doelen van het Rivierklimaatpark IJsselpoort. Soms ‘schuren’ belangen en is een zorgvuldige afweging nodig. Dit gaan we per deelgebied en voor het plangebied als geheel doen. Daarvoor onderzoeken we zowel de effecten van natuur als van recreatie (en ook samen) in het MER. We hebben twee basisvarianten voor recreatief gebruik ontwikkeld om de door indieners genoemde samenhang tussen natuur en recreatie goed in beeld te krijgen.

2.5.4 Ontwikkelen voormalig terrein de Groot

Verschillende indieners verzoeken af te zien van de voorgestelde herinrichting van het voormalige steenfabrieksterrein de Groot. Ze beargumenteren dat het gebied zich niet leent voor intensieve verblijfsrecreatie en dat de aanwezige natuurwaarden zullen worden verstoord.

Het vertrekpunt voor de planuitwerkingsfase, waar we nu in zitten, is het voorkeursalternatief dat in 2020 is vastgesteld. Dit voorkeursalternatief is tot stand gekomen na zorgvuldig onderzoek en afweging van verschillende alternatieven. Het voorkeursalternatief voorziet in herinrichting van het terrein van de voormalige steenfabriek. Dat werken we de komende tijd verder uit, zoals beschreven in het startdocument (paragraaf 4.7). Het in beeld brengen van de effecten op natuur, is onderdeel van de uitwerking.

2.5.5 Bouwen in de uiterwaarden

Een aantal indieners zet vraagtekens bij de uitbreidingsmogelijkheden die we bieden voor bedrijven in de uiterwaarden. Daarbij verwijst men naar de recent aangescherpte regels voor bouwen in de uiterwaarden. Ze constateren ook een tegenstrijdigheid tussen het uitplaatsen van Struyk Verwo en ruimte bieden aan andere bedrijven.

Het vastgestelde VKA vormt de basis voor de gemaakte keuzes. Hierin is vastgelegd dat Struyk Verwo uitgeplaatst wordt om andere doelen mogelijk te maken (waaronder waterstandsverlaging, ruimte voor een robuust riviersysteem, nieuwe natuur en verhoging van de ecologische waterkwaliteit). In het VKA wordt aan het bedrijf Putman ruimte geboden omdat dit een watergebonden bedrijf is, mits daar rivierverruimende maatregelen tegenover staan. Voor de ontwikkeling van voormalig Terrein de Groot, de invulling van steenfabrieksterrein Emptepol en initiatieven in het Rhederlaag is onder voorwaarden ruimte in de uiterwaarden mogelijk.

Recent zijn de regels voor bouwen in de uiterwaarden aangescherpt. Dit is een uitwerking van de brief water en bodem sturend van de minister en staatssecretaris van infrastructuur en waterstaat[2]. In de brief wordt aangegeven dat we rekening moeten houden met hogere afvoeren door klimaatverandering en vaker hoog water in de uiterwaarden. Er is meer ruimte nodig om water op te vangen bij hoog water. Het bouwen in de uiterwaarden voor activiteiten die niet watergebonden zijn, zijn niet meer toegestaan. Deze regel is direct ingegaan maar voor projecten waar bestuurlijke afspraken over zijn gemaakt, wordt een uitzondering gemaakt. Rivierklimaatpark IJsselpoort is een van de projecten waarvoor de uitzondering (maatwerk) geldt. Wat precies de regels zijn voor maatwerk wordt door het ministerie uitgewerkt. Wat al wel duidelijk is:

- de ontwikkeling moet passen binnen de kaders van het voorkeursalternatief en de intergemeentelijke structuurvisie;
- de ontwikkeling moet zorgen voor extra ruimte voor de rivier;
- het ruimtebeslag moet zo klein mogelijk zijn;
- permanente bewoning is niet toegestaan.

[2] https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=2022D50136

Om gebruik te maken het maatwerk moet de ontwikkeling meegenomen worden in de plannen van Rivierklimaatpark IJsselpoort. Begin 2025 moet er duidelijk zijn welke ontwikkelingen voldoen aan de regels en meekunnen in het planproces. Zodra helder is wat de aanvullende regels zijn vanuit het ministerie nemen wij contact op met de bij ons bekende initiatiefnemers om af te spreken welke mogelijkheden er zijn en op welke wijze de ontwikkeling onderdeel wordt van het planproces van Rivierklimaatpark.

2.5.6 Inrichting Marsweg en Koestraat

De herinrichting van de Marsweg en de Koestraat is een onderwerp dat veel indieners bezighoudt. Er is een breed besef dat er op dit moment te hard gereden wordt en er weinig ruimte is voor veilig gebruik door de verschillende weggebruikers. In reactie op de twee gepresenteerde varianten dragen indieners verschillende oplossingen aan om de veiligheid te verbeteren.

Op dit moment werken we de varianten voor de herinrichting van de Marsweg en Koestraat nader uit samen met direct belanghebbenden. De voor- en nadelen van beide varianten voor de verkeersveiligheid onderzoeken we in het MER. Op basis van deze en andere onderzoeken maakt de stuurgroep een keuze tussen deze varianten. Deze kan per deel van de Marsweg/Koestraat anders zijn en zelfs een combinatie van de onderzochte maatregelen zijn.

2.5.7 Inrichting dijk Westervoort

Een veilige inrichting van de dijk bij Westervoort is een onderwerp waar diverse indieners voorstellen voor indienen. Deze komen soms overeen maar tegelijkertijd zijn de aangedragen oplossingsrichtingen vaak verschillend.

Voor het gedeelte tussen de toerit van Putman en de Driegaardenstraat werken wij de gepresenteerde varianten uit. We beoordelen ze volgens het Integraal Beoordelingskader zodat bestuurders een afgewogen beslissing kunnen nemen voor de voorkeursvariant.

Het gedeelte van de IJsseldijk tussen de Veerdam (Dorpstraat) tot aan de toerit naar Putman is gekozen voor de variant waarbij de IJsseldijk wordt ingericht als fietsstraat met bijbehorende voorzieningen, ingericht voor gemotoriseerd bestemmingsverkeer en fietsverkeer[3]. Er is een “harde knip” op de IJsseldijk voorzien ter hoogte van het viaduct. Een harde knip is een maatregel waarbij autoverkeer niet meer kan passeren (met uitzondering van hulpdiensten). Wij kunnen deze harde knip alleen realiseren bij het doorgaan van het project ViA15, waarbij de A15 wordt doorgetrokken, waardoor de verkeersdrukte in Westervoort vermindert. Verder is een “zachte knip” voorzien op de Brouwerslaan. Bij een zachte knip is het nog wel mogelijk voor autoverkeer om te passeren, het is met name bedoeld om sluipverkeer te ontmoedigen. Door een langere, langzamere route te creëren voor autoverkeer, is de route niet langer aantrekkelijk als alternatief. De vorm van de zachte knip wordt verder uitgewerkt in het stedenbouwkundig ontwerp van de

[3] Voor referenties zie bijlage 2 van het Startdocument

nieuwe woonwijk Westervoort Noord. Het onderzoek naar de verkeersafwikkeling van de nieuwe woonwijk Westervoort Noord loopt echter nog. Als er sprake is van een hoger verkeersaanbod op de IJsseldijk door een (gedeeltelijke) verkeersafwikkeling van de nieuwe woonwijk Westervoort Noord via de dijk, dan is een relatief kleine verbreding van het wegprofiel mogelijk noodzakelijk om de IJsseldijk als fietsstraat in te richten. Wij gaan dit aspect samen met de gemeente uitwerken.

2.5.8 Ontbreken duidelijke visie op ontwikkeling van het Rhederlaag

Diverse insprekers missen in het startdocument een duidelijke visie op de ontwikkeling van het Rhederlaag.

Het klopt dat de ontwikkelingsmogelijkheden van de bestaande recreatieparken en andere ontwikkelingen in het Rhederlaag niet specifiek zijn genoemd in het startdocument. In het voorkeursalternatief is het hele Rhederlaag gemarkeerd als ‘recreatief ontwikkelgebied met kwaliteitsimpuls’. De ontwikkelingsmogelijkheden binnen het Rhederlaag zijn ondervangen in twee aspecten binnen het Rivierklimaatpark:

- Het bieden van ‘maatwerkoplossingen’ in het kader van het aangescherpte Beleidsregels grote rivieren om buitendijks ruimtelijke ontwikkelingen te realiseren wanneer er tegelijkertijd meer rivierruimte wordt gemaakt.
- Met de kwaliteitsimpuls voor het Rhederlaag legt het Rivierklimaatpark de focus op het recreatief ontwikkelperspectief. De kwaliteitsimpuls is een belangrijk uitgangspunt voor de toekomst van het Rhederlaag. Hiervoor het Masterplan Rhederlaag bedacht, waarvan de precieze invulling en haalbaarheid momenteel wordt bepaald.

2.5.9 Maatregelen in relatie tot de dijkversterking PanWes

Sommige indieners uiten zorgen over de effecten van de dijkversterking, zoals binnendijkse wateroverlast of overlast van uitvoeringswerkzaamheden.

De versterking van de dijk is geen onderdeel van Rivierklimaatpark IJsselpoort, maar een apart project dat door het waterschap Rijn en IJssel wordt getrokken. Wij zorgen wel voor een zorgvuldige afstemming met het proces van de dijkversterking. Bij beide projecten is aandacht voor de effecten van de maatregelen op bijvoorbeeld het grondwater. Er is ook aandacht voor de schadeafhandeling vanuit de projecten rondom Westervoort. Hierover volgt op een later moment meer informatie. Daarnaast gaan wij zorgen voor een zorgvuldige afstemming van de uitvoeringswerkzaamheden voor het Rivierklimaatpark met die van het waterschap Rijn en IJssel voor de dijkversterking. Beperking van de impact van het uitvoeren van werkzaamheden is een gezamenlijk doel van de dijkversterking en het Rivierklimaatpark IJsselpoort.

2.6 Wens om betrokken te blijven / mee te denken

Verschillende indieners hebben de wens geuit om betrokken te blijven of mee te denken bij het uitwerken van de plannen.

Wij maken hier graag gebruik van. In het startdocument is op hoofdlijnen aangegeven op welke momenten we welk type bijeenkomsten voorzien. Via de digitale nieuwsbrief zullen we kenbaar maken welke bijeenkomsten voor welke belanghebbenden georganiseerd worden. Ook zullen we aangeven of en hoe u zich kunt aanmelden. Deze informatie zullen we ook via actuele berichten op de website plaatsen. Daarnaast zullen we gericht contact opnemen met indieners die hierom hebben gevraagd.

3 Advies Commissie mer

3.1 Inleiding

De Commissie voor de milieueffectrapportage heeft advies uitgebracht over de reikwijdte en detailniveau van het op te stellen milieueffectrapport. Het advies is integraal opgenomen in bijlage 1 van deze Nota van Antwoord. De Commissie mer heeft alle reacties op het startdocument (geanonimiseerd) ontvangen en betrokken bij haar advies.
In haar advies formuleert de Commissie mer een aantal hoofdpunten, die zij beschouwt als essentiële informatie voor het op te stellen MER:

- Beschrijf de achtergrond van en de aanleiding voor het Rivierklimaatpark
- Maak de doelen zo concreet mogelijk. Geef aan wat de hoofd- en nevendoelen zijn.
- Geef aan wat de randvoorwaarden uit beleid en regelgeving zijn en beschrijf de andere relevante ontwikkelingen
- Beschrijf de positieve en negatieve gevolgen van de varianten.
- Beschrijf de totstandkoming van de voorkeursvariant

De Commissie brengt advies uit aan de overheden die de juridische besluiten vaststellen. Het advies is besproken tussen de bevoegde gezagen en de initiatiefnemer[4].
Hoe de bevoegde gezagen en de initiatiefnemer met de hoofdpunten van het advies om willen gaan, beschrijven we in paragraaf 4.2. In paragraaf 4.3 gaan we in op een aantal andere aandachtspunten en adviezen van de Commissie.

De Commissie mer had bij het opstellen van het advies geen gedetailleerd inzicht in het werkproces dat het project voor ogen heeft om tot een goed onderbouwd en gedragen voorkeursvariant te komen. Dit is een gevolg van de eerder gemaakte keuze om het startdocument vooral te richten op de informatie die voor insprekers relevant is om op dit moment een reactie in te kunnen dienen en minder op de meer procesmatige en technische onderwerpen. Dit proces is tijdens het adviesgesprek met de Commissie mer toegelicht door de initiatiefnemer.

3.2 Hoofdpunten van het advies

3.2.1 Achtergrond en al doorlopen proces

Advies: Beschrijf de achtergrond van en de aanleiding voor het Rivierklimaatpark. Geef een overzicht van het doorlopen proces, waaronder de totstandkoming van het vastgestelde voorkeursalternatief. Geef aan op welke wijze het milieubelang daarbij een rol heeft gespeeld. Onderbouw ook de grenzen van het plangebied.

[4] Het Omgevingsbesluit bepaalt dat de overheden die zowel initiatiefnemer als bevoegd gezag zijn in het kader van het milieueffectrapport moeten zorgen voor een rollenscheiding. Dat betekent dat de ambtenaren die het project beoordelen vanuit de rol van bevoegd gezag zoveel als mogelijk andere ambtenaren zijn dan die betrokken zijn vanuit de rol van initiatiefnemer.

Reactie: Het is gebruikelijk om in een MER de voorgeschiedenis van een project te beschrijven. Wij delen dan ook het belang van deze beschrijvingen. De informatie is in het kader van de uitgevoerde verkenning en de intergemeentelijke structuurvisie al eerder gepresenteerd. Toch helpt het als we het 'vertrekpunt' voor de planuitwerkingsfase nog eens samenvatten. Hier geven we in het MER invulling aan.

Consequentie voor startdocument: geen, deze inhoudelijke toelichting vullen we in het MER.

3.2.2 Concrete(re) doelen:

Advies: Maak de doelen zo concreet mogelijk, zodat inzicht te geven is in wat de varianten hieraan bijdragen. Geef aan wat de hoofd- en nevendoelen zijn en leg uit hoe die zich tot elkaar verhouden. Geef ook aan wat mogelijke (meekoppel)kansen zijn in relatie met andere projecten.

Reactie:
Wij onderschrijven het advies van de commissie om de doelen zo concreet, toetsbaar en kwantitatief als redelijkerwijs mogelijk is uit te werken.
De doelen voor het Rivierklimaatpark zijn vastgesteld bij de start van de uitgevoerde verkenning. Het klopt dat de vier doelen op dit moment gelijkwaardig geformuleerd zijn. We werken het vastgestelde voorkeursalternatief – dat voldoet aan de doelstellingen – nader uit. Later in het proces moeten bestuurlijke keuzes worden gemaakt welke doelen in welk geval het zwaarst wegen. Deze keuzes moeten hoe dan ook worden gemaakt in het proces om te komen van varianten tot een voorkeursvariant. In dat kader beoordelen we waar verdere kwantificering van de doelen helpt om de afwegingen te kunnen maken, hoe we omgaan met eventuele conflicterende doelen en op welke wijze de keuzes zijn gemaakt. We geven hiermee invulling aan het advies van de Commissie in het kader van de integrale beoordeling van de varianten. Ook zullen wij de meekoppelkansen expliciet benoemen, zoals de Commissie heeft gevraagd.

Consequentie voor startdocument:
In het startdocument (hoofdstuk 5) voegen we toe hoe we omgaan met (toetsing aan) doelstellingen.

3.2.3 Randvoorwaarden uit beleid en andere ontwikkelingen

Advies: Geef aan welke randvoorwaarden bestaand beleid en wet- en regelgeving aan het Rivierklimaatpark stellen. Geef ook aan welke andere ontwikkelingen spelen in en nabij het plangebied en hoe deze ontwikkelingen de (positieve en negatieve) milieugevolgen van het Rivierklimaatpark mogelijk kunnen beïnvloeden en/of versterken. Beschrijf en onderbouw welke ontwikkelingen vallen binnen de al vastgelegde structuurvisie, welke ontwikkelingen gezien moeten worden als raakvlakprojecten, welke controversieel zijn door veranderende regelgeving én welke gelden als autonoom. Geef aan of en in hoeverre bepaalde ontwikkelingen onzeker zijn en op welke wijze daarmee in het MER wordt omgegaan.

Reactie: Het in beeld brengen van het beleidskader is een ‘standaard’ onderdeel van ieder MER en nemen we dus op in het MER. Dit beleidskader bepaalt onder andere de ‘speelruimte’ die er is bij de uitwerking van het eerder vastgestelde voorkeursalternatief. Wij denken hierbij onder andere aan de wet- en regelgeving met betrekking tot natuur, de gevolgen van de beleidslijn ‘water en bodem sturend’ en de ontwikkelingen met betrekking tot Integraal Riviermanagement.
We geven in het MER ook invulling aan het advies van de Commissie om goed inzicht te geven in raakvlakprojecten en autonome ontwikkelingen.

Consequentie voor startdocument: Geen. We zien dit als nadere uitwerking van paragraaf 6.3 van het startdocument.

3.2.4 Milieugevolgen en bijdrage aan doelen

Advies: Beschrijf de positieve en negatieve effecten van de varianten (inclusief de voorkeursvariant). Doe dit voor de aanlegfase én de eindfase (als alle werkzaamheden afgerond zijn). Beoordeel per variant in hoeverre de doelen van het Rivierklimaatpark worden bereikt (het doelbereik). Ga ook in op de mogelijke fasering van het Rivierklimaatpark en op de haalbaarheid in relatie tot de Natura 2000-doelen.

Reactie: Het is gebruikelijk om in een MER onderscheid te maken in feitelijk optredende effecten (negatief/positief, gebruiksfase/eindfase) en het ‘doelbereik’. Daarbij gaan we ook in op de fasering en op de genoemde haalbaarheid in relatie tot de Natura 2000-doelen.

Consequentie voor startdocument: Geen. We zien dit als nadere uitwerking van hoofdstuk 5 en 6 van het startdocument.

3.2.5 Totstandkoming van de voorkeursvariant:

Advies: Beschrijf de totstandkoming van de voorkeursvariant. Geef aan op welke wijze het milieubelang daarin een rol heeft gespeeld.

Reactie: De manier waarop het milieubelang een rol heeft gespeeld bij de samenstelling van de voorkeursvariant is een belangrijke onderbouwing van de uiteindelijk te nemen besluiten. Wij onderschrijven het advies dit in het MER inzichtelijk te maken, zodat alle milieu-gerelateerde aspecten bij elkaar in één document staan.

Consequentie voor startdocument: Geen. We zien dit als nadere uitwerking van hoofdstuk 5 van het startdocument.

3.3 Overige aanbevelingen en adviezen

De Commissie formuleert in de hoofdstukken 2 tot en met 5 meer gedetailleerde adviezen/suggesties voor het onderzoek. De bevoegde gezagen en de initiatiefnemer nemen deze adviezen over. Werkenderwijs zal blijken hoe we precies invulling gaan geven aan het advies van de Commissie. In het MER zullen we dit nader verantwoorden.

In deze paragraaf gaan we op een aantal concrete adviezen nader in. In algemene zin geldt dat we per thema/beoordelingscriterium gaan bekijken op welk moment de gewenste informatie nodig is: voor het kiezen van een voorkeursvariant óf bij de nadere uitwerking van die voorkeursvariant. Ook dit zullen we in het MER goed onderbouwen.

Paragraaf 2.1 toetsing doelstellingen
Advies: De Commissie adviseert om bij de toetsing aan doelbereik (zie paragraaf 4.2 van het advies) te onderzoeken wat de consequenties zijn voor de thema's natuur en landschap van het afwijken van het doel om 10 cm waterstandsdaling te realiseren. Dit om te voorkomen dat het 10 cm-doel het benutten van kansen voor deze thema's in de weg staat.

Reactie: De Commissie lijkt te veronderstellen dat het 10 cm-doel kansen in de weg staat. Als eerste stap zullen we in het MER onderzoeken of deze veronderstelling klopt. Als dat het geval is, zullen we zoals de Commissie adviseert in beeld brengen welke gevolgen het afwijken van deze doelstelling heeft op thema's als natuur en landschap.

Consequentie voor startdocument: Geen. We zien dit als nadere uitwerking van hoofdstuk 5 van het startdocument.

Paragraaf 2.1, doelen recreatie
Advies: In het startdocument staat dat het recreatief routenetwerk en gebiedsentrees niet nu al worden onderzocht maar pas in de fase van optimalisering van de voorkeursvariant. De Commissie adviseert de doelen voor recreatie meteen mee te nemen.

Reactie: Wij onderschrijven dit advies van de Commissie voor zover het de recreatieve doelen en de (grote) gebiedsentrees betreft. Het Rivierklimaatpark heeft vier (op dit moment) gelijkwaardige doelen, waaronder de uiterwaarden beter toegankelijk te maken voor recreanten. Deze gelijkwaardigheid van doelstellingen impliceert dat recreatieve doelen voor routenetwerk en entrees een volwaardige plaats krijgen in de varianten en het onderzoek. Het startdocument beschrijft dat recreatieve elementen zoals de gebiedsentrees volgend zijn op 'hoofdkeuzes', waarmee er impliciet een keuze wordt gemaakt dat (deze vormen van) recreatie geen hoofdkeuze zijn en daarmee ondergeschikt als doel. Door het volgend te laten zijn vallen mogelijk bepaalde oplossingen af die vanuit recreatief oogpunt ideaal zouden zijn. Daarom zullen we in de variantenafweging gedetailleerder ingaan op recreatieve routes en op de (grote) gebiedsentrees.

Consequentie voor startdocument: We voegen dit toe in hoofdstuk 4 van het startdocument.

Paragraaf 3.2, suggestie voor ontwikkelen thematische varianten
Advies: De Commissie benoemt dat de werkwijze om per deelgebied varianten te onderzoeken het risico met zich meebrengt dat milieueffecten niet volledig en in onderlinge samenhang worden onderzocht. Om dat risico te beheersen doet de Commissie de suggestie om thematische varianten te ontwikkelen vanuit de verschillende doelstellingen.

Reactie: Wij zijn het met de Commissie eens dat het ongewenst is om milieueffecten niet volledig en niet in onderlinge samenhang te onderzoeken. Wij zien meerdere manieren om dit te voorkomen. De suggestie van de Commissie is één van die manieren, maar in het startdocument staat op pagina 44 een andere manier beschreven om dit risico te beheersen: "*We beoordelen de varianten eerst los en vervolgens beschouwen we de raakvlakken met en effecten op andere varianten. Waar nodig om een goede effectbeoordeling te kunnen doen, maken we samengestelde varianten. Daarbij combineren we verschillende maatregelen met elkaar. Dit is bijvoorbeeld van belang voor rivierkundige effecten, zoals waterstandsdaling*." Hiermee stellen we zeker dat de milieueffecten volledig en in onderlinge samenhang worden onderzocht.

Consequentie voor startdocument: Geen.

Paragraaf 4.5, advies om landschaps- en beeldkwaliteitsplan op te stellen in variantenfase
Advies: De Commissie adviseert al in deze fase een landschaps- en beeldkwaliteitsplan op te stellen met daarin fotomontages en visualisaties.

Reactie: Een dergelijk plan bevat veel verschillende onderdelen, waaronder gedetailleerde aspecten die in deze fase nog niet aan de orde zijn. De genoemde visualisaties en fotomontages zullen we, voor zover mogelijk in dit stadium van de planvorming, al wel opnemen in het MER. Dit kan ook in de vorm van referentiebeelden vanuit andere projecten. Op deze manier groeit het plan in de loop van het proces. Wij nemen het advies van de Commissie over in die zin dat we een start maken met het beeldkwaliteitsplan en landschapsplan, en dit lopende het werkproces (als de ontwerpen concreter zijn) aanvullen.

Consequentie voor startdocument: Geen. We zien dit als nadere uitwerking van het startdocument.

4 Wijzigingen in het startdocument

In dit hoofdstuk vatten we samen welke wijzigingen zijn aangebracht in het startdocument naar aanleiding van de ingediende reacties (zie hoofdstuk 5 van deze Nota van Antwoord) en het advies van de Commissie mer (zie hoofdstuk 3 van deze Nota van Antwoord). Daarnaast zijn er enkele wijzigingen aangebracht vanwege nieuwe inzichten bij de verdere uitwerking van de varianten. Samen met enkele omissies en enkele tekstuele aanpassingen noemen we dit 'ambtshalve wijzigingen'.

4.1 Wijzigingen naar aanleiding van ingediende reacties en het advies van de Commissie mer

De ingediende reacties en het advies van de Commissie mer heeft geleid tot de volgende aanpassingen van het startdocument:

- We vervangen de term 'struinpaden' door 'wandelpaden', Dit kunnen verharde of onverharde paden zijn (hoofdstuk 4 startdocument en Ruimtelijk perspectief)
- We voegen de grote gebiedsentrees toe als onderdeel van het variantenonderzoek (nieuw hoofdstuk 4.10 van het startdocument)
- De principes voor recreatieve routes, zoals beschreven in het startdocument, integreren we in de uitwerking van de varianten (hoofdstuk 4 startdocument)
- We voegen in hoofdstuk 5 een passage toe hoe we de toetsing aan de doelstellingen vormgeven.
- De mogelijkheid van kleinschalige energieopwekking bij terrein De Groot is toegevoegd in paragraaf 4.7 van het gewijzigde startdocument.

4.2 Advies van de klankbordgroep Rivierklimaatpark

De Klankbordgroep RKP heeft in haar vergadering van 18 april 2024 het ontwerp-Startdocument besproken en de Stuurgroep geadviseerd. Het advies richt zich op het integraal beoordelingskader, doelbereik en het detailniveau en volledigheid van de onderzoeksagenda.

De Klankbordgroep vraagt aandacht voor de onderstaande onderwerpen:

- Factor 'tijd'
  De factor 'tijd' is een belangrijke factor is en deze lijkt in het integrale beoordelingskader te ontbreken.
  Hoe wordt dit meegenomen: Factor 'tijd' is zeker een belangrijk thema om mee te nemen in de beoordeling van de effecten/consequenties. We nemen dit in de integrale beoordeling als apart onderwerp mee (valt onder het kopje 'overig').

- Recreatie

In het Ruimtelijk Perspectief (bijlage van het Startdocument) is recreatie onderdeel van het leidend principe 5: 'Biedt ruimte voor passend economisch gebruik'. Recreatie is meer dan alleen economisch gebruik. Voor gebruikers draagt recreatie ook bij aan welzijn. Recreatie beperkt zich niet alleen tot wandelen. Worden andere vormen van recreatie ook meegenomen in de effectenstudie?
Hoe wordt dit meegenomen: In het leidend principe 4 'vergroot de recreatieve belevingswaarde en identiteit van het gebied' is beschreven dat recreatie meer is dan een economische functie. Voor het deelgebied Rhederlaag werken we in het masterplan Rhederlaag het toekomstperspectief voor dit gebied uit. Dit gaat verder dan alleen wandelen. Voor de overige deelgebieden zien wij (extensieve) wandelrecreatie als mogelijk passend gebruik. De effectenstudie moet uitwijzen welke gebieden zich daar wel en niet voor lenen.

- Duurzaamheid en toekomstbestendigheid
  Hoe wordt omgegaan met nieuwe/onverwachte ontwikkelingen bij de beoordeling? Zijn de toekomstige ontwikkelingen voldoende in beeld om dit te beoordelen?
  Hoe wordt dit meegenomen: Er is een 'stip op de horizon' gezet in het Ruimtelijk Perspectief, waarbij verwachting is dat de tendens gaat naar meer natuurlijke processen in de rivier. Nieuwe ontwikkelingen worden aan de hand hiervan bekeken. Dit perspectief wordt ook gebruikt ter toetsing of andere nieuwe ontwikkelingen met de realisatie van Rivierklimaatpark onmogelijk worden gemaakt. Adaptiviteit is breder dan duurzaamheid en wordt meegenomen in de toetsing op toekomstbestendigheid.

- Natuurvriendelijke oevers
  De natuurvriendelijke oevers zullen effect hebben op de scheepvaart en het aangrenzende grondgebruik. De effectbeoordeling zal inzicht moeten gegeven over het effect op het bestaande gebruik.
  Hoe wordt dit meegenomen: De effecten (positief en negatief) van aanleg van natuurvriendelijke oevers op het bestaande gebruik worden meegenomen in de beoordeling van het doelbereik (landbouw, scheepvaart en natuur) en bij de beoordeling van beheer en onderhoud (kostencomponent).

4.3 Ambtshalve wijzigingen

De ambtshalve wijzigingen bestaan uit een omissie, tekstuele aanpassingen en wijzigingen die zijn aangebracht vanwege nieuwe inzichten bij de verdere uitwerking van de varianten.

4.3.1 Omissie

- Bladzijde 4 van het startdocument ontbrak bij de ter inzagelegging van het startdocument. Dit betreft een deel van de inhoudsopgave. Bladzijde 4 is toegevoegd aan het startdocument.

4.3.2 Tekstuele aanpassingen:

- In paragraaf 2.3 is een aanvulling toegevoegd over de afstemming tussen de provinciale projectbesluiten van Uiterwaarden Westervoort en het dijkversterkingsproject Pannerden-Westervoort.
- Bij figuur 2.3 in paragraaf 2.3 is de planning van het blok ‘varianten’ geactualiseerd.
- In paragraaf 3.2 staat de samenwerking beschreven met de dijkversterking Pannerden-Westervoort. De samenwerking is meer dan alleen regulier contact onderhouden zoals eerder beschreven. De tekst is aangevuld met de manieren hoe wij samenwerken om de samenwerking beter te beschrijven.
- In paragraaf 3.2 is een nieuw datum toegevoegd voor de verwachtte datum van de vaststelling voorkeursalternatief dijkversterking Pannerden-Westervoort.
- Figuur 3.3 in paragraaf 3.3 is vernieuwd met een nieuwe planning.
- In paragraaf 3.3 zijn de data aangepast van de vier fases naar aanleiding van de nieuwe planning.
- In paragraaf 3.3 is de publicatie termijn van de Nota van Antwoord aangepast.
- In paragraaf 3.3 zijn de alinea’s over de terinzagelegging van het startdocument herschreven van tegenwoordige tijd naar verleden tijd.
- In paragraaf 4.1 en 5.1 is een zinsnede over inrichting en vormgeving van maatregelen voor de volgende fase aangepast. De grote gebiedsentrees zijn in deze zin verwijdert omdat deze al in een eerdere fase worden uitgewerkt.
- In paragraaf 4.2.4 is een verduidelijking aangebracht dat de beheerstrook van het waterschap is.
- In paragraaf 4.2.4 is een nuance aangebracht bij de variant ‘aanpassen wegprofiel’ dat het profiel mogelijk wordt verbreed.
  Onderzoek loopt nog of de weg verbreed moet worden of dat de verkeersveilige inrichting mogelijk is met de huidige breedte.
- In paragraaf 5.1 is de term ‘definitieve ontwerp’ vervangen door ‘vergunbaar ontwerp (definitief)
- In bijlage 2 is referentie 6 ‘rapportage effectbeoordeling verkeersveilige IJsseldijk varianten PanWes’ toegevoegd.

4.3.3 Wijzigingen vanwege nieuwe inzichten bij de verdere uitwerking van de varianten

- Voor de (mogelijke) locaties voor natuurvriendelijke oevers is een nieuwe beoordeling op hoofdlijnen van geschikte locaties uitgevoerd. Dit heeft geleid tot één nieuwe variant in plaats van de twee eerder beschreven varianten. Deels betreft dit andere oeverdelen dan die in de eerdere varianten waren opgenomen. De beschreven trajectdelen beoordelen we gedetailleerd in het MER. Dit leidt tot een definitieve keuze van geschikte oeverdelen. Paragraaf 4.8 van het gewijzigde startdocument is geheel vervangen.
- In het gewijzigde startdocument zijn in paragraaf 4.5.3 varianten toegevoegd voor de locatie van de ooiboskern in de Koppenwaard.

4.4 Suggesties voor volgende fase

Suggesties	**Wanneer nemen we dit mee?** **1. Bij de effectbeoordelingen ter onderbouwing van de Voorkeursvariant** **2. In het ontwerpproces na vaststellen van de VKV**
Landschap	
Voor de uiterwaarden van Rheden zijn twee hoofdvarianten ontwikkeld: open en kleinschalig landschap. Gepleit wordt voor kleinschalig landschap.	Bij de effectbeoordelingen ter onderbouwing van de Voorkeursvariant. Toelichting: Bij de MER onderzoeken waar de milieueffecten van de beide varianten worden bekeken.
Indiener vraagt om aandacht voor de landschappelijke inpassing van Putman.	Toelichting: In de verkenningsfase is benoemd dat sprake is van een enigszins 'verrommeld' landschap. Zorgvuldige landschappelijke inpassing van het terrein Putman is één van de aandachtspunten voor het ontwerp voor de gewenste verbetering van de ruimtelijke kwaliteit
Indiener vindt dat de natuur- en landschapsversterking binnen de gebieden voor inclusieve landbouw meer zichtbaar mag zijn in het voorkeursalternatief.	De bedrijven die deelnemen aan het proces voor natuur inclusieve landbouw nemen ook de mogelijkheden voor sterking van landschap mee. Wij proberen met subsidies het aanleggen van elementen te stimuleren.
Waterveiligheid	
Suggestie voor een extra variant Koppenwaard. Delen van de Koppenwaard afgraven en verlagen en afzien van de aanleg van extra ooibossen om een waterpeildaling te realiseren.	Toelichting: Er worden verschillende varianten onderzocht voor benodigde waterstandsdaling. Het vergroten van de doorstroombaarheid van het bestaande ooibos langs de Koppenwaardsedam nemen we daarbij mee.
Recreatie	

In het Startdocument worden de begrippen 'struinpad' en 'wandelpad' door elkaar gebruikt.	We zullen dit in het MER en de Variantennota beter en consistent uitleggen. Een struinpad betekent in dit geval een pad dat wel een vaste route volgt, maar niet verhard is. We hanteren voortaan de term wandelpad.
Bij struinpaden kunnen de natuurwaarden in het geding zijn.	Om de effecten op natuur te kunnen beoordelen, zijn twee varianten voor recreatief gebruik ontwikkeld. We brengen de voor- en nadelen van die varianten in beeld, waarna een zorgvuldige afweging tussen alle belangen volgt, in dit geval tussen natuur en recreatie (wandelen).
Struinpaden moeten onderhouden worden om dichtgroeien te voorkomen.	Bij de effectbeoordelingen ter onderbouwing van de Voorkeursvariant. Toelichting: Bij de keuze tussen varianten beoordelen we de varianten integraal. Daarbij nemen we ook het onderhoud van paden mee.
Het nadeel van struinpaden is een verstoring van de natuur en vervuiling van het gebied.	Er zijn twee varianten voor recreatief gebruik. In het MER onderzoeken we de milieueffecten van de beide varianten. Bij de keuze tussen varianten, zijn niet alleen natuur/milieueffecten van belang, we beoordelen de varianten integraal. Daarbij nemen we de genoemde aandachtspunten mee.
Indien aparte wandelpaden niet mogelijk zijn, adviseert indiener de aanleg van een grasstrook naast het fietspad.	Toelichting: In de verdere uitwerking van het ontwerp nemen wij de suggestie met betrekking tot gecombineerd fiets- en voetpad mee.
Pleidooi voor wandel- of fietspaden door de Uiterwaarden Rheden zodat mensen het gebied en de natuur kunnen leren kennen.	Bij de effectbeoordelingen ter onderbouwing van de Voorkeursvariant. Toelichting: De keuze hiervoor ligt bij de stuurgroep. Dit gebeurt nadat effecten zijn onderzocht.
Pleidooi voor een rondje te lopen in plaats van lange continue wandelroutes.	Bij de effectbeoordelingen ter onderbouwing van de Voorkeursvariant.

	Toelichting: Bij de integrale afweging wordt dit meegenomen, waarin we ook andere aspecten meewegen.
Er kan meer gedaan worden met het Rhederlaag, zodat de recreanten zich meer spreiden over de plassen.	In het ontwerpproces na vaststellen van de VKV. Toelichting: Dit komt terug bij het eventueel op te stellen masterplan, dat nog onderzocht wordt op haalbaarheid.
Geen recreatieve functies bovenaan de dijk bij de versterking van de dijk en de aanleg van het Rivierklimaatpark.	In het ontwerpproces na vaststellen van de VKV. Toelichting: Dit komt terug bij de verdere uitwerking van de voorkeursvariant. Dan worden de inrichting van de gebiedsentrees en recreatieve voorzieningen vormgeven.
Indiener stelt voor om een recreatiezoneringsplan op te stellen. Bij voorkeur is dit een uitwerking van het beheerplan Natura2000 Rijntakken.	Toelichting: In het MER onderzoeken we de milieueffecten van de varianten. Genoemde punten betrekken we daarbij. De recreatiezonering komt terug in het landschapsplan en wordt vervolgens formeel vastgelegd in de vergunningen en/of het projectbesluit.
De indiener vraagt om aandacht voor natuurwaarden (vogelpopulaties) en de effecten van een stijging in recreatie op de natuurwaarden bij grotere gebiedsentrees.	Toelichting: In het MER onderzoeken we de milieueffecten van de gebiedsentrees. Daarbij nemen we ook het door indiener genoemde effecten van entrees mee.
Indiener geeft aan dat struinpaden aanleggen in benoemde rustgebieden niet wenselijk is. Het afsluiten van deze paden tijdens broedseizoen, wat nodig is om verstoring te voorkomen, is in praktijk vrijwel onmogelijk. Dit moet worden meegenomen bij de variantkeuze.	Toelichting: Dit nemen we mee bij de variantkeuze.
Er is een behoefte aan betere aanduiding en koppeling van de bereikbaarheid van de Bult van Putman met het wandelnetwerk.	Toelichting: Dit komt terug bij de verdere uitwerking van de voorkeursvariant.

In de Uiterwaarden Westervoort zijn verschillende varianten van een geul omschreven. Indiener heeft vragen over de visstand, het huidig gebruik, gevolgen voor de bereikbaarheid van de IJsseloevers en de vismogelijkheden in de plassen bij verschillende varianten.	De impact van de varianten onderzoeken we in het MER (milieuaspecten) en de variantennota (integrale beoordeling). De genoemde aandachtspunten met betrekking tot bereikbaarheid van de vislocaties en de visstand nemen we daarin mee. Bij de verdere uitwerking van de voorkeursvariant in het ontwerp kijken we gedetailleerder naar een goede oplossing voor de hengelsporters. Daarbij beschouwen we ook de bereikbaarheid per auto en te voet.
Indiener vraagt voorzichtigheid met het meer toegankelijk maken van de Velperwaarden voor recreanten.	In het MER onderzoeken we de milieueffecten van de varianten. Bij de keuze tussen varianten, zijn niet alleen natuur/milieueffecten van belang, we beoordelen de varianten integraal.
Indiener vraagt aandacht voor de ontwikkelruimte en belangen van de verblijfsrecreatie en dagrecreatie in de planuitwerking. Indiener pleit om snel te starten met de uitwerking van het masterplan Rhederlaag.	Momenteel is het projectteam bezig met de invulling van het masterplan Rhederlaag. Wij verwachten beging 2025 een plan van aanpak te hebben.. Hierbij worden belanghebbenden betrokken.
Indiener stelt specifiek voor om het nachtvissen vanuit boten en vanaf oevers te beperken.	Vanuit het RKP kijken wij wel naar effecten van recreatie binnen het plangebied van het project. Dit zal in het MER worden uitgewerkt. Echter daarbij kijken wij naar te wijzigen en nieuwe ontwikkelingen die samenhangen met de inrichting van het plangebied en niet zozeer naar bestaande recreatievormen.
Indiener stelt voor om onverharde wandelpaden onderaan de dijkvoet aan te leggen nabij de dorpen	We onderzoeken meerdere varianten voor de recreatieve routes. Het aanleggen van een wandelpad op de beheerstrook van de dijk nemen we op veel dijktrajecten als optie mee. De begaanbaarheid of beschikbaarheid is een van de aspecten waar we op beoordelen.
Natuur	
De focus in de uiterwaarden niet alleen leggen op vogel natuurdoelen, kijk ook	In het ontwerpproces na vaststellen van de VKV.

naar mogelijkheden om paarden en koeien te laten grazen.	Toelichting: Bij de MER brengen wij in beeld welke percelen geschikt zijn voor welk type beheer om de natuurdoelen te bereiken.
De ondiepe kwelgeul (variant 3) in de uiterwaarden Westervoort kan beter geen moerassig karakter krijgen, zodat er meer ruimte is voor bijvoorbeeld vogels en begrazing door vee of paarden.	Bij de effectbeoordelingen ter onderbouwing van de Voorkeursvariant. Toelichting: Bij de keuze tussen de varianten, zijn niet alleen natuur effecten van belang, we beoordelen de varianten integraal.
Suggestie voor behoud van plassen en beschikbaarheid ondiep water voor vogels.	Toelichting: In het MER onderzoeken we de milieueffecten van drie varianten. Genoemde punten worden daarbij betrokken. Bij de keuze tussen varianten, zijn niet alleen natuur/ milieueffecten van belang, we beoordelen de varianten integraal.
Zuidoever Valewaard ontbreekt in het startdocument. Pleidooi om deze oever ongerept te laten of ecologisch te versterken.	Toelichting: Vanuit het project Rivierklimaatpark zijn geen maatregelen voorzien aan de zuidelijke oever van de Valeplas. Momenteel wordt bekeken of er een masterplan wordt opgesteld, om te komen tot een kwaliteitsimpuls voor Rhederlaag. We noteren dit als wens in dat kader.
Indiener vraagt aandacht voor de populatie wulpen die 's winters in het gebied neerstrijkt (Uiterwaarden Westervoort).	Toelichting: Het gebied waar de wulpen verblijven, is aangewezen als slaap- rust- en foerageergebied in het kader van Natura2000. Uit een voortoets is gebleken dat negatieve effecten op deze soort niet uitgesloten zijn. Daarom zal een Passende Beoordeling worden uitgevoerd. Als daaruit blijkt dat er daadwerkelijk sprake is van negatieve effecten, zal een zogenaamde ADC-toets worden uitgevoerd óf we passen het ontwerp aan.
Indiener vraagt meer aandacht voor de fauna en de morfologie in het gebied.	Waardevolle elementen en structuren proberen we in het ontwerp zoveel mogelijk te behouden en waar mogelijk te versterken. De door indiener genoemde

	aandachtspunten zijn daarnaast onderdeel van de integrale effectbeoordeling.
Indiener merkt op dat in het startdocument wordt gesproken over een noordelijke of zuidelijke diepe afvoergeul door de Koppenwaard naar het Rhederlaag. Indiener maakt bezwaar tegen een diepe afvoergeul.	De voor- en nadelen van beide varianten onderzoeken we in het MER. Daarbij komen de door indiener genoemde punten (verdroging, verontreiniging) aan bod.
Het verlagen van het maaiveld aan de oostzijde van de Koppenwaard heeft een positief effect op foeragerende vogels en amfibieën.	Bij de verdere uitwerking van het plan wordt dit meegenomen. Het onderbouwde voorstel voor meer plas-dras situaties door verlaging van het maaiveld aan de oostzijde van de Koppenwaard nemen wij als wens mee in de uitwerking van de voorkeursvariant.
Onderschreven wordt dat heggen in de Velperwaarden bepaalde waarden vertegenwoordigen.	In de MER onderzoeken wordt integraal gekeken naar de milieueffecten van de beide varianten. Daar worden de genoemde punten bij betrokken.
Indiener stelt dat uitbreiding van recreatie in Natura 2000 gebieden in strijd is met de doelstellingen voor behoud en verbetering van de vogelwaarden in de uiterwaarden.	We streven met het Rivierklimaatpark meerdere doelen na. Dit vraagt om een integrale afweging tussen de verschillende belangen en de voor- en nadelen. Voor natuurwaarden geldt dat wij ons houden aan wet- en regelgeving in het algemeen en Natura2000 in het bijzonder. Verschillende varianten voor recreatiepaden onderzoeken en de effecten worden in beeld gebracht, zodat de stuurgroep beargumenteerd keuzes kan maken. Daarbij betrekken wij ook expertise van partijen die praktijkervaring hebben met de combinatie van recreatie en natuur.
Waarnemingen van ervaren vogelaars, opgeslagen in de database van waarneming.nl, zijn waardevol voor een goed inzicht in de situatie.	Er worden meerdere bronnen voor teldata geraadpleegd. Lokale natuurverenigingen en -werkgroepen worden benaderd voor accurate natuurinformatie.
Het versterken van de natuurwaarden, met specifieke aandacht voor het aanleggen van paaigronden en het aanwijzen van zones waar vissen verboden is.	Dit is een aspect voor de verdere uitwerking van de voorkeursvariant.

Indiener pleit voor een mooiere uitloop van de beek in de IJssel ter plaatse van voormalig terrein De Groot.	Dit is een aspect voor de verdere uitwerking van de voorkeursvariant.
Grondwater	
Indiener vraagt aandacht voor de grondwaterstroming en de mogelijke schade aan de woning en gebouwen op het terrein als gevolg van de dijkversterking. Kwelwater vanaf de IJssel stroomt in de aangrenzende wei.	Bij de effectbeoordelingen ter onderbouwing van de Voorkeursvariant én het ontwerpproces Toelichting: Bij het Rivierklimaatpark IJsselpoort maken we gebruik van een grondwatermodel om veranderingen in kwel, inzijging en grondwaterstanden in het achterland (binnendijks) te onderzoeken. De versterking van de dijk is geen onderdeel van Rivierklimaatpark IJsselpoort, maar een apart project van het waterschap Rijn en IJssel. Wij zorgen voor een zorgvuldige afstemming met het proces van de dijkversterking. Bij beide projecten is aandacht voor de effecten van de maatregelen.
Verzocht wordt om de aanleg van een hoogwatergeul in de Koppenwaard, maar benadrukt dat bij een eventuele keuze voor een geul over het terrein de Groot de effecten goed onderzocht moeten worden.	Toelichting: We zijn reeds bekend met genoemde aandachtspunten met betrekking tot de waterhuishouding, en bevestigen dat deze worden meegenomen in de uit te voeren onderzoeken.
Rivierkunde	
De effecten van sedimentatie/erosie in het zomerbed op bevaarbaarheid en baggerlast door ingrepen in de oeverzone	Toelichting: In het MER onderzoeken we de effecten van sedimentatie/ erosie voor alle varianten. Indien nodig, treffen we aanvullende maatregelen om de bevaarbaarheid van de rivier te behouden.
Indient vraagt aandacht voor mogelijke morfologische veranderingen en sedimentatie bij de monding van nevengeulen. Daarnaast wordt er aandacht gevraagd voor afspraken over verantwoordelijkheid voor baggerwerkzaamheden.	Toelichting: De effecten van sedimentatie maken deel uit van het effectonderzoek. Als het ontwerp verder is uitgewerkt wordt een beheer-en onderhoudsplan opgesteld. Hierin staan ook afspraken over wie verantwoordelijk is voor de baggerwerkzaamheden.

Indiener geeft aan dat er bij de aanleg en locatiekeuze van de natuurlijke vriendelijke oevers aandacht moet zijn voor de mogelijk negatieve effecten op de scheepvaartknelpunten en de bevaarbaarheid in het gebied.	Toelichting: De gevolgen voor sedimentatie en erosie van het zomerbed gaan we onderzoeken.
Indiener vraagt aandacht voor de potentiële ongewenste sedimentatie voor de scheepvaart als gevolg van de ontstening van oevers en vraagt naar de impact hiervan op het plangebied Terrein de Groot en de bodemstructuur.	Toelichting: Effecten op sedimentatie voor de scheepvaart nemen we mee in het onderzoek. Veiligheid van bebouwing en in dit geval het behoud van de oude kraan garanderen we. Deze elementen zijn onderwerp van onderzoek.
Indiener heeft vragen over de toegang naar rivieroevers en de inrichting van natuurvriendelijke oevers. Indiener vraagt aandacht voor het belang van behoud van vismogelijkheden langs de IJssel.	Wij zullen de effecten van natuurvriendelijke oevers op de hengelsport in beeld brengen.
Indiener vraagt aandacht voor de water-gerelateerde gevolgen van de plannen voor de oevers van Riverparc.	Bij de effectbeoordelingen ter onderbouwing van de Voorkeursvariant De effecten van het verlagen van de Koppenwaardsedam en het doorstroombaar maken van de Marsweg op de stroming van water langs de oevers van het Rhederlaag (inclusief Riverparc) zullen wij in de MER onderzoeken.
Waterkwaliteit	
Indiener vraagt aandacht voor negatieve effecten die een verlaging van de Koppenwaardse dam kan hebben op de waterkwaliteit en de mogelijke gevolgen hiervan voor de gezondheid en de recreatiesector in het Rhederlaag.	Toelichting: Het in beeld brengen van de gevolgen van de maatregelen voor de waterkwaliteit heeft onze aandacht. Op dit moment vindt onderzoek plaats naar de (jaarrond) waterkwaliteit van het Rhederlaag. Dit gebruiken we voor een goede effectbeoordeling.
De indiener heeft enkele vragen over het nader onderzoek dat wordt gedaan naar de effecten op de waterkwaliteit en bacteriologische verontreiniging van	In het MER gaan we nader in op de door indiener gestelde vragen. We onderzoeken ook of er PFAS aanwezig is, wat de effecten zijn en welke

het Rhederlaag als gevolg van het verlagen van de Koppenwaardsedam en de kade Marsweg.	(monitorings)maatregelen nodig of wenselijk zijn.
Indiener benadrukt het belang van waterkwaliteit en veiligheid voor gebruikers en recreanten op het Rhederlaag.	Het in beeld brengen van de gevolgen van de maatregelen voor de waterkwaliteit heeft onze aandacht. Hierin is waterkwaliteit van het Rhederlaag specifiek genoemd. Op dit moment vindt onderzoek plaats naar de (jaarrond) waterkwaliteit in het Rhederlaag. Dit gebruiken we voor een goede effectbeoordeling.
Indiener wijst op het aandachtspunt dat het verlagen van de Koppenwaardse kade mogelijk meer rivierafval met zich meebrengt.	Bij de effectbeoordeling zal dit aspect kwalitatief meewegen.
Agrarisch gebruik	
Indiener draagt een aandachtspunt aan: Een lager maaiveld in de uiterwaarden maakt de bodem minder geschikt voor beweiding.	Toelichting: Bij de varianten onderzoeken we alle voor- en nadelen van de varianten, daarbij kijken we ook naar de effecten op bedrijfsvoering.
Drempels in een geul kunnen mogelijk meer ruimte bieden voor grazende paarden.	Toelichting: Bij de varianten onderzoeken we alle voor- en nadelen van de varianten, daarbij kijken we ook naar de effecten op bedrijfsvoering.
Indiener vraagt aandacht voor het laten grazen van recreatiepaarden. Dit is essentieel voor het bedrijfsmodel.	Toelichting: Bij de varianten onderzoeken we alle voor- en nadelen van de varianten, daarbij kijken we ook naar de effecten op bedrijfsvoering.
Een brug bij Putman biedt mogelijk kansen qua ruimte als er een onderdoorgang voor paarden en pony's is.	Toelichting: De kans die indiener aandraagt kan mogelijk gecombineerd worden met de variant waarin het fietsverkeer buitendijks wordt geleid en via een onderdoorgang de toegangsweg passeert. We nemen dit op in ons onderzoek.

Indiener vraagt aandacht voor de effecten van de varianten Koppenwaard op het agrarisch gebruik in de Koppenwaard.	De gevolgen van de voorgestelde maatregelen voor het agrarisch gebruik brengen wij in beeld. Op die manier kan een afgewogen keuze worden gemaakt voor de toekomstige inrichting van de Koppenwaard.
Verkeer	
Indiener vraagt aandacht voor de bereikbaarheid voor vrachtwagens en auto-aanhangercombinaties naar Putman, Manege Ten Bosch en LR & PC De Nijgraaf. Dit is essentieel voor transport en leveranciers.	Toelichting: Bij de inrichting als fietsstraat blijft de bereikbaarheid voor vrachtauto's en auto-aanhangercombinaties gewaarborgd.
Indiener vraagt aandacht voor de veiligheid van recreanten én veilige en onbelemmerde uitvoering van bedrijfsactiviteiten van het bedrijf Putman bij de varianten.	De twee varianten uit het startdocument zien wij als volwaardige varianten die we nader gaan uitwerken en beoordelen. Daarbij brengen wij ook de gevolgen voor het recreatieve en het bedrijfsmatige verkeer in beeld.
Het is belangrijk om de ontsluitingsweg vanaf het bedrijventerrein in Velp, langs de rivier de IJssel naar het bedrijventerrein van OmRo te behouden.	Toelichting: De weg blijft in de plannen behouden, de functionaliteit is wel onderdeel van het onderzoek.
Indiener suggereert om een natuurlijke vooroever van 50 meter breed over de gehele lengte van het begin Marsweg (Bandijk-recreatiepark Rhederlaagse meren) aan te leggen voor N2000 soorten.	Wij verkennen deze kans mee bij de uitwerking van de Marsweg
Overig	
Het Startdocument mist het uitgangspunt dat mitigerende maatregelen en noodzakelijke compensatie in het plangebied zelf worden uitgevoerd.	Toelichting: Een mitigatie- en of compensatieplan borgt de uitvoering van maatregelen. Het streven is om negatieve effecten zo veel mogelijk te voorkomen en indien noodzakelijk mitigatie of compensatie in het plangebied te realiseren. Wanneer dit niet mogelijk is, zoeken wij binnen de wettelijke/juridische

	kaders naar passende maatregelen. Dit kan ook buiten het plangebied zijn.
Indiener vraagt aandacht bij de uitvoering voor geen of minimale extra belasting op het gebied van licht- en geluidshinder.	Doel van het project is het gebied mooier en aantrekkelijker maken. Negatieve (neven)effecten willen we daarbij zoveel mogelijk voorkómen. We onderzoeken in het milieueffectonderzoek ook de tijdelijke hinder in de aanlegfase.
Er wordt een foutieve begrenzing gebruikt voor de kaarten Gelders Natuurnetwerk en Groene Ontwikkelingszone.	Bij de verdere planuitwerking zullen we de juiste begrenzing hanteren. Ook zullen we het genoemde project opnemen bij de autonome ontwikkelingen, als dit concreet genoeg is. In het MER werken we dit verder uit.
Indiener suggereert om bij het onderhoud gebruik te maken van lokale bedrijven en werkzoekenden in het kader van social return	We nemen het graag mee als mogelijke suggestie voor latere planfasen.
Indiener vraagt aandacht voor beheer, onderhoud en handhaving in de besluitvorming	In de effectbeoordeling van de varianten nemen wij beheer en onderhoud mee en daarna in de gedetailleerde effectbeoordeling van de voorkeursvariant.
In de monding van de haven van Struyk Verwo, ligt een gezonken 'oorlog' sloep. Deze wordt tijdens periodes van laag IJsselwater zichtbaar. Dit zou een historische attractie kunnen zijn.	Toelichting: Wij hebben de verplichting om archeologische waarden te inventariseren en te behouden. Dit maakt onderdeel uit van de effectbeoordeling.

5 Individuele reacties

Nummer	Indiener
1	Particulier
2	Particulier
3	Particulier
4	Particulier
5	Veerdienst Rheden
6	ProRail
7	Particulier
8	Rentmeesterskantoor Korevaar
9	Particulier
10	Koninklijke Binnenvaart Nederland
11	Vogelbescherming Nederland
12	Particulier
13	V.O.F. Manege Ten Bosch
14	Stichting Milieuvrienden Duiven
15	Particulier
16	Putman Exploitatiemaatschappij b.v
17	Stichting Wandelnet
18	OmRo Vastgoed Velp B.V.
19	Hengelsport Federatie Midden Nederland
20	Belangengroep Velp Zuidoost
21	Integraal Gebiedsoverleg Rhederlaag IGOR
22	Leisurelands

Nummer	Indiener
23	Particulier
24	Particulier
25	The Healthy Village B.V.
26	Particulier
27	Stichting Oeververeiligheid Riverparc
28	Particulier
29	Particulier
30	Particulier
31	Particulier
32	Watersportvereniging De Engel
33	Particulier
34	IVN Oost-Veluwezoom
35	Vogelwerkgroep Arnhem
36	Particulier

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
1	1.1	*Aanleg fietspad noordelijke uiterwaarden* Indiener doet een voorstel voor de aanleg van een fietspad vanuit Doesburg door de noordelijke uiterwaarden van de IJssel naar Arnhem. De route loopt via een nog te realiseren fietsbrug langs de A348 bij de Steeg. Zo ontstaat een mooie doorlopende fietsroute door de uiterwaarden en over de Posbank.	De fietsbrug over de Steegse haven is in de intergemeentelijke structuurvisie (IGSV) in paragraaf 2.2 benoemd. De brug is kostbaar en alleen financieel haalbaar als realisatie kan worden gecombineerd met groot onderhoud aan de A348. De kans en de meerwaarde wordt door de projectpartners onderkend. We zien het echter als een mogelijke kans voor de lange termijn. We richten ons nu op maatregelen waarvoor geld beschikbaar is gesteld of waarvoor naar verwachting op korte termijn geld beschikbaar zal zijn. Wij adviseren indiener de wens rechtstreeks aan de gemeente kenbaar te maken. Er wordt door de gemeente Rheden gewerkt aan de ontwikkeling van woningbouw ter plaatse van industriegebied Haveland in Rheden. In dit kader wordt ook gekeken naar fietsverbindingen. Daarnaast is de gemeente Rheden momenteel bezig met het opstellen van een Omgevingsvisie, waar ook beleid op mobiliteit onderdeel van uitmaakt. In dit kader wordt ook gemeente breed gekeken naar de fietsverbindingen.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
1	1.2	*Verplaatsing ingang Rhederlaag* Indiener vindt de huidige ligging van de ingang van het Rhederlaag niet ideaal en onveilig. Indiener ziet de ingang liever recht tegenover de uitgang van de haven in de Steeg zodat kleine boten sneller op Rhederlaag zijn. Indiener vindt dat de haven in de Steeg zo aantrekkelijker en beter levensvatbaar is voor de toekomst.	De door indiener genoemde maatregel kan inderdaad een bijdrage leveren aan het oplossen van geschetste probleem van verdroging. Het heeft echter ook consequenties. Bijvoorbeeld: om de geplande overnachtingshaven voor de binnenvaart in stand te houden moet een dam in het Rhederlaag worden gemaakt op een van de diepste punten van de plassen. Ook leidt het verplaatsen van de ingang tot hogere waterstanden in het Rhederlaag, wat weer gevolgen heeft voor de kades en oeverbescherming. Het is dus een ingrijpende maatregel. Daarnaast is de maatregel geen onderdeel van het in 2020 vastgestelde voorkeursalternatief. Hierom werken we de maatregel op dit moment niet uit.
1	1.3	*Herinrichting terrein de Groot* Indiener verzoekt af te zien van de voorgestelde herinrichting van het voormalige steenfabrieksterrein de Groot. Indiener pleit ervoor om terrein de Groot te saneren, af te graven en terug te geven aan de rivier, bijvoorbeeld door een nevengeul aan te leggen over het terrein en oerbos te laten ontstaan. Met de klei die vrijkomt kan men het gebied herinrichten, wat bijdraagt aan de gesloten grondbalans en het gebruik van gebiedseigen grond.	Vertrekpunt voor de planuitwerkingsfase, waar we nu in zitten, is het voorkeursalternatief dat in 2020 is vastgesteld. Dit voorkeursalternatief is tot stand gekomen na zorgvuldig onderzoek en afweging van verschillende alternatieven. Het voorkeursalternatief voorziet in herinrichting van het terrein van de voormalige steenfabriek. Dat werken we de komende tijd verder uit, zoals beschreven in het startdocument (paragraaf 4.7).

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
2	2.1	*Varianten en beleidsregels* Indiener vindt dat een aantal varianten niet aan de huidige Beleidsregels grote rivieren en aan de voorgenomen aanscherpingen in het kader van “Water en bodem sturend” voldoet. Indiener noemt als voorbeelden: • Intensieve recreatie en woningbouw op Terrein de Groot • Uitbreiding van en/of nieuwbouw bij een camping (o.a. zwembad) • De aangegeven uitbreiding van het hoogwatervrije terrein van Putman Indiener geeft aan dat door dit type ontwikkelingen toekomstige rivierverruiming belemmerd wordt en/of de (toekomstige) ruimte voor riviergebonden functies kleiner wordt en/of het bergend vermogen afneemt.	De (aangescherpte) beleidsregels Grote Rivieren zijn vastgesteld nadat het voorkeursalternatief voor Rivierklimaatpark IJsselpoort is vastgesteld en de bestuurlijke samenwerkingsovereenkomst is ondertekend. Projecten met vastgestelde plannen én waar bestuurlijke afspraken zijn gemaakt met het Rijk, zijn een ‘maatwerkoplossing’. Rivierklimaatpark IJsselpoort is één van deze projecten. Dit betekent dat Rivierklimaatpark IJsselpoort nog gebruik mag maken van de uitzondering in lid 6e die het mogelijk maakt om ruimtelijke ontwikkelingen te realiseren wanneer er meer rivierruimte wordt gemaakt. De komende tijd worden de precieze regels hiervan duidelijk. Overigens volgt uit de beleidsregels dat aan watergebonden bedrijvigheid ruimte kan worden geboden. Putman BV is een watergebonden bedrijf. Zie ook het algemene antwoord in paragraaf 2.5.5.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
2	2.2	*Natuurlijke processen* De indiener is van mening dat met een aantal varianten de rivier niet duurzaam in stand wordt gehouden, omdat er voortdurend onderhoud nodig zal zijn. De indiener spreekt zijn voorkeur uit voor lange nevengeulen, die bij maatgevende afvoeren het zomerbed ontlasten, zodat verdere uitschuring wordt voorkómen.	Vanuit rivierkundig oogpunt bezien bevindt het Rivierklimaatpark zich in een complex gebied (nabijheid splitsingspunten). Ingrepen in het gebied hebben mogelijk invloed op de waterstand én op de morfologie, niet alleen in het gebied maar ook ver daarbuiten. Het ontwerp wordt getoetst aan de huidige regelgeving en sorteert waar mogelijk voor op toekomstige ontwikkelingen bezien vanuit het programma Integraal Riviermanagement (IRM). In de verkenningsfase is op hoofdlijn de keuze gemaakt voor de genoemde maatregelen en daarmee ook de inspanning om deze te onderhouden. In de planuitwerkingsfase brengen we met behulp van variantenonderzoek de beheer- en onderhoudsinspanning in beeld en wegen deze af tegen andere aspecten.
2	2.3	Indiener staat positief tegenover het teruggeven van het terrein van Struyk Verwo aan de rivier en het streven om te anticiperen op IRM.	Wij danken indiener voor de positieve reactie.
2	2.4	Indiener verzoekt de zienswijze ook aan de Commissie MER door te geven.	We bevestigen dat alle reacties naar de Commissie mer zijn gestuurd. De Commissie heeft de reacties in haar advies betrokken. Zie ook hoofdstuk 3 voor een uitgebreide toelichting op het advies van de commissie.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
3	3.1	*Aanleg fietspad noordelijke uiterwaarden* Indiener merkt op dat de uitbreiding van de fietsmogelijkheden die in 2018 gecommuniceerd zijn, niet in het Startdocument Planuitwerkingsfase staan. In het document uit 2018 stonden enkele suggesties voor fietsbruggen. Indiener pleit ervoor om de bestaande (auto)brug over de ingang van de Steegse haven te verbreden met een fiets/wandelstrook. Hierdoor ontstaat er een fiets en wandelverbinding tussen de Veluwezoom en de Havikerwaard. Voordelen zijn een snelle fietsverbinding van Arnhem en Velp naar Doesburg en Dieren. Ook ontstaat er een spreiding van toeristen van de overbelaste Veluwezoom richting IJssel.	De fietsbrug over de Steegse haven is in de intergemeentelijke structuurvisie (IGSV) in paragraaf 2.2 benoemd. De brug is erg duur en alleen financieel haalbaar als realisatie kan worden gecombineerd met groot onderhoud aan de A348. De kans en de meerwaarde wordt door de projectpartners onderkend. We zien het echter als een mogelijke kans voor de lange termijn. We richten ons nu op maatregelen waarvoor geld beschikbaar is gesteld of waarvoor naar verwachting op korte termijn geld beschikbaar zal zijn. Wij adviseren indiener de wens rechtstreeks aan de gemeente kenbaar te maken. Er wordt door de gemeente Rheden gewerkt aan de ontwikkeling van woningbouw ter plaatse van industriegebied Haveland in Rheden. In dit kader wordt ook gekeken naar fietsverbindingen. Daarnaast is de gemeente Rheden momenteel bezig met het opstellen van een Omgevingsvisie, waar ook beleid op mobiliteit onderdeel van uitmaakt. In dit kader wordt ook gemeente breed gekeken naar de fietsverbindingen.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
4	4.1	*Varianten Uiterwaarden Rheden* Voor de uiterwaarden van Rheden zijn twee hoofdvarianten ontwikkeld: open en kleinschalig landschap. Indiener pleit voor het kiezen voor variant 1: Kleinschalig landschap. Reden is dat dit het meest aansluit bij het huidige landschap. De huidige plantengroei en diergemeenschap heeft zich daar al ontwikkeld. Indiener denkt dat variant 2 (Open landschap) weinig kansen biedt voor weidevogels door predatiedruk door vossen, marters en ooievaars. Ook zullen er alleen maar meer ganzen komen.	Wij danken indiener voor het kenbaar maken van een voorkeur. In de MER onderzoeken we de milieueffecten van de beide varianten. Daar zullen we de door indiener genoemde punten zeker bij betrekken. Wij maken hierbij zorgvuldig een afweging van verschillende belangen en beoordelen de varianten integraal (zie hoofdstuk 5 startdocument). Een keuze voor een variant of een combinatie van varianten wordt gemaakt bij de keuze voor de voorkeursvariant.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
4	4.2	*Recreatief gebruik* Voor Recreatief gebruik (hoofdstuk 4.9 van het Startdocument) zijn twee varianten ontwikkeld. Variant 1 is 'Struinpaden door het hele gebied'. Variant 2 is 'Zonering'. Indiener merkt op dat struinpaden door het hele gebied heel aantrekkelijk klinkt, maar dat de struinpaden onderhouden moeten worden om dichtgroeien te voorkomen. Indiener merkt daarnaast op dat door struinpaden door het hele gebied natuurwaarden verloren gaan. Indiener noemt als voorbeeld de Veluwe waar ook nadrukkelijker gekozen wordt voor zonering om een goede balans te krijgen tussen recreatie en natuurwaarden. Indiener adviseert daarom om voor variant 2 (Zonering) te kiezen.	De twee varianten voor recreatief gebruik zijn vooral ontwikkeld om de door indiener genoemde samenhang tussen natuur en recreatie goed in beeld te krijgen. In het MER onderzoeken we de milieueffecten van de beide varianten. Bij de keuze tussen varianten, zijn niet alleen natuur/milieueffecten van belang, we beoordelen de varianten integraal (zie hoofdstuk 5 startdocument). Daarbij nemen we ook het door indiener genoemde onderhoud van paden mee. Met de term struinpad bedoelen we een pad dat wel een vaste route volgt, maar niet verhard is. Dit gebied leent zich minder goed voor echt struinen door de uiterwaarden. Wij zullen dit in het startdocument aanpassen en de term struinpad niet meer hanteren. Zie ook het algemene antwoord in paragraaf 2.5.2.
5 Veerdienst Rheden	5.1	*Type nevengeul Westervoort* Indiener geeft aan dat de ondiepe kwelgeul (variant 3) in de uiterwaarden Westervoort beter geen moerassig karakter kan krijgen zodat er meer ruimte is voor bijvoorbeeld vogels en begrazing door vee of paarden.	De drie varianten voor de nevengeul kennen elk hun eigen type natuurwaarden. We brengen de effecten van alle varianten goed in beeld. Bij de keuze tussen de varianten, zijn niet alleen natuur effecten van belang, we beoordelen de varianten integraal (zie hoofdstuk 5 startdocument).

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
5	5.2	*Tegenstrijdigheid maatregelen* Indiener is van mening dat er tegenstrijdige maatregelen worden genomen in het plan. Er wordt gestreefd naar een betere waterafvoer bij hoogwater, maar tegelijkertijd wordt er een versmalling van het gebied voorgesteld door het vergroten van het hoogwatervrije terrein van Putman.	Het programma Rivierklimaatpark IJsselpoort heeft meerdere doelen. Eén van de doelen is bedrijven economisch perspectief te bieden. Vertrekpunt daarbij is het in 2020 vastgestelde voorkeursalternatief. Het aanpassen van het hoogwatervrije terrein van Putman is daarvan onderdeel. Het vergroten van het hoogwatervrije terrein kan belemmerend werken voor de waterafvoer. In combinatie met andere maatregelen zoals het doorlaatbaar maken van de toegangsweg naar Putman of andere rivierverruimende maatregelen kan het wel gunstig zijn voor de waterafvoer bij hoogwater. Daarom onderzoeken we de rivierkundige aspecten los en in samenhang.
5	5.3	*Inrichting dijk Westervoort* Indiener vindt dat de weg op de dijk bij Westervoort een fietsstraat moet worden om het verkeer rustig te laten rijden. Het wandelpad kan onderaan de dijk komen. Alleen op een klein stukje van de dijk naar Putman maken fietsers en andere weggebruikers samen gebruik van de dijk. De indiener denkt dat als het verkeer gescheiden wordt, er ongelukken kunnen gebeuren bij het oversteken van de kruisingen tussen fietsers en auto's.	Wij danken indiener voor het uitspreken van deze voorkeur. Wij voeren eerst een integrale beoordeling van de varianten uit waarna de stuurgroep een voorkeursvariant kiest die we gedetailleerd uitwerken. Daarbij vindt ook afstemming plaats met de dijkversterking PanWes.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
5	5.4	*Fiets- of wandelpaden door uiterwaarden Rheden* Indiener pleit voor wandel- of fietspaden door de Uiterwaarden Rheden (paragraaf 4.3 Uiterwaarden Rheden – variant 1) zodat mensen het gebied en de natuur kunnen leren kennen.	Het realiseren van recreatieve routes door de uiterwaarden en/of over de dijk is één van de opties die we onderzoeken. Nadat effecten zijn onderzocht, maakt de stuurgroep een keuze. Daarbij betrekken we de recreatieve beleving, zoals door indiener aangedragen.
5	5.5	*Varianten geul en kade Marsweg* Indiener merkt bij variant 1 op dat eerst de Koppenwaard onder water loopt en bij een bepaalde waterstand het water verder het Rhederlaag in gaat.	De inundatie van de Koppenwaard zoals indiener beschrijft is inderdaad de huidige praktijk. De Koppenwaard loopt via een bedienbare doorlaat in de Marsweg gecontroleerd vol vanuit Rhederlaag. Dat noemen we voorinundatie. Daarna gaat pas water over de zomerkade stromen en stroomt water door de Koppenwaard naar Rhederlaag.
5	5.6	*Wandelpaden in de Koppenwaard* Indiener pleit voor wandelpaden in de Koppenwaard	De mogelijkheden voor recreatief gebruik (waaronder wandelen) onderzoeken we, zie paragraaf 4.9 van het startdocument. Een wandelpad in de Koppenwaard is daarbij indicatief al op de figuren aangegeven. De precieze locaties zijn nog niet bekend en zijn nog nader uit te werken.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
5	5.7	*Verkeersstromen Marsweg* Indiener pleit voor gescheiden verkeersstromen op de Marsweg vanwege de toenemende drukte met auto's, campers, boottrailers, caravans enzovoort. Daarnaast wordt opgemerkt dat er hard gereden wordt door auto's en motoren. De indiener pleit voor een fietsstraat en wandelpad onderaan de dijk van de Koestraat naar camping De Veerstal. Indiener merkt daarbij wel op dat het weiland onder aan de dijk makkelijk onder water loopt.	De inrichting als fietsstraat is in het startdocument beschreven als variant 2 voor de verkeersinrichting van de Marsweg. Variant 1 bevat een apart wandelpad en voor een deel van de Marsweg een apart fietspad. De voor- en nadelen van beide varianten voor de verkeersveiligheid onderzoeken we in het MER. Op basis van verkeersveiligheidsonderzoek en andere onderzoeken leggen we een keuze voor aan de stuurgroep.
5	5.8	*Fietspad bij terrein de Groot* Indiener pleit voor een wandel/fietspad over terrein de Groot om het aantrekkelijker te maken voor recreatie en als alternatief voor het lage fietspad langs de uiterwaarden. Daarnaast wordt voorgesteld om het fietspad door te trekken naar de Zutphensestraatweg – Arnhemse straatweg, langs de N785.	Op het terrein wordt ruimte geboden voor natuur en recreatie. Of inpassing van fiets- en wandelenpaden daarin past wordt nader onderzocht. De behoefte aan het doortrekken van een fietspad naar de Zutphensestraatweg is bekend. Helaas valt dit buiten de scope van het project.
5	5.9	Indiener geeft aan bij de inrichting van de uiterwaarden voor recreatief gebruik (hoofdstuk 4.9), dat het leuker is om een rondje te lopen dan lange continue wandelroutes.	Wij danken indiener voor het uitspreken van een voorkeur. We maken een integrale afweging waarin we ook andere aspecten meewegen.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
5	5.10	Indiener geeft aan dat de focus in de uiterwaarden niet alleen op vogel natuurdoelen moet liggen, maar dat ook moet worden gekeken naar mogelijkheden om paarden en koeien te laten grazen. Dit maakt de uiterwaarden een stuk interessanter voor recreanten en passanten.	Het is aan de eigenaar of pachter van een perceel om te bepalen of deze er dieren laat rondlopen. Dit is ook sterk afhankelijk van de natuurdoelen op het betreffende perceel en of begrazing daarbij het juiste beheer is, met welke diersoorten, welke begrazingsdruk en in welk(e) seizoen(en). In de MER brengen wij in beeld welke percelen geschikt zijn voor welk type beheer om de natuurdoelen te bereiken.
5	5.11	*Formaat schepen* Indiener pleit ervoor om geen grotere schepen toe te laten op de IJssel dan 110 meter. Er worden knelpunten ervaren bij lage waterstanden. Er wordt ook gewezen op de jaarlijkse daling van de bodem met 0,5 tot 1 cm, wat resulteert in een smaller wordende geul en weinig ruimte voor schepen bij laagwater.	Het oplossen van scheepvaartknelpunten (breedte en diepte) is één van de doelstellingen van het project en komt in het effectonderzoek en het ontwerp dan ook zeker aan bod. We analyseren of bestaande scheepvaartknelpunten wel of niet erger worden als gevolg van het Rivierklimaatpark, en of er nieuwe knelpunten ontstaan. Vervolgens brengen we de mogelijke oplossingen in beeld. Voornemen is niet om de huidige toegestane scheepvaartklasse Va (max 110m lengte) van de IJssel te vergroten.
5	5.12	Indiener pleit ervoor om geen eenrichtingsverkeer op de IJssel in te stellen als er bij laagwater te weinig ruimte is voor schepen.	Wij danken indiener voor deze suggestie. Het aanpassen van de vaarrichting valt echter buiten de opdracht en het onderzoek van het Rivierklimaatpark.
5	5.13	Indiener wijst op een scheepvaartknelpunt bij Koppenwaard vanwege een te scherpe bocht.	Het oplossen van scheepvaartknelpunten ten aanzien van breedte en diepte is één van de doelstellingen van het project. Overige knelpunten, zoals een te scherpe bocht, nemen wij niet mee in dit project.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
5	5.14	*Recreatiemogelijkheden Rhederlaag* Indiener merkt op dat er steeds meer recreanten naar Rhederlaag komen en dat er meer dagjesmensen met boten zijn. Er wordt gesuggereerd dat er meer gedaan kan worden met het gebied, zoals het creëren van meer stranden of andere locaties voor boothellingen, zodat de recreanten zich meer spreiden over de plassen.	Spreiding van recreanten kan inderdaad bijdragen aan het aantrekkelijk maken van het Rhederlaag. Mogelijk kan dit punt worden meegenomen bij het eventueel op te stellen masterplan, dat nog onderzocht wordt op haalbaarheid.
5	5.15	Indiener pleit ervoor om recreatiebedrijven, -huizen en caravans te behouden en geen woonwijk te maken. Indiener benadrukt dat het recreatiegebied bedoeld is voor kort verblijf.	We gaan er vanuit dat indiener bedoelt dat permanente bewoning ongewenst is. Hier sluiten wij bij aan: recreatieparken zijn inderdaad bedoeld voor recreatief gebruik. Het tegengaan van permanente bewoning maakt geen deel uit van het Rivierklimaatpark IJsselpoort.
5	5.16	*Uitplaatsen Struyk Verwo, behoud Putman* Indiener vraagt zich af waarom Struyk Verwo in Westervoort weg moet, terwijl Putman kan blijven. Beide zijn versmallingen in de rivier. Daarnaast wordt opgemerkt dat er niets wordt vermeld over de plannen voor Emptepol en hoe dit gebied aantrekkelijk kan worden gemaakt.	De uitplaatsing van Struyk Verwo en het behoud van Putman zijn onderdeel van het vastgestelde voorkeursalternatief, dat we nu nader uitwerken. In de intergemeentelijke structuurvisie is in paragraaf 3.5 toegelicht waarom deze keuze is gemaakt. Een nieuwe invulling van steenfabrieksterrein Emptepol is eveneens als mogelijkheid opgenomen in het voorkeursalternatief. In de IGSV is aangegeven dat het aan de eigenaar is om met een plan te komen voor de ruimte die is gegeven. In verband met maatwerk, is de eigenaar wel gebonden aan het tijdspad van het Rivierklimaatpark.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
5	5.17	*Baggeren IJssel* Indiener geeft - met verwijzing naar een artikel - aan dat RWS voornemens is meer te gaan baggeren op de IJssel om deze op diepte te houden voor de scheepvaart en langer te kunnen varen in droge periodes. Indiener vindt dit een slecht idee. Havens, sluizen en veerponten gaan hier last van krijgen. Bovendien slijt de oever sneller uit en zal het water nog sneller stromen. Dit is volgens indiener geen toekomstvaste maatregel. Het zou beter zijn om de scheepvaart aan te passen aan de rivier in plaats van andersom.	Het beheer van de IJssel vraagt een continue balans tussen bevaarbaarheid en bodemerosie. De maatregelen op en rondom de IJssel binnen het Rivierklimaatpark beoordelen we onder meer op de bevaarbaarheid en de bodemerosie. Daarnaast houden we rekening met binnendijkse effecten.
6 ProRail	6.1	*Eisen ProRail* ProRail stelt verschillende eisen aan ontwikkelingen in de omgeving van stations en spoorlijnen en bijbehorende onderzoeken.	We zullen ProRail actief betrekken bij onze plannen in de directe nabijheid van het spoor en tot overeenstemming komen alvorens ruimtelijke plannen en vergunningen worden vastgesteld. We zien met name een raakvlak tussen de eventuele aanleg van een geul bij Westervoort en de brugpijlers van de spoorbrug in de uiterwaarden.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
7	7.1	*Privacy IJsseldijk* De indiener geeft aan dat er in de loop der jaren veel functies zijn toegevoegd tegenover hun woning op de dijk. Dit omvat onder andere een kantoorgebouw met ramen aan de dijkzijde, parkeerplaatsen, bankjes waar recreanten rusten en personeelsleden buiten roken, en vrachtwagens die met draaiende motoren staan. Het ontbreken van bomen, samen met deze functies tegenover de woning, wordt gezien als een grote aantasting van de privacy. De indiener wenst dat er bij de versterking van de dijk en de aanleg van het Rivierklimaatpark geen recreatieve functies worden gerealiseerd bovenaan de dijk, tegenover de woning en het terrein.	Indiener geeft aan geen voorstander te zijn van (meer) recreatieve voorzieningen op de dijk. In de varianten is echter nog geen invulling gegeven aan recreatieve voorzieningen. De inrichting van de gebiedsentrees en recreatieve voorzieningen gaan wij bij de verdere uitwerking van de voorkeursvariant vormgeven. Dan ontwerpen we ook een nieuwe inrichting voor de locatie van de fabriek Struyk Verwo en wij verwachten rekening te kunnen houden met de wensen van indiener. Indiener kan bij de uitwerking van de voorkeursvariant samen met andere belanghebbenden meedenken over de invulling van deze functies. Voor de volledigheid geven wij aan dat er voor de dijkversterking Pannerden Westervoort nu geen nieuwe recreatieve functies op de dijk zijn voorzien.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
7	7.2	*Effect van dijkversterking op grondwaterstroming* Indiener maakt zich zorgen over de grondwaterstroming en de mogelijke schade aan de woning en gebouwen op het terrein als gevolg van de dijkversterking. Er wordt opgemerkt dat er kwelwater vanaf de IJssel in de aangrenzende wei stroomt.	Het is bekend dat bewoners grondwateroverlast en schade aan gebouwen ervaren. Naast indiener hebben ook anderen deze zorg geuit. De versterking van de dijk is geen onderdeel van Rivierklimaatpark IJsselpoort, maar een apart project dat door het waterschap Rijn en IJssel wordt getrokken. Wij zorgen wel voor een zorgvuldige afstemming met het proces van de dijkversterking. Bij beide projecten is aandacht voor de effecten van de maatregelen. Bij het Rivierklimaatpark IJsselpoort maken we gebruik van een grondwatermodel om veranderingen in kwel, inzijging en grondwaterstanden in het achterland (binnendijks) te onderzoeken, zie paragraaf 6.5 en 6.6 van het startdocument. Er is ook aandacht voor de schadeafhandeling vanuit de projecten rondom Westervoort. Hierover volgt op een later moment meer informatie.
7	7.3	*Informeren over werkzaamheden* Indiener ernstig bezorgd over de impact van de voorgestelde werkzaamheden op het bedrijf aan de IJsseldijk 36. Er wordt gevraagd om ruim van tevoren (6 maanden) informatie te ontvangen over de benodigde werkzaamheden aan de IJsseldijk.	Wij gaan zorgen voor een zorgvuldige afstemming van de uitvoeringswerkzaamheden voor het Rivierklimaatpark met die van het waterschap Rijn en IJssel voor de dijkversterking. Beperking van de impact van het uitvoeren van werkzaamheden is een gezamenlijk doel van de dijkversterking en het Rivierklimaatpark IJsselpoort. Dat kan bijvoorbeeld door werkzaamheden zoveel mogelijk tegelijkertijd uit te voeren. Wij zullen de uitvoeringsplanning tijdig afstemmen met indiener en andere belanghebbenden in de omgeving.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
7	7.4	*Kans sloep in de haven van Struyk Verwo* De indiener wijst op een unieke toeristische kans in de monding van de haven van Struyk Verwo, waar een gezonken 'oorlog' sloep tijdens periodes van laag IJsselwater zichtbaar wordt. De indiener ziet deze sloep als een historische attractie die bezoekers van het klimaatpark en de regio kan interesseren. De indiener wil graag de mogelijkheid hebben om dit idee verder te bespreken en toe te lichten.	Wij bedanken indiener voor het delen van deze waardevolle informatie. We nemen contact op met indiener om dit verder te bespreken. Wij hebben overigens de verplichting om archeologische waarden te inventariseren en te behouden. Dit maakt ook onderdeel uit van de effectbeoordeling. De wijze waarop we dit vormgeven kan per variant overigens verschillen.
8 Rentmeesters-kantoor Korevaar	8.1	*Compensatie en mitigatie in plangebied* Indiener mist in het Startdocument het uitgangspunt dat mitigerende maatregelen en noodzakelijke compensatie in het plangebied zelf worden uitgevoerd. Er wordt voorgesteld om dit uitgangspunt expliciet te benoemen.	Het streven is om negatieve effecten zo veel mogelijk te voorkomen en indien noodzakelijk mitigatie of compensatie in het plangebied te realiseren. Wanneer dit niet mogelijk is, zoeken wij binnen de wettelijke/juridische kaders naar passende maatregelen. Dit kan ook buiten het plangebied zijn. Een mitigatie- en of compensatieplan borgt de uitvoering van deze maatregelen.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
9	9.1	*Verkeersdrukte toegangsweg Velperbroekcircuit* Indiener is bezorgd dat de toegangsweg tot het Velperbroekcircuit nog verder zal dichtslibben als gevolg van een geplande woonwijk. Er wordt gevraagd aan RKPIJ om aan de organisaties die deze wijk willen een verplichting tot stand still op te nemen in de plannen om dit probleem niet groter te maken. Daarnaast wordt verzocht om de huidige situatie vast te stellen om de nul situatie te bepalen.	Wij nemen aan dat indiener doelt op de nieuwe woonwijk Het IJssel District in Velp. Realisatie van deze woonwijk is geen onderdeel van het Rivierklimaatpark IJsselpoort. Wij adviseren indiener dit rechtstreeks met de gemeente op te nemen. De ontwikkeling van Rivierklimaatpark zal geen merkbare invloed hebben op de hoeveelheid verkeer en de situatie op het knooppunt Velperbroek.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
10 Koninklijke Binnenvaart Nederland	10.1	*Ontbreken oplossingsrichtingen scheepvaartknelpunten* Indiener merkt op dat voor een goed functionerende binnenvaart een goed vaarwegennet cruciaal is. Dit betekent voldoende vaardiepte, gelijkmatige stroming, gelijkmatige rivierbodem, voorkomen van bodemerosie, verzanding en bestendigheid tegen hoog en laag water. Indiener wijst erop dat in het startdocument nog geen oplossingsrichtingen zijn opgenomen voor de knelpunten die eerder zijn benoemd, en dat sommige varianten juist lijken te leiden tot sedimentatie en ongelijke stroming. Dit is onwenselijk voor de binnenvaart omdat het de vaardiepte en nautische veiligheid beïnvloedt.	Het startdocument richt zich vooral op de te onderzoeken varianten en aspecten. Het oplossen van scheepvaartknelpunten (breedte en diepte) is één van de doelstellingen van het project en komt in het effectonderzoek en het ontwerp dan ook zeker aan bod. We analyseren of bestaande scheepvaartknelpunten wel of niet erger worden als gevolg van het Rivierklimaatpark en of er nieuwe knelpunten ontstaan. Vervolgens brengen we de mogelijke oplossingen in beeld.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
10	10.2	*Oplossen scheepvaartknelpunten en belangen binnenvaart* Indiener benadrukt het significante belang van de rivier de IJssel voor de binnenvaart en roept op om het vaarwegennetwerk minimaal in stand te houden en indien mogelijk te verbeteren. KBN vraagt de organisaties achter het Rivierklimaatpark om de knelpunten voor de binnenvaart op te lossen en de belangen van de binnenvaart goed mee te nemen in de besluitvorming. Vaarwegen mogen niet worden afgewaardeerd en moeten in dezelfde staat blijven volgens de Europese TEN-T verordening.	Belangen van de binnenvaart worden vanzelfsprekend volwaardig meegewogen. Het oplossen van scheepvaartknelpunten (breedte en diepte) is niet voor niets één van de doelstellingen van het project. We analyseren of bestaande scheepvaartknelpunten wel of niet erger worden, en of er nieuwe knelpunten ontstaan. En vervolgens hoe we de knelpunten kunnen oplossen. Van het afwaarderen van vaarwegen is geen sprake.
10	10.3	*Afstemming Rivierklimaatpark en het programma Integraal Riviermanagement (IRM)* Indiener benadrukt het belang van afstemming tussen het Rivierklimaatpark en het programma Integraal Riviermanagement (IRM). Het is niet wenselijk dat maatregelen worden genomen die later weer worden teruggedraaid vanwege andere maatregelen of keuzes van IRM. Het voorbeeld van het ontstenen van oevers wordt genoemd, waarbij op andere plaatsen in het land (langs de Maas) vanwege negatieve neveneffecten de maatregel is teruggedraaid.	Het Rivierklimaatpark IJsselpoort stemt bij de uitwerking van de maatregelen zo veel mogelijk af met het programma Integraal Riviermanagement (IRM). Het uitwerkingsniveau van IRM is op dit moment wel globaler dan het Rivierklimaatpark IJsselpoort. Bij het maken van plannen is het altijd mogelijk dat deze in de praktijk anders uitpakken. Het is dus niet uit te sluiten dat door voortschrijdend inzicht maatregelen worden teruggedraaid. Het ontstenen van de oevers voor het realiseren van natuurvriendelijke oevers is in het Rivierklimaatpark voorzien in twee stappen. Eerst realiseren we circa 5 km natuurvriendelijke oevers. Pas na monitoring en evaluatie breiden we dit uit naar ruim 10 km.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
10	10.4	*Sedimentatie en mogelijke dwarsstroming* Indiener merkt op dat Variant 1 van de nevengeul, waarbij deze over de gehele lengte verbonden is met de IJssel, leidt tot ongewenste sedimentatie in de rivier. Het is belangrijk om dit te voorkomen om de bevaarbaarheid van de rivier te behouden. Variant 2 voorkomt deze problemen, maar er moet wel rekening gehouden worden met mogelijke dwarsstromingen die de veiligheid en navigatie kunnen beïnvloeden. Variant 3, waarbij de nevengeul niet verbonden is met de IJssel, zou de nautische veiligheid kunnen waarborgen.	De effecten van sedimentatie/erosie in het zomerbed op bevaarbaarheid en baggerlast door ingrepen in de oeverzone (bijvoorbeeld natuurvriendelijke oevers en uiterwaarden) onderzoeken we in het MER voor alle varianten, zie paragraaf 6.5 en 6.6 van het startdocument. Indien nodig, treffen we aanvullende maatregelen om de bevaarbaarheid van de rivier te behouden.
10	10.5	*Verantwoordelijke baggerwerkzaamheden* Indiener wijst op mogelijke morfologische veranderingen en sedimentatie in de IJssel bij de monding van nevengeulen. Tevens wijst indiener op het belang van duidelijke afspraken over wie verantwoordelijk is voor de baggerwerkzaamheden, om de vaargeulen op diepte te houden. Een toename van baggerwerkzaamheden beschouwt indiener vanuit scheepvaart en duurzaamheidsoogpunt als onwenselijk.	Wij onderschrijven het door indiener genoemde aandachtspunt van veranderingen in de rivierbodem bij de monding van nevengeulen. De effecten van sedimentatie maken deel uit van het effectonderzoek. Als het ontwerp voor het Rivierklimaatpark verder is uitgewerkt (2025/2026) wordt tevens een beheer-en onderhoudsplan opgesteld, waarin ook de door indiener genoemde afspraken vastgelegd worden.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
10	10.6	*Effecten waterstandsdaling Koppenwaard en baggerverplichting* Indiener wijst op de gevolgen van het realiseren van een waterstandsdaling bij de Koppenwaard, namelijk veranderingen in de stroomsnelheid en de morfologie van de rivier die kunnen leiden tot ongewenste sedimentatie. Het is van cruciaal belang dat deze effecten goed worden gemonitord en dat er een baggerverplichting komt voor degenen die de aanpassingen uitvoeren. Het wordt benadrukt dat een toename van baggerwerkzaamheden vanuit scheepvaart en duurzaamheidsoogpunt onwenselijk is.	Graag verwijzen wij naar onze reactie op punt 10.5.
10	10.7	*Stroomsnelheid en nautische gevolgen groene rivier Terrein de Groot* Indiener merkt op dat bij de aanleg van de groene rivier ter plaatse van terrein de Groot, rekening moet worden gehouden met veranderingen in de stroomsnelheid en andere nautische gevolgen.	Dit gaan we onderzoeken, zie tabel 6.2 in paragraaf 6.5 van het startdocument onder Rivierkunde en scheepvaart. In paragraaf 6.6. is een nadere toelichting te vinden.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
10	10.8	*Locaties en effecten natuurvriendelijke oevers* Indiener benadrukt dat de aanleg van natuurvriendelijke oevers, zoals voorgesteld in Variant 1 in IJssel en Oevers, de stroomsnelheid kan veranderen en gevolgen kan hebben voor sedimentatie en morfologie. Dergelijke oevers zijn in binnenbochten niet wenselijk. Wat betreft variant 2 merkt indiener op dat veel voorgestelde locaties voor natuurvriendelijke oevers zich bevinden op knelpunten voor de scheepvaart, wat kan leiden tot afkalving van de oevers en verslechtering van de bevaarbaarheid. Dit is in strijd met de doelstellingen van het Rivierklimaatpark en nationaal en Europees beleid op het gebied van vaarwegen.	Ontstening van de oevers kan leiden tot sedimentatie in de vaargeul. Sedimentatie kan gewenst zijn om de bodemerosie te stoppen. Hierbij dient voorkomen te worden dat dit leidt tot lokale ondiepten die nautisch onveilige situaties veroorzaken. Verandering van het stromingspatroon kan overigens ook een positief effect hebben op scheepvaartknelpunten. De gevolgen voor sedimentatie en erosie van het zomerbed gaan we onderzoeken, zie tabel 6.2 in paragraaf 6.5 van het startdocument onder Rivierkunde en scheepvaart. In paragraaf 6.6 is een nadere toelichting opgenomen.
10	10.9	*Ontbreken oplossingsrichtingen scheepvaartknelpunten* Indiener is blij met de aandacht voor de binnenvaart in het Rivierklimaatpark, maar merkt op dat de oplossingsrichtingen voor knelpunten nog ontbreken. KBN roept de organiserende partijen op om de oplossingen voor binnenvaartknelpunten te integreren in de plannen en staat open voor samenwerking en overleg voor een gezamenlijk gedragen oplossing.	Dank voor de uitgebreide reactie. We nemen de suggestie van indiener om oplossingsrichtingen uit te werken voor knelpunten graag ter harte en betrekken KBN bij de verdere planuitwerking. We zullen de oplossingen voor scheepvaartknelpunten integreren in de plannen.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
11 Vogelbescherming Nederland	11.1	Het uiterwaardengebied is rijk aan vogels. We moeten elke nieuwe ontwikkeling beoordelen op de effecten ervan op het behoud van de soorten.	Wij onderschrijven het belang van het gebied voor de natuur en houden daar zoveel mogelijk rekening mee. In tabel 6.2 in paragraaf 6.5 en de toelichting in paragraaf 6.6 van het startdocument staat dit beschreven. We onderzoeken en toetsen effecten op beschermde soorten en beschermde gebieden (Natura 2000, Gelders Natuurnetwerk e.d.).
11	11.2	*Behoud van plassen en beschikbaarheid ondiep water voor vogels* Indiener benadrukt het belang van het behoud van bestaande plassen en de beschikbaarheid van ondiep water voor vogels bij het kiezen van de varianten. Voor de minste aantasting van de natuurwaarden van de plassen zou dan variant 2 of 3 het meest geschikt zijn. De voorkeur van de indiener gaat uit naar variant 3, omdat dit ook een moerassig gebied kan creëren.	Wij nemen de voorkeur van indiener voor variant 3 op dit moment voor kennisgeving aan. In het MER onderzoeken we de milieueffecten van de drie varianten. Daar zullen we de door indiener genoemde punten bij betrekken. Bij de keuze tussen varianten, zijn niet alleen natuur/milieueffecten van belang, we beoordelen de varianten integraal (zie hoofdstuk 5 van het startdocument).

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
11	11.3	*Verstoringen vogels door recreatie* De indiener benadrukt het belang van terughoudendheid in de aanleg van recreatieve voorzieningen in natuurgebieden vanwege de mogelijke verstoring van natuurwaarden. De indiener is specifiek tegen het aanleggen van een netwerk aan struinpaden vanwege het scala aan verstorende effecten dat recreatie in/nabij natuur en vogelleefgebieden met zich mee brengt. De indiener verwijst naar het rapport 'Verstoring van vogels door recreatie, 2022' en vraagt om dit rapport te betrekken bij de variantkeuze.	Juist om de effecten van recreatie op de natuur goed in beeld te kunnen brengen, zijn de in paragraaf 4.9 beschreven varianten ontwikkeld. Wij zijn op de hoogte van de inhoud van de rapportage. In het MER onderzoeken we de effecten door recreatie, daar zullen we genoemde rapportage bij betrekken. Bij de keuze tussen varianten zijn niet alleen natuur/milieueffecten van belang, we beoordelen de varianten integraal (zie hoofdstuk 5 startdocument). Overigens bedoelen we met een struinpad in dit geval een pad dat wel een vaste route volgt, maar niet verhard is. Dit gebied leent zich minder goed voor echt struinen of zwerven door de uiterwaarden. Wij zullen dit in het startdocument aanpassen en de term struinpad niet meer hanteren. Zie ook ons algemene antwoord in paragraaf 2.5.2.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
11	11.4	*Recreatiezonering* Op basis van de verstorende effecten op vogels concludeert de indiener dat variant 1 (struinpaden door het hele gebied) afvalt. De indiener geeft aan dat variant 2 mogelijk is, maar benadrukt dat er zorgvuldig moet worden nagedacht over de situering van de zones. De indiener stelt voor om een recreatiezoneringsplan op te stellen. Dit plan dient bij voorkeur een uitwerking te zijn van het beheerplan Natura2000 Rijntakken. Indiener zou graag betrokken worden bij het bepalen van de zones en de wandelroutes.	Wij nemen de voorkeur van indiener voor variant 2 op dit moment voor kennisgeving aan. In het MER onderzoeken we de milieueffecten van de varianten. Daar zullen we de door indiener genoemde punten bij betrekken. Bij de keuze tussen varianten, zijn niet alleen natuur/milieueffecten van belang, we beoordelen de varianten integraal (zie hoofdstuk 5 startdocument). De recreatiezonering komt terug in het landschapsplan en wordt vervolgens formeel vastgelegd in de vergunningen en/of het projectbesluit. Het beheerplan Natura2000 Rijntakken is een belangrijk beleidsdocument voor Rivierklimaatpark IJsselpoort. We houden hier rekening mee bij de verdere uitwerking van de plannen. Wij betrekken indiener bij de uitwerking van de toegankelijkheid van de uiterwaarden.
11	11.5	*Effecten gebiedsentrees* De indiener merkt op dat in variant 2 (Zonering) wordt gesproken over 'grotere entrees', maar benadrukt dat een grote aantrekking van recreatie de natuurwaarden, vooral de vogelpopulaties, niet bevordert.	In het voorkeursalternatief zijn 5 grote gebiedsentrees aangewezen. Deze liggen alle aan de rand van het gebied, op locaties waar al sprake is van recreatie en enige dynamiek. Ze bieden plaats aan 20 autoparkeerplaatsen en 40 fietsparkeerplaatsen. In het MER onderzoeken we de milieueffecten van de gebiedsentrees. Daarbij nemen we ook het door indiener genoemde effecten van entrees mee. Bij de keuze tussen varianten, zijn niet alleen natuur/milieueffecten van belang, we beoordelen de varianten integraal (zie hoofdstuk 5 startdocument).

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
11	11.6	*Struinpaden in rustgebieden* De indiener wijst op de volgende tekst uit de bijlage 'Ruimtelijk perspectief RKP IJsselpoort' (bladzijde 44, Leidraad principe 4: “In de uiterwaarden zijn struinpaden, die een zwerfnetwerk vormen. Paden zijn soms afgesloten, bijvoorbeeld bij hoogwater of in het broedseizoen. Delen van de uiterwaard blijven/worden geheel ontoegankelijk t.b.v. rust voor de natuur. De belangrijkste rustgebieden zijn benoemd in paragraaf 2.4” Indiener vindt het onacceptabel om struinpaden aan te leggen in de benoemde rustgebieden en het afsluiten gedurende het broedseizoen blijkt in de praktijk vrijwel onmogelijk. Dit moet worden meegenomen bij de variantkeuze.	De term struinpad komt uit de Intergemeentelijke Structuurvisie en is daarin niet nader uitgelegd. Met een struinpad bedoelen we in dit geval een pad dat wel een vaste route volgt, maar niet verhard is. Dit gebied leent zich minder goed voor echt struinen of zwerven door de uiterwaarden. Wij zullen dit in het startdocument aanpassen en de term struinpad niet meer hanteren. Zie ook ons algemene antwoord in paragraaf 2.5.2. In de belangrijke rustgebieden zullen we geen wandelpaden aanleggen. Eventuele wandelpaden worden alleen opgenomen als deze ook (echt) afgesloten kunnen worden tijdens de kritieke periode(n). Dit wordt op dit moment ook toegepast bij sommige wandelpaden in het gebied. Dit nemen we mee bij de variantkeuze.
12	12.1	*Toegankelijkheid startdocument* Indiener heeft met veel interesse grote delen uit het startdocument gelezen en merkt op dat de bijlagen voor een leek niet altijd toegankelijk zijn. Indiener vindt het startdocument ingrijpend, behoorlijk samenhangend en omvangrijk, maar soms lijken de te realiseren doelen tegenstrijdig.	Wij realiseren ons dat er veel informatie is gepresenteerd. We proberen de informatie op een voor alle betrokkenen begrijpelijke manier te presenteren. Mocht indiener nog specifieke vragen hebben dan kan contact worden opgenomen via de website van het Rivierklimaatpark IJsselpoort (tabblad "FAQ en contact").

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
12	12.2	*Waterkwaliteit Rhederlaag* Indiener maakt zich zorgen over de effecten van het verlagen van de Koppenwaardsedam op de waterkwaliteit en bacteriologische verontreiniging van het Rhederlaag. Het Rhederlaag wordt voornamelijk gevuld met 'grondwater' uit de Veluwezoom en deels van Hoch Elten. Indiener vreest dat het verlagen van de dam en het creëren van een bovenstroomse opening via de Koppenwaard kan leiden tot de toestroom van organische stoffen en afval in het Rhederlaag, met negatieve effecten op de waterkwaliteit en gevolgen voor de gezondheid, (water)recreatie en campings.	Wij onderschrijven het belang van een goede waterkwaliteit voor gebruikers en recreanten op het Rhederlaag. Het in beeld brengen van de gevolgen van de maatregelen voor de waterkwaliteit heeft daarom zeker onze aandacht. Zie ook tabel 6.2 in paragraaf 6.5 en de toelichting daarop in paragraaf 6.6 van het startdocument. Hierin is waterkwaliteit van het Rhederlaag specifiek genoemd. Op dit moment vindt onderzoek plaats naar de (jaarrond) waterkwaliteit van het Rhederlaag. Dit gebruiken we voor een goede effectbeoordeling.
12	12.3	*Alternatieve optie verlaging Koppenwaardsedam* Indiener suggereert een alternatieve optie voor het verlagen van de Koppenwaardsedam. In plaats daarvan stelt indiener voor om een brug/duikers aan te leggen in de Marsweg en een sloot/geul in de Koppenwaard. Volgens indiener zou deze optie minder milieubelastende effecten hebben.	In de ontwikkeling van varianten onderzoeken we verschillende combinaties van maatregelen. Behoud van de Koppenwaardsedam in combinatie met een doorlaat onder de Marsweg door is er één van.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
12	12.4	*Weinig aandacht voor Rhederlaag* Indiener is van mening dat er te weinig aandacht wordt besteed aan het Rhederlaag, de oevers, kwaliteit, natuur en milieu, en recreatie in het startdocument. Indiener wijst erop dat dit onderwerp slechts beperkt wordt behandeld in het overzicht van beoordelingscriteria voor alle thema's (tabel 6.2). Indiener is benieuwd naar het 'expert judgement'.	Wij onderkennen de constatering van indiener dat in het startdocument nog niet alles uitgebreid is beschreven. Specifiek voor deelgebied Rhederlaag zijn, naast de Marsweg en de Koestraat geen varianten opgenomen. De opgave voor Deelgebied Rhederlaag wordt uitgewerkt in een Masterplan. Wij gaan er nu vanuit dat voor het Masterplan geen Milieueffectrapport nodig is.
12	12.5	*Zuidoever Valewaard ontbreekt* Indiener benadrukt dat de zuidoever van de Valewaard niet apart en expliciet wordt genoemd in het startdocument. Indiener beschrijft de zuidoever als wild en woest, met diverse dieren (waaronder bevers), insecten, vogels en kleine reptielen. Delen van de oever worden gebruikt door sportvissers. Indiener pleit ervoor om deze oever ongerept te laten of ecologisch te versterken, omdat indiener van mening is dat het aanleggen van hoog, onderhoudsarm gras het einde zou betekenen van de huidige hoogwaardige natuur.	Vanuit het project Rivierklimaatpark zijn geen maatregelen voorzien aan de zuidelijke oever van de Valeplas. Als hier iets gebeurt, zou dit kunnen worden meegenomen in het eventueel op te stellen masterplan Rhederlaag. Momenteel wordt bekeken of er een masterplan wordt opgesteld, om te komen tot een kwaliteitsimpuls voor Rhederlaag. We noteren dit als wens in dat kader. Wel wordt de beplanting in de uiterwaarden de komende tijd door Rijkswaterstaat aangepast aan de vegetatielegger. We brengen dit aandachtspunt onder aandacht van het uiterwaardenbeheer van Rijkswaterstaat.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
13 Manege Ten Bosch	13.1	Indiener benadrukt het belang van de uiterwaarden in de IJsseldijkerwaard voor zijn/haar onderneming, waarbij het laten grazen van recreatiepaarden essentieel is voor het bedrijfsmodel van de pensionstal en manege.	Het belang van indiener is ons bekend, wij zijn en blijven in gesprek met de manege. We onderzoeken alle voor- en nadelen van de varianten, daarbij kijken we ook naar de effecten op bedrijfsvoering van indiener
13	13.2	Indiener is van mening dat een lager maaiveld in de uiterwaarden de bodem minder geschikt maakt voor beweiding en ziet dit niet als een goede optie.	We onderzoeken alle voor- en nadelen van de varianten, daarbij kijken we ook naar de effecten op bedrijfsvoering van indiener. Zie ook ons antwoord op punt 13.1
13	13.3	Indiener suggereert dat drempels in een geul mogelijk meer ruimte kunnen bieden voor grazende paarden.	We onderzoeken alle voor- en nadelen van de varianten, daarbij kijken we ook naar de effecten op bedrijfsvoering van indiener. Zie ook ons antwoord op punt 13.1
13	13.4	Indiener vindt dat de aansluiting van de geul tussen Struyk Verwo en Putman ruimtebesparend is, maar benadrukt dat de beschikbare beweidbare ruimte belangrijker is dan de feitelijke mondingen.	Graag verwijzen wij naar onze reacties in voorgaande punten.
13	13.5	Indiener wijst erop dat de bereikbaarheid voor vrachtwagens en auto-aanhangercombinaties naar Putman, Manege Ten Bosch en LR & PC De Nijgraaf essentieel is vanwege het transport van sport- en recreatiepaarden en leveranciers.	Wij ontwikkelen binnen het Rivierklimaatpark varianten voor de verkeerskundige inrichting van het dijktraject tussen de toegangsweg van Putman en de Driegaardensestraat. In beginsel wordt bij de varianten uitgegaan van behoud huidige functionaliteit. Voor het gedeelte van de IJsseldijk tussen de Veerdam (Dorpstraat) tot aan de toerit naar Putman is gekozen voor de inrichting als fietsstraat. Zie ook het algemene antwoord in paragraaf 2.5.7 over de inrichting van de IJsseldijk. Bij de inrichting als fietsstraat blijft de

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
			bereikbaarheid voor vrachtauto's en auto-aanhangercombinaties gewaarborgd.
13	13.6	Indiener denkt dat een brug bij Putman mogelijk kansen biedt qua ruimte als er een onderdoorgang voor paarden en pony's is.	De kans die indiener aandraagt kan mogelijk gecombineerd worden met de variant waarin het fietsverkeer buitendijks wordt geleid en via een onderdoorgang de toegangsweg passeert. We nemen dit op in ons onderzoek.
13	13.7	Indiener is toegetreden tot de projectgroep Natuurinclusieve landbouw en kan al op korte termijn stappen zetten richting een natuurinclusiever karakter volgens het plan.	Goed om te horen dat indiener zich inzet voor natuurinclusieve landbouw en hiervoor is toegetreden tot een projectgroep om hierin verdere stappen te zetten. Indiener is opgenomen bij de lijst met bekende deelnemers van natuurinclusieve landbouw binnen Rivierklimaatpark IJsselpoort.
13	13.8	Indiener neemt namens Manege Ten Bosch deel aan de werkgroep Klompenpad Westervoort en heeft als doel om het toekomstige Rivierklimaatpark, De Driegaarden en het nieuwe Westervoort-Noord te verbinden met een wandelpad over zijn terrein. Indiener is ook op zoek naar een projectpartner om het plan 'Uitbreiding Rijnstrangen ruiterroute' vorm te geven, dat zich richt op het uitbreiden van een ruiterroutenetwerk in de uiterwaarden van de Rijn en IJssel. Indiener deelt deze informatie, om RKPIJ te laten weten welke wensen en kansen voorhanden zijn.	Het initiatief en de wens voor de ruiterroute is bekend bij Rivierklimaatpark. Vanuit het project wordt meegedacht over mogelijkheden voor de uitbreiding van de Rijnstrangen route. Vanuit Rivierklimaatpark is contact met het Waterschap Rijn en IJssel over de mogelijkheid om de beheerstrook van de dijken te gebruiken als ruiterpad. Dit zou de verbinding vormen tussen het Westelijk en het Oostelijk deel van de Rijnstrangen route.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
14 Stichting Milieuvrienden Duiven	14.1	Indiener geeft een compliment aan de samenstellers van het document en wil graag enkele vragen stellen over bepaalde onderdelen.	Wij danken indiener voor dit compliment en beantwoorden de vragen graag in de volgende punten.
14	14.2	Indiener heeft vragen over het leidende principe 'Verhoog de natuur- en landschapswaarden van de IJssel en uiterwaarden'. Indiener wil weten hoe hier concreet invulling aan wordt gegeven en hoe dit principe wordt gehanteerd bij de beoordeling in het MER.	De leidende principes leggen de ambitie voor de lange termijn (2100) vast. Voor het huidige project, op kortere termijn, is het vastgestelde voorkeursalternatief (VKA) leidend. Met de maatregelen in het VKA wordt deels al concreet invulling gegeven aan de leidende principes. Denk bij dit leidende principe aan maatregelen in de uiterwaard van Westervoort die gericht zijn op zowel rivierverruiming, natuurontwikkeling en verhogen van de landschapswaarden. Deze en andere maatregelen uit het VKA worden de komende periode verder geconcretiseerd en verschillende varianten voor de ruimtelijke uitwerking worden ten opzichte van elkaar afgewogen. In de MER wordt voor ecologie getoetst wat het effect van de varianten is op de huidige, wettelijk vastgelegde natuurwaarden, denk aan Natura2000. Daarnaast wordt beschouwd in hoeverre de varianten invulling geven aan de ambitie van het leidend principe ‘verhoog de natuur- en landschapswaarden’. Met betrekking tot de landschapswaarden wordt in de MER getoetst in hoeverre de maatregelen effect hebben op huidige kwaliteiten en in welke mate invulling gegeven wordt aan de ambities uit het leidend principe.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
14	14.3	Indiener heeft vragen over het leidende principe 'Versterk de verbinding met de omgeving en de Veluwe en de Liemers in het bijzonder' uit het Ruimtelijk Perspectief Rivierklimaatpark IJsselpoort. 1. Hoe wordt hieraan concreet invulling gegeven, waar en hoe er verbindingen komen met de Veluwe, het Duivense Broek en de Liemers. 2. Wat is het doel en de ambitie van de natuurverbindingen. 3. Is overwogen is om een verbinding tussen de uiterwaarden en het natuurgebied Driegaarden, het Horsterpark en Looveld (Westervoort) te creëren en zo niet, waarom niet. 4. Indiener wil ook weten hoe dit leidende principe wordt gehanteerd bij de beoordeling in het MER.	De leidende principes leggen de ambitie voor de lange termijn (2100) vast. Voor het huidige project, op kortere termijn, is het vastgestelde voorkeursalternatief (VKA) leidend. Met de maatregelen in het VKA wordt deels al concreet invulling gegeven aan de leidende principes. Denk bij leidend principe 2 aan de aanleg van een faunapassage bij de Velperbeek als ecologische verbinding met de Veluwe. Verder zijn er binnen het VKA geen maatregelen voorzien om deze verbinding met de Veluwe vorm te geven. Binnen het VKA zijn geen landschappelijk en ecologische verbindingen voorzien met het Duivense Broek/Liemers en met het natuurgebied Driegaarden en het Horsterpark en Looveld. Dit is geen onderdeel van het project Rivierklimaatpark. Wel wordt waar mogelijk afgestemd met andere projecten in de omgeving, bijvoorbeeld met het project Mooie Gronden in Westervoort. In het MER wordt beoordeeld in hoeverre de maatregelen de lange termijn ambitie voor ecologische/landschappelijke verbindingen met de omgeving niet onmogelijk maken.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
14	14.4	Indiener maakt zich zorgen over de populatie wulpen die 's winters in het gebied neerstrijkt (Uiterwaarden Westervoort). De wulpen foerageren voornamelijk bij de boer in de Arnhemse landtong en het gebied waar de geul gegraven gaat worden, met name bij punt 3: lokstroom. Bij de aanleg van het project moet rekening worden gehouden met de aanwezigheid van de wulpenpopulatie. Indiener heeft de voorkeur voor variant 3: Ondiepe kwelgeul. Indien er een struinpad wordt aangelegd, betekent dit ook het einde van het wulpenbezoek.	Het gebied waar de wulpen verblijven, is aangewezen als slaap- rust- en foerageergebied in het kader van Natura2000. Uit een inmiddels uitgevoerde voortoets is gebleken dat negatieve effecten op deze soort niet uitgesloten zijn. We zullen daarom een Passende Beoordeling uitvoeren. Als daaruit blijkt dat er daadwerkelijk sprake is van negatieve effecten, zal een zogenaamde ADC-toets worden uitgevoerd óf we passen het ontwerp aan.
14	14.5	Indiener is van mening dat de inpassing van Putman in het landschap veel te wensen overlaat en wil verbeteringen zien.	In de verkenningsfase is benoemd dat sprake is van een enigszins 'verrommeld' landschap. Zorgvuldige landschappelijke inpassing van het terrein Putman is één van de aandachtspunten voor het ontwerp om tot de gewenste verbetering van de ruimtelijke kwaliteit te komen.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
14	14.6	Indiener geeft de voorkeur aan het principe 'auto te gast op de dijk' boven aparte fietspaden voor de dijk bij Westervoort. Indiener geeft tevens aan dat de financiering een risico is en vraagt naar de gevolgen voor de MER-rapportage als delen van het plan niet worden uitgevoerd.	Wij danken indiener voor het uitspreken van deze voorkeur. Wij voeren eerst een integrale beoordeling van de varianten uit, waarna de stuurgroep een voorkeursvariant kiest. Daarbij vindt ook afstemming plaats met de dijkversterking PanWes. Deze voorkeursvarianten werken we vervolgens gedetailleerd uit. Het MER beschrijft de milieueffecten van de varianten. De (financiële) haalbaarheid brengen we ook in beeld, maar dit staat los van het MER. Als later blijkt dat onderdelen van het plan niet doorgaan, beoordelen we of het MER nog de juiste informatie bevat om besluiten te kunnen nemen. Als dat niet het geval is maken we een aanvulling.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
14	14.7	Indiener geeft aan dat er nader onderzoek wordt gedaan naar de effecten op de waterkwaliteit en bacteriologische verontreiniging van het Rhederlaag als gevolg van het verlagen van de Koppenwaardsedam en de kade Marsweg. Indiener heeft enkele vragen over het onderzoek, namelijk: wat is de oorzaak van de bacteriologische verontreiniging van het Rhederlaag en hoe ontstaat dit? Wat is het effect van een toename van het overstromen op de aanwezige vuilstort en wat zijn de andere bronnen van bodemverontreiniging naast de verontreiniging van de vuilstort? Indiener vraagt ook of de MER de PFAS-monitoring zal meenemen in de nulmeting en of de veranderingen invloed zullen hebben op de PFAS-niveaus.	In het MER gaan we nader in op de door indiener gestelde vragen. We onderzoeken ook of er PFAS aanwezig is, wat de effecten zijn en welke (monitorings)maatregelen nodig of wenselijk zijn.
14	14.8	Indiener vraagt of de participanten per mail of post worden uitgenodigd voor de gebiedstafels of dat zij zich via de website op de hoogte moeten stellen van het feit dat zij zijn uitgenodigd.	Wij zullen participanten via de nieuwsbrief uitnodigen voor dergelijke bijeenkomsten. Indiener hoeft daar de website niet voor in de gaten te houden.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
15	15.1	Indiener doet de suggestie om een wandelpad/struinpad aan te leggen langs de noordoostelijke oever van de IJssel, ter hoogte van De Steeg/Havikerwaard. Het voorstel is om een pad te creëren vanaf de kruising Oversteeg/Van Aldenburglaan in zuidelijke richting tot waar de weg naar het oosten gaat. Hierdoor kunnen wandelaars veilig in het gebied wandelen, omdat ze op dit moment de weg moeten delen met vrachtautoverkeer. Indiener benadrukt dat dit voorstel bijdraagt aan de veiligheid van wandelaars, de beleving van de natuurwaarden van het gebied en het versterken van het recreatief medegebruik aan de oostkant van de gemeente Rheden, zoals gewenst door de provincie en gemeente.	Deze weg maakt geen onderdeel uit van het Rivierklimaatpark. Wij adviseren indiener hierover contact op te nemen met de gemeente Rheden.
15	15.2	Indiener hoopt dat deze zienswijze wordt meegenomen bij de verdere planontwikkeling en blijft graag betrokken bij het project. Indiener vraagt om op de hoogte gehouden te worden.	Onder 15.1 is aangegeven hoe we met de reactie van indiener omgaan. Via de website en/of de nieuwsbrief houden we de omgeving op de hoogte van de ontwikkelingen.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
16 Putman Exploitatie-maatschappij	16.1	Indiener spreekt steun uit voor de doelen en ambities van het Rivierklimaatpark en is bereid om constructief bij te dragen aan de realisatie. Indiener waardeert de belangenbehartiging tot nu toe.	Wij danken indiener voor deze positieve reactie. Wij zijn en blijven met indiener in gesprek over de uitwerking van de plannen maar ook over duurzaamheid en circulariteit in de realisatiefase.
16	16.2	Indiener vraagt opnieuw aandacht voor de situatie rondom het verkeersluw maken van de dijk en de realisatie van een recreatieve route vanaf de heuvel van Natuurmonumenten over de IJsseldijk naar het buitendijkse terrein van Putman. Vanwege de industriële activiteiten van Putman aan beide zijden van de dijk en de vele transportbewegingen met zware vrachtauto's, is het doel van Putman om de bedrijfsactiviteiten veilig en onbelemmerd uit te voeren zonder paden en dergelijke in het werkgebied. Indiener plaatst vraagtekens bij de voorgestelde varianten in relatie tot de beoogde veilige en onbelemmerde uitvoering van de bedrijfsactiviteiten van Putman. Indiener verzoekt om nader overleg over dit onderwerp.	Het standpunt van indiener is helder en begrijpelijk. Veiligheid van recreanten én veilige bereikbaarheid van het bedrijf zijn vanzelfsprekend belangrijke aandachtspunten, zoals ook in het kader van de IGSV is benoemd. De twee varianten uit het startdocument zien wij als volwaardige varianten die we nader gaan uitwerken en beoordelen. Daarbij brengen wij ook de gevolgen voor het recreatieve en het bedrijfsmatige verkeer in beeld. Wij blijven graag met indiener over deze (en andere) onderwerpen in gesprek.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
16	16.3	Indiener benadrukt dat de huidige vormgeving van de splitsing van de Rijn en de IJssel een knelpunt vormt voor scheepvaartverkeer en vraagt om hier aandacht aan te besteden in het startdocument. Indiener benadrukt dat een betere bevaarbaarheid een van de doelen van het Rivierklimaatpark is.	Het door indiener genoemde knelpunt is bij de projectorganisatie bekend. Vanwege de complexiteit en het gegeven dat mogelijke oplossingsrichtingen voor dit knelpunt buiten het plangebied van Rivierklimaatpark IJsselpoort liggen, blijft dit buiten het onderzoek en de planvorming.
16	16.4	Indiener geeft aan dat in het startdocument, in tegenstelling tot de structuurvisie, niet heel concreet wordt gesproken over de laad- en loswal van indiener. Indiener is van plan om de laad- en loswal ook beschikbaar te maken voor gebruik door derden, echter wel onder regie van indiener. Indiener blijft bereid om hierover mee te denken.	Het voorkeursalternatief, zoals vastgelegd in de intergemeentelijke structuurvisie, is het vertrekpunt. Daar hoort het gebruik van de laad- en loswal bij. We hebben ervoor gekozen in het startdocument niet uitputtend alle maatregelen uit te schrijven, de nadruk ligt op de te onderzoeken varianten en de te onderzoeken effecten.
16	16.5	Indiener staat, met inachtneming van de gemaakte kanttekeningen, overwegend positief tegenover de geformuleerde doelen en ambities van het startdocument en ondersteunt deze. Indiener blijft graag betrokken bij de verdere uitwerking van het startdocument en de concrete aanpassingen in het gebied.	Graag verwijzen we naar onze reactie bij punt 16.1

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
17 Stichting Wandelnet	17.1	Indiener merkt op dat in het Startdocument de begrippen 'struinpad' en 'wandelpad' worden gebruikt, maar dat er sprake is van een tegenstelling. Struinen betekent vrijuit door het gebied wandelen zonder gebonden te zijn aan een pad, terwijl een wandelpad juist een aangegeven route impliceert. Indiener constateert ook dat de begrippen in het Startdocument door elkaar worden gebruikt/door elkaar gehaald worden.	We zullen dit in het MER en de Variantennota beter en consistent uitleggen. Een struinpad betekent in dit geval een pad dat wel een vaste route volgt, maar niet verhard is. We hanteren voortaan de term wandelpad. Zie ook het algemene antwoord in paragraaf 2.5.2.
17	17.2	Indiener geeft aan dat wandelaars aan de ene kant struinpaden toejuichen, maar indiener begrijpt dat bij struinpaden de natuurwaarden in het geding kunnen zijn. Indiener stelt dat er in sommige deelgebieden keuzes moeten worden gemaakt waarbij de wandelaar niet altijd het onderspit delft. Indiener noemt goede voorbeelden van struinen in de uiterwaarden langs de Waal bij Vuren en Brakel.	In het startdocument is toegelicht dat juist om de effecten op natuur te kunnen beoordelen, twee varianten voor recreatief gebruik zijn ontwikkeld. We brengen de voor- en nadelen van die varianten in beeld, waarna een zorgvuldige afweging tussen alle belangen kan worden gemaakt, in dit geval tussen natuur en recreatie (wandelen).

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
17	17.3	Indiener adviseert om aparte wandelpaden aan te leggen in plaats van wandelaars over fietspaden te laten lopen, om conflicten en irritaties te voorkomen. Indien aparte wandelpaden niet mogelijk zijn, adviseert indiener de aanleg van een grasstrook naast het fietspad. Indiener stelt voor om een netwerk van paden te realiseren die aan elkaar gekoppeld zijn, zodat er een ommetje kan worden gemaakt, als er alleen wandelpaden gerealiseerd worden.	Wij nemen de suggestie van indiener met betrekking tot gecombineerd fiets- en voetpad mee in de verdere uitwerking van het ontwerp. Het realiseren van 'ommetjes' is één van de mogelijkheden om het gebied recreatief aantrekkelijk te maken, zie ook paragraaf 4.9 van het startdocument, waarin de te onderzoeken varianten voor recreatief gebruik zijn aangeduid.
17	17.4	Indiener constateert dat er geen parallel wandelpad langs de IJssel tussen Arnhem en Dieren aanwezig is en pleit voor de realisatie van een dergelijk wandelpad.	In paragraaf 4.9 van het startdocument hebben we twee varianten voor recreatief gebruik (wandelen, fietsen) aangeduid. De door indiener genoemde route langs de IJssel is daarbij specifiek genoemd, zie de beschrijving van variant 1, echter alleen voor zover het binnen het plangebied van Rivierklimaatpark IJsselpoort loopt.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
17	17.5	Indiener vraagt aandacht voor barrières zoals autowegen en spoorwegen zonder veilige oversteekvoorzieningen voor wandelaars. Indiener verzoekt om bij de ontwikkeling en bereikbaarheid van het gebied rekening te houden met deze barrières. Een van de genoemde barrières is de mogelijkheid dat het veer uit de vaart moet worden genomen. Financiering van veerponten staat onder druk. Indiener hoopt dat er in het project gelden worden gereserveerd om de veerpont in stand te houden en mogelijk uit te breiden.	Voor alle deelgebieden liggen opgaven om de recreatieve gebruiksmogelijkheden te vergroten. Niet alleen door het aanleggen van nieuwe routes en/of gebiedsentrees, maar ook door het verminderen van barrièrewerking, zoals indiener noemt. Het project voorziet niet in gelden voor de veerpont.
17	17.6	Indiener wijst op de behoefte aan betere aanduiding en koppeling van de bereikbaarheid van de Bult van Putman met het wandelnetwerk.	Wij nemen de suggestie van indiener mee bij de verdere uitwerking van de voorkeursvariant.
17	17.7	Indiener kijkt uit naar een goed ingericht gebied voor wandelaars in 2030 en wil graag meedenken over de juiste inrichting.	Wij benaderen indiener graag om over de detaillering van de plannen mee te denken.
18 OmRo Vastgoed Velp B.V.	18.1	Indiener schetst de ambities voor het herontwikkelen van het voormalig steenfabrieksterrein de Groot	Wij hebben kennisgenomen van de ambities van de indiener en zijn hierover in gesprek.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.2	*Geen gezamenlijk plan* De indiener schetst als eerste het proces dat heeft geleid tot een door hem als private partij opgestelde concept-ontwerp voor het voormalige steenfabrieksterrein De Groot. Indiener benadrukt dat ondanks de gemaakte afspraken, zoals vastgelegd in de intentieovereenkomst, de overheid heeft nagelaten om in goed overleg met OmRo een gezamenlijk plan voor het voormalige fabrieksterrein te maken en op te nemen in het Startdocument. Indiener heeft nu pas via de media kennisgenomen van het startdocument en heeft inhoudelijke opmerkingen, aanvullingen, wijzigingen, nadere onderzoeksvragen en voorstellen met betrekking tot het document zoals ter inzage gelegd op 20 juni jl.	Wij onderschrijven dat er regelmatig contact is geweest over de ontwikkeling van het terrein van voormalige steenfabriek terrein de Groot. Waarbij de doelstelling is om te komen tot een gezamenlijk plan waarbij de publieke en private doelen worden gerealiseerd. De varianten in het startdocument zijn in lijn zijn met de kaders zoals opgenomen in de IGSV. Over de concrete invulling van het terrein zijn wij met de eigenaar in gesprek. Het startdocument voegt, ten opzichte van de IGSV, geen aanvullende voorwaarden toe. Met de eigenaar is besproken dat er in tijd nog ruimte is om te komen tot overeenstemming over de invulling van het terrein.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.3	*Ontbreken relevante onderzoeksgegevens en onderbouwingen.* Indiener wijst op het ontbreken van relevante onderzoeksgegevens en onderbouwingen in het startdocument. Er zijn meerdere verzoeken gedaan naar cijfermatige onderbouwingen en gegevens over onder andere de aanleg van een nevengeul door een deel van het terrein de Groot en de impact op waterdoorstroming en waterveiligheid. Tot op heden zijn deze gegevens niet beschikbaar gesteld en niet gedeeld binnen het projectteam, ondanks eerdere toezeggingen en de intentieovereenkomst. Detailinformatie is nodig om de doelstellingen concreet in te vullen. Het ontbreken en beperkt delen van gegevens zorgt voor tijdsdruk, belemmert de voortgang en vormt een potentieel risico voor de gestelde termijnen van het Rivierklimaatpark.	Wij menen voldoende gepoogd te hebben indiener te voorzien van de gevraagde informatie. Het is op basis van de Intentieovereenkomst (IOK) een gezamenlijke verantwoordelijkheid om voor het terrein een plan te maken waarbij zowel publieke als private doelstellingen worden gerealiseerd. Het startdocument is het onderzoeksplan. Op basis hiervan worden de benodigde onderzoeken uitgevoerd. We onderzoeken de effecten waar indiener op doelt en zullen de resultaten daarvan delen.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.4	*Ruimtelijk Perspectief* Indiener benoemt dat OmRo schriftelijk heeft laten weten niet akkoord te zijn met het concept Ruimtelijk perspectief voor het bedrijventerrein De Groot. Er is geen schriftelijke reactie ontvangen vanuit RKP. Het Ruimtelijk Perspectief mist aspecten die noodzakelijk zijn voor een economisch haalbaar model. Tijdens een Bestuurlijk Overleg is het Ruimtelijk Perspectief als 'concept' genoteerd.	Wij delen de constatering van indiener dat de stukken die ten grondslag hebben gelegen aan het bestuurlijk overleg de status concept hebben. Deze stukken zijn naar onze overtuiging in lijn met de IGSV en de IOK. We hebben de indiener gevraagd te reflecteren op de stukken. Tot op heden hebben wij deze niet ontvangen. Het stuk waar indiener aan refereert is overigens niet het ruimtelijk perspectief dat als bijlage bij het startdocument is gepubliceerd.
18	18.5	*Totstandkoming leidende principes voor Terrein de Groot* Indiener vraagt naar de onderbouwing en totstandkoming van de leidende principes in hoofdstuk 4 van het Ruimtelijk Perspectief voor het bedrijventerrein De Groot.	De leidende principes zijn in lijn met het vigerende beleid van 'bodem en water sturend'. Nadere toelichting hierover staat beschreven op pagina 36 van het ruimtelijk perspectief.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.6	*Leidend principe en planontwikkeling terrein de Groot* Indiener wijst erop dat het leidende principe 5, waarin gesproken wordt over het ontwikkelen van terreinen tot accenten in het uiterwaardenlandschap, nooit binnen de projectgroep is besproken en niet overeenkomt met de uitgangspunten van de planontwikkeling voor terrein de Groot. Daarnaast wordt vermeld dat de Raad van de gemeente Rheden vraagt om een ruimtelijk inpasbaar en minimaal opvallend initiatief, wat resulteert in het afzien van hoogbouw. Verzoek wordt gedaan om het startdocument op dit punt aan te passen.	De term 'pollen' is de benaming in deze streek van hooggelegen terreinen. Dit zijn van nature hogere plekken aan de rivier waar steenfabrieken zich vestigden. Een groot deel van het gebied eromheen werd ontkleid voor de baksteenindustrie. De hogere plekken werden verder opgehoogd om overstroming te voorkomen. De begrenzing van het terrein van de voormalige steenfabriek, zoals opgenomen in de IGSV, is in lijn met het beeld van compacte pollen. Het ruimtelijk perspectief onderschrijft de keuzen die gemaakt zijn in het kader van de IGSV en is in lijn met de uitgangspunten zoals besproken met indiener.
18	18.7	*Onjuiste huidige functie terrein de Groot* Indiener wijst erop dat de tekening op pagina 47 van het Ruimtelijk Perspectief een onjuiste huidige functie weergeeft voor terrein de Groot. Het moet industriële bedrijvigheid zijn in plaats van recreatief. Verzoek wordt gedaan om deze fout te corrigeren.	Het terrein staat op pagina 47 aangeduid als steenfabrieksterrein conform de huidige functie.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.8	*Steenfabrieksgeschiedenis en recreatieve private plan van Omro* Indiener benoemt dat de steenfabrieksgeschiedenis weer herkenbaar en beleefbaar moet worden gemaakt volgens het Ruimtelijk Perspectief voor het bedrijventerrein De Groot. Overleg met eigenaren is van groot belang, waarbij rekening moet worden gehouden met het recreatieve private plan van OmRo.	We blijven in gesprek met indiener. Uitgangspunt hierbij is de IOK.
18	18.9	*Hoogwatervluchtgebieden en terrein de Groot* Indiener merkt op dat het ruimtelijk perspectief praat over hoogwatervluchtgebieden voor klein en groot wild. Het is echter onduidelijk hoe dit van toepassing is op het bedrijventerrein De Groot, waar geen pollen aanwezig zijn. Het voorgenomen pollenplan is in strijd met de ambities van OmRo en het VKA, en er zijn weinig natuurwaarden aanwezig op het bedrijventerrein dat voornamelijk gericht is op exploitatie en onderhoud. Desondanks is OmRo bereid om te onderzoeken of er binnen het verblijfsrecreatieplan voor terrein De Groot mogelijkheden zijn om hoogwatervluchtgebieden te creëren voor groot en klein wild.	De begrenzing van het terrein van de voormalige steenfabriek, zoals opgenomen in de IGSV, is in lijn met het beeld van compacte pollen. Het ruimtelijk perspectief onderschrijft de keuzen die gemaakt zijn in het kader van de IGSV en is in lijn met de uitgangspunten zoals besproken met indiener. In de IOK zijn afspraken gemaakt over het realiseren van publieke doelstellingen. Dit is onlosmakelijk onderdeel van de totale herontwikkeling.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.10	*Verbinding terrein de Groot en de Veluwe* Indiener benadrukt dat de ontwikkeling van een privaat recreatief gebied bijdraagt aan het versterken van de verbinding met de Veluwe, zoals genoemd in hoofdstuk 5.6, bijvoorbeeld door een transferium op bedrijfsterrein De Groot aan te leggen om het recreatieve verkeer naar de Posbank te ontlasten. Daarnaast is OmRo bereid om in overleg ruim 90.000 m² nieuwe natuur te realiseren en extensieve vormen van recreatie te versterken, zoals wandel- en fietspaden en vogeluitkijkpunten.	Wij delen de constatering van indiener dat herontwikkeling van het terrein bij kan dragen aan een versterking van de verbinding met de Veluwe.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.11	*Ooibossen in relatie tot waterveiligheid* Indiener merkt op dat het startdocument de belangrijke opgave van de herontwikkeling van terrein De Groot en de aanleg van een 'groene rivier' voor waterstandsdaling beschrijft. Indiener merkt op dat het startdocument kiest voor meer ooibossen en het behoud van bestaande ooibossen in de Koppenwaard, maar er is geen onderzoek gedaan naar de nadelige gevolgen hiervan voor de waterveiligheid van het gebied en terrein De Groot. Indiener vraagt of ter compensatie van de nadelen een (droge) nevengeul op bedrijventerrein De Groot nodig is. Daarnaast vraagt indiener om onderbouwingen van de voorgenomen plannen voor de Koppenwaard en de effecten op terrein De Groot.	De compensatie van de (droge)nevengeul, de groene rivier, op Terrein de Groot, is niet ter compensatie van de aanleg van het ooibos van de Koppenwaard. Zie antwoord 18.12

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.12	*Extra variant Koppenwaard* Indiener stelt voor om delen van de Koppenwaard af te graven en te verlagen en af te zien van de aanleg van extra ooibossen om een waterpeildaling te realiseren. Er wordt gevraagd om een variant te onderzoeken met actief kap-, snoei en maaibeheer en afgraven van delen van de Koppenwaard. Dit kan de waterveiligheid verbeteren en mogelijk voorkomen dat er een (droge) geul op terrein De Groot moet worden aangelegd, inclusief dure ontsluitingsbrug en weg. Door af te zien van extra ooibossen in de Koppenwaard kunnen onnodige projectkosten worden voorkomen.	Het ontwikkelen van een aaneengesloten ooiboskern van 25ha is onderdeel van het vastgestelde voorkeursalternatief. De nieuwe ooiboskern ligt op hoge (deels hoogwatervrije) delen van de Koppenwaard, buiten de stroomlijn van het water bij hoogwater. Het ontwikkelen van het ooibos in de Koppenwaard is dan ook niet of nauwelijks van invloed op de gewenste waterstandsdaling. Er worden verschillende varianten onderzocht om de benodigde waterstandsdaling te realiseren. Het vergroten van de doorstroombaarheid van het bestaande ooibos langs de Koppenwaardsedam wordt daarbij ook meegenomen.
18	18.13	*Ruimte voor recreatieve verblijfsrecreatie terrein de Groot* Indiener merkt op dat er wordt gesteld dat er beperkte ruimte is voor recreatieve verblijfsrecreatie op terrein De Groot, terwijl het een bedrijventerrein van meer dan 130.000 m² betreft. Indiener vraagt om verduidelijking en feitelijke onderbouwing.	In het startdocument geeft paragraaf 4.7 meer toelichting op de opmerking van indiener: "In overleg met betrokken partijen wordt binnen de omvang van het hoogwatervrije terrein zoals in het voorkeursalternatief aangegeven, de intensiteit van het recreatief programma verkend." Hierover zijn wij met indiener in gesprek.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.14	*Geluidsbelasting A348 en verduurzaming gebied* Indiener vraagt of de geluidsbelasting van de ligging aan de A348 feitelijk onderbouwd is. Daarnaast wordt opgemerkt dat er kansen zijn om de aanleg van het recreatiegebied te combineren met verduurzamingsmaatregelen. Indiener vraagt waarom het plan het initiatief niet meeneemt om langs de snelweg een grondwal aan te leggen en de bestaande schuine taluds van de snelweg te gebruiken als geluidswal en voor zonnepanelen. De opgewekte energie kan gebruikt worden voor het recreatiepark. Indiener verzoekt om deze opties serieus te onderzoeken en op te nemen in het document en het MER.	De mogelijkheden voor toepassing van duurzaamheidsmaatregelen zijn onderwerp van het project. Daarbij zullen we in overleg met de indiener, de genoemde kansen gezamenlijk beoordelen en beleggen, als er meer duidelijkheid is over de recreatieve invulling van het terrein.
18	18.15	*Energieopwekking terrein de Groot* Indiener merkt op dat bij punt 4.7 van het Startdocument niet is opgenomen dat Terrein De Groot ook wordt ontwikkeld met ruimte voor energieopwekking, terwijl dit wel is opgenomen in de Intergemeentelijke Structuurvisie.	Het door indiener genoemde punt is niet als zodanig beschreven in het startdocument, maar is wel onderdeel van het IGSV. We zullen dit toevoegen aan het startdocument.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.16	*Raakvlakken Koppenwaard en terrein de Groot* Indiener merkt op dat het Startdocument vermeldt dat er raakvlakken tussen de Koppenwaard en de ontwikkeling van de groene rivier bij voormalig Terrein de Groot en dat gezamenlijke maatregelen voldoende waterstandsdaling in de IJssel moeten realiseren. OmRo heeft verschillende opties aangedragen om tot de meest optimale inrichting te komen tijdens ambtelijke en bestuurlijke overleggen, maar er is geen inhoudelijke reactie ontvangen. De wederzijdse raakvlakken en effecten zijn onbekend, niet inzichtelijk en niet gedeeld. Indiener vindt het onbegrijpelijk dat de cijfermatige onderbouwing nog niet bekend is en gedeeld kan worden binnen de partners van de Intentieovereenkomst, gezien de fasering in het MIRT-proces en de termijnen die daarbij horen.	Er is een ontwerp gemaakt in het VKA waarbij beide gebieden hun bijdrage leveren aan de opgave waterveiligheid. Een nadere detaillering hiervan zal plaatsvinden in de planuitwerking. We blijven met indiener in overleg over de benodigde extra ruimte voor de rivier, die hoort bij de herontwikkeling van het terrein de Groot.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.17	*Ontbreken onderbouwing van het plan* Indiener is van mening dat het startdocument framing toepast, zonder bekende en gedeelde onderbouwing het plan te presenteren. Deze onderbouwing is noodzakelijk voor een goede inrichting van de Koppenwaard en voormalig Terrein de Groot. Het is onduidelijk waarom de groene rivier wordt gekozen bij voormalig Terrein de Groot en niet bij de Koppenwaard, en waarom het aan de binnenkant geen of minder effect heeft en aan de buitenkant wel. Het is ook niet duidelijk welke aspecten onderzocht zullen worden en wat de relatie en impact hiervan is voor zowel de Koppenwaard als voormalig Terrein de Groot.	In de IGSV en de Nota voorkeursalternatief zijn de gemaakte hoofdkeuzes onderbouwd. Deze documenten zijn de uitgangspunten geweest van de IOK, waar we gezamenlijk met de indiener aan werken. Binnen de kaders van dat voorkeursalternatief onderzoeken we varianten, die we nader uitwerken en onderbouwen in het MER. De effecten die we gaan onderzoeken zijn te vinden in hoofdstuk 6.5 en 6.6 van het startdocument.
18	18.18	*Recreatieve gebruiksmogelijkheden Koppenwaard en terrein de Groot* Indiener merkt op dat in punt 4.9 wordt gesproken over het vergroten van recreatieve gebruiks-mogelijkheden in alle deelgebieden, maar Terrein de Groot wordt niet specifiek genoemd. Het is daarom onduidelijk hoe de mogelijkheden in de Koppenwaard zich verhouden tot Terrein de Groot.	Het vergroten van recreatieve gebruiksmogelijkheden geldt voor het hele gebied van Rivierklimaatpark, dus ook voor Terrein de Groot. We onderzoeken de mogelijkheden per deelgebied in samenhang met de andere deelgebieden, waaronder de door indiener genoemde Koppenwaard. Paragraaf 4.7 van het startdocument gaat specifiek in op Terrein de Groot.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.19	*Struinpaden terrein de Groot* Indiener geeft aan dat in het startdocument staat dat de locatie en de loop van de struinpaden nog moeten worden bepaald. Indiener is bereid om hierover in gesprek te gaan.	Wij nemen dit graag mee in de gesprekken die we met indiener voeren.
18	18.20	Indiener geeft aan dat het niet wenselijk is om wandel- en fietspaden langs de rivierzijde van het beoogde recreatieterrein aan te leggen.	Indiener geeft niet aan waarom hij dit niet wenselijk vindt. We onderzoeken de voor- en nadelen en leggen vervolgens een keuze voor aan de stuurgroep. Wij nemen dit graag mee in de gesprekken die we met indiener voeren.
18	18.21	Indiener benadrukt dat het voor OmRo belangrijk is om de ontsluitingsweg vanaf het bedrijventerrein in Velp, langs de rivier de IJssel naar het bedrijventerrein van OmRo te behouden. In de huidige plannen lijkt het erop dat de wegfunctie komt te vervallen. Indiener vraagt om duidelijkheid hierover. Deze ontsluitingsweg is ook van groot belang voor OmRo als extra ontsluitingsweg voor hulpdiensten, om zo de veiligheid te waarborgen.	De weg blijft in de plannen behouden, de functionaliteit is wel onderdeel van het onderzoek. Bereikbaarheid van terrein De Groot voor veiligheidsdiensten blijft in de plannen gegarandeerd.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.22	Indiener vraagt naar de onderbouwing van de stelling dat de belangrijkste knoppen om waterstandsverlaging te realiseren liggen bij de Koppenwaard, Terrein de Groot en in de Westervoortse uiterwaarden. Indiener pleit ervoor om de effecten van de diverse plannen gezamenlijk te beoordelen om zo tot een verantwoorde en complementaire inrichting van beide gebieden te komen.	In het VKA is aangegeven dat deze deelgebieden de belangrijkste knoppen zijn om waterstandsdaling te realiseren. VKA is het formele vertrekpunt. In de modelstudies naar het effect op waterstandsdaling beschouwen we de deelgebieden altijd in samenhang.
18	18.23	Indiener merkt op dat uit het startdocument suggereert dat alle maatregelen nog mogelijk zijn/onderzocht worden. Bij verdere bestudering van het Startdocument blijkt dat niet het geval te zin. In alle te onderzoeken varianten blijkt de (droge) nevengeul op terrein De Groot het uitgangspunt te zijn. Indiener benadrukt dat Terrein de Groot en de directe omgeving gezamenlijk beoordeeld moeten worden, aangezien er een duidelijk verband bestaat tussen deze twee deelgebieden. Maatregelen in het ene gebied kunnen grote nadelige gevolgen hebben voor het andere gebied, wat kan leiden tot onnodig hoge projectkosten voor de overheid. Indiener benadrukt dat een juiste inrichting van beide	In de IGSV en de Nota voorkeursalternatief zijn de gemaakte hoofdkeuzes onderbouwd, waaronder de groene rivier in deelgebied Terrein de Groot. Deze documenten zijn de uitgangspunten geweest van de Intentieovereenkomst, waar we gezamenlijk met de indiener aan werken. We onderzoeken de effecten van de verschillende maatregelen altijd in samenhang om zo tot een integrale voorkeursvariant (voor het hele gebied) te kunnen komen.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
		deelgebieden nodig is om te voldoen aan de uitgangspunten van de Intentieovereenkomst.	
18	18.24	Indiener vraagt hoe de opdracht voor het opstellen van het omgevingsplan voor voormalig terrein de Groot en omgeving is of wordt geformuleerd. Indiener benadrukt dat de positieve grondhouding van de Raad van de gemeente, die in het verleden is aangenomen, moet worden meegenomen in de opdrachtformulering.	Gemeente Rheden is één van de partners van Rivierklimaatpark. Het opstellen van het omgevingsplan is onderdeel van de besluitvorming.
18	18.25	Indiener merkt op dat op diverse kaarten een indicatieve groene rivier of groene nevengeul wordt aangegeven, maar dat de locatie en omvang nog niet zijn bepaald en hierover geen onderzoeksgegevens beschikbaar zijn of gedeeld zijn met OmRo als grondeigenaar. Indiener benadrukt dat OmRo bereid is om samen met anderen te kijken hoe invulling kan worden gegeven aan de groene rivier of nevengeul, in overeenstemming met de Intentieovereenkomst. OmRo is ook bereid om grond ter beschikking te stellen onder bepaalde voorwaarden, om zowel de publieke als private doelstellingen te behalen zoals genoemd in de Intentieovereenkomst.	De locatie, omvang en inrichting worden in het vervolg van het gezamenlijk ontwerpproces nader onderzocht en vormgegeven. We blijven hierover in gesprek met de indiener.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.26	Indiener verzoekt om de aanleg van een hoogwatergeul in de Koppenwaard, maar benadrukt dat bij een eventuele keuze voor een geul over het terrein de Groot de effecten goed onderzocht moeten worden. Er is een risico op grondwateronttrekking van aangrenzende gebieden als de geul te diep wordt uitgegraven of veenlagen worden doorgraven. Deskundigen adviseren om bij het graven van de geul ten minste 30 cm klei boven op het veen te laten zitten om grondwateronttrekking te voorkomen en piping tegen te gaan. Het behouden van een kleilaag als ondergrond zal ervoor zorgen dat de geul water langer vasthoudt en dienst kan doen als voortplantingshabitat voor amfibieën- en vissensoorten. Het niet afgraven tot op het zand voorkomt piping en grondwateronttrekking uit nabijgelegen gebieden. Indiener verzoekt om deze aspecten mee te nemen in de onderzoeken.	In de IGSV en de Nota voorkeursalternatief zijn de gemaakte hoofdkeuzes onderbouwd, waaronder de groene rivier in deelgebied Terrein de Groot. Deze documenten zijn de uitgangspunten geweest van de IOK, waar we gezamenlijk met de indiener aan werken. We zijn reeds bekend met de door indiener genoemde aandachtspunten met betrekking tot de waterhuishouding, en bevestigen dat deze worden meegenomen in de uit te voeren onderzoeken.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.27	Indiener merkt op dat er een sterke focus is op de aanleg van meer ooibossen in het startdocument en heeft hierover een aantal vragen. Indiener vraagt hoe deze ambitie past binnen het landelijk beheerbeleid 'onderhoud uiterwaarden' en wat de effecten zijn van de uitbreiding van ooibossen. Indiener stelt dat het inzetten op bloemrijke uiterwaard weilanden een goed alternatief is. Daarnaast benadrukt indiener dat maatregelen bij de Koppenwaard en voormalig Terrein de Groot niet los van elkaar gezien kunnen worden en vraagt waar dit terug te zien is in de varianten en het vervolg. Indiener wijst erop dat Figuur 4.11 een indicatieve aanduiding is en dat er nog geen besluit is genomen over de brug en droge geul. Indiener verzoekt om deze aspecten ook mee te nemen.	Het ontwikkelen van nieuwe ooiboskernen is een opgave vanuit het Natura 2000 Beheerplan Rijntakken en maakt onderdeel uit van het voorkeursalternatief. De realisatie van nieuwe ooiboskernen is alleen mogelijk als dit geen effecten heeft op de waterveiligheid, i.c. op hoogwatervrije terreinen, op locaties buiten de stroomlijn of als de effecten binnen de plannen wordt gecompenseerd door waterstand verlagende maatregelen. In de Koppenwaard is het ooibos (om die reden) gepland op hoogwatervrije terreinen en terreindelen buiten de stroomlijn. Zoals eerder aangegeven, beschouwen wij de effecten van de maatregelen in de deelgebieden altijd in onderlinge samenhang.
18	18.28	Indiener vraagt hoe de oeverzone bij Terrein de Groot bijdraagt aan de dwarsverbinding tussen de Veluwe en de IJssel, rekening houdend met de tussenliggende A348.	Het opheffen barrièrewerking A348 is genoemd als één van de onderdelen van de ontwikkelrichting van dit deelgebied op langere termijn, zie hiervoor paragraaf 5.6 van het ruimtelijk perspectief. Het inrichten van natuurvriendelijke oevers draagt bij aan de gewenste verbinding tussen de Veluwe en de IJssel. De tussenliggende A348 is een knelpunt bij het realiseren van deze verbinding. Het slechten van deze barrière valt buiten de scope van het Rivierklimaatpark

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
			IJsselpoort. De provincie Gelderland werkt wel aan een kleine faunapassage onder de A348.
18	18.29	Indiener uit zorgen over de potentiële ongewenste sedimentatie voor de scheepvaart als gevolg van de ontstening van oevers en vraagt naar de impact hiervan op het plangebied Terrein de Groot en de bodemstructuur. Onderzoek in opdracht van OmRo heeft aangetoond dat het handhaven van de stortstenen oeverbescherming (met uitzondering van de plaats waar de beek eindigt) essentieel is voor de verblijfsrecreatie, waterveiligheid en ecologie. Het handhaven van de stortstenen waarborgt de waterveiligheid van het bebouwde gedeelte van het terrein, voorkomt bodemerosie en bevordert het behoud van de oude kraan. Daarnaast bieden de stortstenen een geschikte habitat voor mossengemeenschappen die kenmerkend zijn voor het Nederlandse uiterwaardenlandschap en waar Nederland een internationale verantwoordelijkheid voor draagt. Het behoud van de stortstenen draagt bij aan de biodiversiteit en klimaatadaptatie.	Effecten op sedimentatie voor de scheepvaart nemen we mee in het onderzoek, zie tabel 6.1 uit het startdocument (paragraaf 6.5) en de toelichting hierop in paragraaf 6.6. Veiligheid van bebouwing en in dit geval het behoud van de oude kraan garanderen we te allen tijde. Deze elementen zijn onderwerp van onderzoek. De beschreven mossenvegetatie behoort niet tot de beschermde soorten en habitats waar rekening mee gehouden moet worden bij de ontstening. Tevens blijft er ook na ontstening voldoende habitat (stortstenen) beschikbaar voor behoud van de mossenvegetatie.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.30	Onder 6.3 wordt gesteld dat duurzame energie in de uiterwaarden (Gemeente Rheden) is opgenomen in het beleidskader Energie en Landschap. Indiener benadrukt dat er kansen liggen op haar grondgebied en heeft een positieve grondhouding hierover. Ondanks dat het momenteel nog niet concreet genoeg is, verzoekt indiener om duurzame energie mee te nemen in de verdere planvorming en uitwerking van de ontwikkelopgave	We blijven met indiener in gesprek. Als er concrete initiatieven zijn, kunnen we deze meenemen bij de verdere uitwerking van de plannen en de uit te voeren effectonderzoeken, mits passend binnen de kaders van de IGSV en van het voorkeursalternatief.
18	18.31	*Nieuwe kaarten* Indiener merkt op dat tijdens de inloopbijeenkomst kaarten zijn getoond die niet zijn opgenomen in het startdocument dat momenteel ter inzage ligt. Deze kaarten geven meer informatie en kunnen de visie van de participant beïnvloeden, terwijl ze geen onderdeel zijn van het startdocument. Indiener betreurt dat deze kaarten inhoudelijk niet met hen zijn opgesteld en pas een dag voor de bijeenkomst met hen zijn gedeeld.	Bij de aankondiging van de inloopavond en tijdens de inloopavond is toegelicht dat de varianten uit het startdocument iets verder zijn uitgewerkt om de effecten beter te kunnen beoordelen. Tijdens de inloopbijeenkomst was er de gelegenheid hierop te reageren. De reacties zijn via de website te raadplegen en worden verder meegenomen in het ontwerpproces.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.32	Indiener merkt op dat in de startnotitie niet consistent wordt vermeld dat kaarten indicatief zijn, wat kan leiden tot framing. Indiener wijst specifiek naar figuur 4.19, waarin een groene rivier wordt getoond terwijl er tijdens overleggen met OmRo gesproken is over een ondiepe droge geul. Dit wijkt af van de uitgangspunten die zijn gehanteerd in de Notitie Voorkeursalternatief Rivierklimaatpark 2020, die de basis vormt voor de Intergemeentelijke Structuurvisie Klimaatpark IJsselpoort en de intentieovereenkomst met OmRo. De noodzaak van een afzonderlijke ontsluitingsweg en brug moet nog nader onderzocht en onderbouwd worden, evenals de alternatieve planvarianten voor de Koppenwaard en de effecten hiervan op het plangebied De Groot. Ook de mogelijkheden van het inpassen van een oude spoorlijn en fietspad moeten worden onderzocht. Het behoud van de huidige noodontsluiting voor brandweer en veiligheidsdiensten moet worden meegenomen in de verdere uitwerking.	In het startdocument zijn de varianten schematisch weergegeven. We werken samen met indiener aan de verdere invulling van het gebied waarin de door indiener genoemde onderdelen een plek kunnen krijgen.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.33	Indiener verzoekt om zorg te dragen voor de onderbouwing van de beoogde rivierklimaatplannen, inclusief de aangereikte varianten voor onder andere de Koppenwaard, en om deze gegevens te delen met alle partners.	In de IGSV en de Nota voorkeursalternatief zijn de gemaakte hoofdkeuzes onderbouwd, waaronder de groene rivier in deelgebied Terrein de Groot. Deze documenten zijn de uitgangspunten geweest van de IOK, waar we gezamenlijk met de indiener aan werken. We onderzoeken de effecten van de verschillende maatregelen altijd in samenhang om zo tot een integrale voorkeursvariant (voor het hele gebied) te kunnen komen.
18	18.34	Indiener verzoekt om een openbegroting toe te voegen van de te verwachten kosten voor de realisatie van de beoogde plannen, zodat er inzicht kan worden verkregen in de totale kosten en mogelijke besparingsmogelijkheden.	Kosten zijn onderdeel van het Integraal beoordelingskader, zoals terug te vinden is in paragraaf 5.2 van het startdocument.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
19 Hengelsport Federatie Midden Nederland	19.1	In de Uiterwaarden Westervoort zijn verschillende varianten van een geul omschreven. Indiener heeft vragen en opmerkingen over de impact op het huidige gebruik en de visstand. Indiener vraagt naar de gevolgen voor de toegang naar de IJsseloevers en de vismogelijkheden in de plassen bij de verschillende inrichtingsvarianten. Ook benadrukt indiener het belang van een degelijke inrichting om vissterfte in droogvallende nevengeulen tijdens droge zomers te voorkomen. Daarnaast pleit indiener voor een monding op de rivier zelf in plaats van een monding door het gat van Putman. Een monding dicht aan de rivier zorgt voor meer interactie met riviervissen.	De impact van de varianten onderzoeken we in het MER (milieuaspecten) en de variantennota (integrale beoordeling). De door indiener genoemde aandachtspunten met betrekking tot bereikbaarheid van de vislocaties en de visstand nemen we daarin mee. Bij de verdere uitwerking van de voorkeursvariant in het ontwerp kijken we gedetailleerder naar een goede oplossing voor de hengelsporters. Daarbij beschouwen we ook de bereikbaarheid per auto en te voet.
19	19.2	Indiener vraagt naar de betekenis van een natuurvriendelijke oever of ontstenen voor de toegang naar de rivieroevers en het visserijgebruik op deze locaties. Ook wil indiener weten hoe deze inrichting er precies uitziet. Daarnaast benadrukt indiener het belang van behoud van vismogelijkheden langs de IJssel, met name bij de oevers langs de Lathumse Veerweg en de Havikerwaard.	Natuurvriendelijke oevers hebben een talud van 1:7 tot 1:11. Dit heeft naar verwachting effect op huidige vismogelijkheden. Wij zullen de effecten op de hengelsport in beeld brengen. Wij gaan hierover graag met de indiener in gesprek. Zie onze reactie op punt 19.1.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
19	19.3	Voor indiener is het behoud van de toegang per auto naar de Lathumse Veerweg cruciaal om deze oevers te kunnen blijven gebruiken om vanaf te vissen. Langs de Havikerwaard worden de oevers veel gebruikt door sportvissers, maar er zijn geen specifieke toegangsvarianten uitgewerkt. Indiener suggereert het plaatsen van enkele klaphekken om de toegangsmogelijkheden te verbeteren en mogelijke schade aan het raster te verminderen.	Zie onze reactie op punt 19.1.
19	19.4	Indiener ziet graag een reactie tegemoet op de genoemde punten en is bereid om in overleg te treden om te zoeken naar een optimale inrichting voor alle betrokken partijen.	Zie onze reactie op punt 19.1. Wij gaan graag met indiener in gesprek hierover.
20 Belangengroep Velp Zuidoost	20.1	Indiener vindt het jammer dat natuur- en landschapsversterking binnen de gebieden voor inclusieve landbouw weinig zichtbaar is in het voorkeursalternatief. Indiener merkt op dat deze aspecten onderbelicht lijken te zijn in het vervolg van het programma. In de bijlage 'Ruimtelijk perspectief' is er wel ruim aandacht voor, maar in paragraaf 4.3 (uiterwaarden Rheden) is dit uiterst summier benoemd.	De bedrijven die deelnemen aan het proces voor natuur inclusieve landbouw nemen ook de mogelijkheden voor sterking van landschap mee. Wij zien dat veel bedrijven gebruik maken van de subsidiemogelijkheden die hiervoor zijn opengesteld. Het versterken van het landschap op particuliere terreinen schrijven wij niet voor. Wel proberen wij met subsidies het aanleggen van elementen te stimuleren.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
20	20.2	Indiener heeft eerder aangegeven dat heggen in het westelijk gedeelte van de Velperwaarden zijn verdwenen en ook niet meer in beeld komen op de kaarten. Indiener vreest dat hiermee te veel wordt vooruitgelopen op de variant 'open landschap'. De heggen zijn belangrijk voor de visuele, landschappelijke, cultuurhistorische en ecologische kernwaarden in de Velperwaarden. Indiener stelt voor dat de verdwenen heggen weer worden opgenomen in de historische situatie voor de keuze van de voorkeursvariant. Het verdwijnen van de heggen heeft al negatieve gevolgen gehad voor de fauna in de Velperwaarden.	Wij onderschrijven het standpunt van indiener dat de heggen in de Velperwaarden bepaalde waarden vertegenwoordigen. Voor de nu uit te voeren effectstudies nemen we echter de huidige situatie (en te verwachten ontwikkelingen) als vertrekpunt. Zie paragraaf 6.3 van het startdocument voor een toelichting hierop.
20	20.3	Indiener merkt op dat in paragraaf 6.3, pagina 47, wordt vermeld dat de huidige situatie in het MER wordt onderzocht en beoordeeld, met uitzondering van illegale activiteiten. Indiener wil niet beoordelen of het verwijderen van heggen in het Natura 2000-gebied als illegaal moet worden beschouwd. Wel vindt indiener dat herstel van de situatie bij aanvang van de MER-procedure als uitgangspunt moet worden meegenomen. Indiener is van mening dat herstel altijd mogelijk is binnen de natuurinclusieve landbouw.	Uitgangspunt voor de effectbeoordeling is de huidige situatie en de te verwachten ontwikkelingen. Herstel van de oorspronkelijke situatie, zoals indiener voorstelt, valt daar niet onder. We zullen de mogelijkheden voor herstel van de oorspronkelijke situatie wel meenemen in het ontwerpproces. Voor de Velperwaard zijn in het startdocument twee varianten benoemd, die we onderzoeken: een variant mét en een variant zonder uitbreiding/ herstel van hagen.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
20	20.4	Indiener vindt dat er over het algemeen weinig aandacht is voor de fauna en de morfologie in het gebied. In het gebied zijn nog natuurlijke fenomenen aanwezig, zoals een stroomrug en (restant) kronkelwaard. Het behoud van deze structuren is van belang voor natuur, landschap en recreatie. Indiener vraagt om meer aandacht hiervoor en om dit op een goede manier mee te nemen in de MER-onderzoeken. Het gehele gebied langs de IJssel in de Velperwaarden is aangewezen als VHR-gebied, wat moet doorwerken in de wijze van inpasbaarheid in de natuurinclusieve landbouw.	Waardevolle elementen en structuren proberen we in het ontwerp zoveel mogelijk te behouden en waar mogelijk te versterken. De door indiener genoemde aandachtspunten zijn daarnaast onderdeel van de integrale effectbeoordeling.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
20	20.5	Indiener vindt dat er terughoudend moet worden omgegaan met het meer toegankelijk maken van de Velperwaarden voor recreanten. De huidige situatie met het struinpad langs de IJssel wordt gezien als de optimale situatie. De verbinding met en beleving van landschap en fauna is voldoende vanaf het struinpad en de dijk. Verdere doorkruising van het gebied met paden voor recreanten zal volgens indiener de fauna ernstig verstoren. Wel moet de toegankelijkheid van het struinpad veiliger en gemakkelijker worden gemaakt. Het klimmen over prikkeldraad in de huidige situatie wordt als 'leeftijdsdiscriminatie' beschouwd.	De varianten voor recreatief gebruik (paragraaf 4.9 van het startdocument) zijn vooral ontwikkeld om de samenhang tussen natuur en recreatie goed in beeld te krijgen. In het MER onderzoeken we de milieueffecten van de varianten. Bij de keuze tussen varianten, zijn niet alleen natuur/milieueffecten van belang, we beoordelen de varianten integraal (zie hoofdstuk 5 startdocument). Uitgangspunt is het veilig inrichten van de (eventuele) (struin)paden.
20	20.6	Indiener bepleit het verbeteren van de veilige doorgang voor fietsverkeer op verschillende routes, waaronder Schaapdijk, Broekdijk, Lathumse Veerweg en onderlangs de A348 tussen Velp en Rheden. Ook de veilige ontsluiting van de dorpskernen is belangrijk. Deze routes worden steeds meer gebruikt door lokaal verkeer, scholieren, forensen en lange-afstandsrecreanten.	Het aanpassen van bestaande fietsroutes is geen expliciet onderdeel van het vastgestelde voorkeursalternatief, dat het vertrekpunt is voor de planuitwerking. Er zijn dan ook geen maatregelen voorzien binnen het programma Rivierklimaatpark IJsselpoort. Indiener geeft niet aan op welke punten de veilige doorgang voor fietsverkeer verbeterd dient te worden. Veilige ontsluiting van de dorpskernen behoort niet tot het project. We vragen indiener hiervoor contact op te nemen met de betreffende gemeenten.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
20	20.7	Indiener merkt op dat er een faunapassage is geprojecteerd bij de monding van de Rozendaalse beek, maar het is niet duidelijk of deze alleen bedoeld is voor fauna in het water of ook voor dieren over land. Indiener is voorstander van een goede passagemogelijkheid voor zowel water- als landdieren van en naar het gebied bij Biljoen. Het zou ook mogelijk zijn om een relatie te leggen met de bestaande ecologische verbinding vanaf Biljoen over het bedrijventerrein 'De Beemd' naar de Velperwaarden. Indiener stelt voor om obstakels, zoals heiningen, zoveel mogelijk te verwijderen.	De faunapassage maakt geen deel uit van de plannen voor het Rivierklimaatpark. Het betreft een losstaand project. De passage bestaat uit een kleine buis, die ook geschikt is voor landdieren.
20	20.8	Volgens indiener brengen recente besluiten met betrekking tot habitatrichtlijnen en compensatie van bergingsgebied voor niet-gebiedsgebonden activiteiten (indiener bedoelt hier waarschijnlijk niet -riviergebonden activiteiten) de beoogde 'speelruimte' voor duurzame energie in de Velperwaarden terug tot nihil, ondanks de wens van de gemeente Rheden om speelruimte te behouden (pagina 47, hoofdstuk 2 Startdocument).	Recent zijn de regels voor bouwen in de uiterwaarden aangescherpt. Dit is een uitwerking van de brief water en bodem sturend van de minister en staatssecretaris van infrastructuur en waterstaat. (https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=2022D50136). In de brief wordt aangegeven dat we rekening moeten houden met hogere afvoeren door klimaatverandering en vaker hoog water in de uiterwaarden. Er is meer ruimte nodig om water op te vangen bij hoog water. Het bouwen in de uiterwaarden voor activiteiten die niet watergebonden zijn, zijn niet meer toegestaan. Deze regel is direct ingegaan maar voor projecten waar bestuurlijke afspraken over zijn gemaakt, wordt een uitzondering gemaakt. Rivierklimaatpark IJsselpoort is een van de projecten waarvoor de uitzondering (maatwerk) geldt.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
			Wat precies de regels zijn voor maatwerk wordt door het ministerie uitgewerkt. Wat al wel duidelijk is, is: • de ontwikkeling moet passen binnen de kaders van het voorkeursalternatief en de intergemeentelijke structuurvisie; • de ontwikkeling moet zorgen voor extra ruimte voor de rivier; • het ruimtebeslag moet zo klein mogelijk zijn; • permanente bewoning is niet toegestaan. Om gebruik te maken het maatwerk moet de ontwikkeling meegenomen worden in de plannen van Rivierklimaatpark IJsselpoort. Begin 2025 moet er duidelijk zijn welke ontwikkelingen voldoen aan de regels en meekunnen in het planproces. Zodra helder is wat de aanvullende regels zijn vanuit het ministerie nemen wij contact op met de bij ons bekende initiatiefnemers om af te spreken welke mogelijkheden er zijn en op welke wijze de ontwikkeling onderdeel wordt van het planproces van Rivierklimaatpark. Zie ook het algemene antwoord in paragraaf 2.5.5.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
20	20.9	Indiener vindt het van groot belang dat de uitvoering van het plan geen of minimale extra belasting veroorzaakt op het gebied van licht- en geluidshinder. De cumulatieve druk van geluid, licht, fijnstof, zwerfvuil en drijfvuil is de afgelopen decennia sterk toegenomen in de infrastructuur, verkeer en industriezones buiten het Rivierklimaatpark. Dit heeft een aanzienlijke invloed op de binnendijkse gebieden, met name in de Velperwaarden.	Doel van het project is het gebied mooier en aantrekkelijker maken. Negatieve (neven)effecten willen we daarbij vanzelfsprekend zoveel mogelijk voorkómen. We onderzoeken in het milieueffectonderzoek ook de tijdelijke hinder in de aanlegfase.
21 Integraal Gebiedsoverleg Rhederlaag (IGOR)	21.1	Indiener benadrukt het belang van waterkwaliteit en veiligheid voor gebruikers en recreanten op het Rhederlaag. De waterplas wordt grotendeels gevuld met kwelwater en kwalitatief goed grondwater, maar er is geen frequente directe doorstroming met IJsselwater. Indiener maakt zich zorgen over de toekomstige waterkwaliteit als de Koppenwaardsedam wordt verlaagd en er meer doorstroming met IJsselwater plaatsvindt. Dit zou ernstige gevolgen hebben voor de recreatieve kwaliteit en het voortbestaan van campings en jachthavens op het Rhederlaag.	Wij onderschrijven het belang van een goede waterkwaliteit voor gebruikers en recreanten op het Rhederlaag. Het in beeld brengen van de gevolgen van de maatregelen voor de waterkwaliteit heeft daarom zeker onze aandacht. Zie ook tabel 6.2 in paragraaf 6.5 en de toelichting daarop in paragraaf 6.6 van het startdocument. Hierin is waterkwaliteit van het Rhederlaag specifiek genoemd. Op dit moment vindt onderzoek plaats naar de (jaarrond) waterkwaliteit in het Rhederlaag. Dit gebruiken we voor een goede effectbeoordeling.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
21	21.2	Indiener merkt op dat het uitgangspunt is om de Koppenwaardsedam te verlagen, waardoor er frequenter IJsselwater via de Koppenwaard en het Rhederlaag wordt afgevoerd. Indiener vraagt zich af of het dijklichaam van de Koppenwaardsedam stabiel genoeg blijft bij een verlaging en frequente overstroming. Daarnaast geeft indiener aan dat de verlaging van de Koppenwaardsedam een grote impact zal hebben op de toekomstige ontwikkeling en het gebruik van de Koppenwaard.	Het verlagen van de Koppenwaardse dam is mogelijk een belangrijke maatregel voor het behalen van de benodigde waterstandsdaling en wordt daarom onderzocht. In het geval dat de dam verlaagd wordt, zal de stabiliteit evenals in de huidige situatie gegarandeerd moeten worden en is daarmee onderwerp van onderzoek. In paragraaf 4.5.1 van het startdocument is te lezen dat we (onder andere) onderzoeken wat de consequenties zijn van deze maatregel voor de natuurwaarden en het agrarisch gebruik.
21	21.3	Indiener merkt op dat in het startdocument wordt gesproken over een noordelijke of zuidelijke diepe afvoergeul door de Koppenwaard naar het Rhederlaag. Indiener maakt bezwaar tegen een diepe afvoergeul, omdat dit zal leiden tot meer verdroging in het gebied en met de noordelijke variant wordt de kans vergroot dat verontreinigd grondwater wordt afgevoerd naar het Rhederlaag door de voormalige vuilstort. Indiener maakt bij voorbaat bezwaar tegen deze gevolgen.	De voor- en nadelen van beide varianten onderzoeken we in het MER. Daarbij komen de door indiener genoemde punten (verdroging, verontreiniging) aan bod. Op basis van deze en andere onderzoeken wegen we de voor- en nadelen van de varianten af en maakt de stuurgroep een keuze. We onderzoeken ook mogelijke mitigerende en compenserende maatregelen om eventuele negatieve effecten te voorkómen.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
21	21.4	Indiener merkt op dat de verdroging van de Koppenwaard niet wordt veroorzaakt door een drainerende werking van het Rhederlaag en de IJssel. De verdroging wordt veroorzaakt door de uitslijting van de IJssel en klimaatverandering, waardoor er vaker lage waterstanden optreden. Indiener ziet geen noodzaak voor een diepe afvoergeul door de Koppenwaard en acht dit zeer ongewenst voor de Koppenwaard en de kwaliteit van het grondwater. Een betere oplossing zou een ondiepe geul met een regelbaar aflaatwerk in de Marsweg zijn. Bovendien zijn de voorgestelde diepe geulen niet terug te vinden in het eerder vastgestelde voorkeursalternatief.	De Koppenwaard ligt ingeklemd tussen het Rhederlaag en de IJssel en wordt daarmee beïnvloed door beide peilen. Het Rhederlaag is weliswaar gekoppeld met de IJssel, maar die koppeling bevindt zich aan benedenstroomse zijde van het Rhederlaag. Hierdoor heeft het Rhederlaag een lagere waterstand dan de IJssel ter hoogte van de Koppenwaard. Het betreft in de zomer ca. 70cm. De diepe geulen die we voorstellen zijn inderdaad een toevoeging ten opzichte van het voorkeursalternatief. Om een goede variantenafweging mogelijk te maken zullen wij de effecten van de varianten op de grondwaterstand onderzoeken.
21	21.5	Bij een verlaging van de Koppenwaardsedam zal de Marsweg frequenter overstromen door de afvoer van IJsselwater. Om dit te voorkomen, moet de Marsweg verhoogd worden. Het frequenter overstromen van de Marsweg zal problemen veroorzaken voor ondernemers en bezoekers van het Rhederlaag en de veiligheid in het gebied zal afnemen door verminderde bereikbaarheid voor hulpdiensten.	Het RKP hanteert het uitgangspunt dat de bereikbaarheid van (de recreatieterreinen in) het Rhederlaag niet achteruit mag gaan. De wijze van inunderen en de inundatiefrequentie van de Marsweg brengen we in beeld. We kijken daarbij wat de effecten zijn op de bereikbaarheid van de bedrijven aan het Rhederlaag. We onderzoeken ook mitigerende maatregelen als blijkt dat de inundatiefrequentie toeneemt.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
21	21.6	Indiener vreest dat frequenter en met grotere hoeveelheden IJsselwater door het Rhederlaag te spoelen zal leiden tot vaker en grotere verstoringen van de waterkwaliteit, wat ongewenst is voor de bedrijfsvoering in het gebied. Er wordt gevreesd voor ongewenste sedimentatie in de luwe hoeken van het Rhederlaag, waar onder andere de jachthavens zich bevinden. Dit zou betekenen dat deze locaties vaker op diepte gebracht moeten worden in de toekomst.	Bij verlaging van de Koppenwaardsedam zijn er mogelijk effecten op de waterkwaliteit en de sedimentatie van slib. Beide aspecten worden momenteel nader onderzocht. Dit jaar worden hiertoe diverse metingen uitgevoerd zodat de uitgangssituatie goed in beeld is. De mogelijke effecten betrekken we in de afweging van de varianten.
21	21.7	Indiener merkt op dat de IJssel autonoom steeds dieper in de omgeving snijdt, wat bij grotere droogtes leidt tot lagere waterstanden op de rivier. De voorgestelde ontstening van de IJssel in het Startdocument vergroot de kans op sedimentatietoename en daarmee op nog lagere waterpeilen op de IJssel, wat resulteert in meer verdroging in de omgeving.	Ontstening van deze oevers leidt mogelijk tot meer sediment in de IJssel, wat juist een positief effect heeft op de erosieve trend op de IJssel. Wij zullen onderzoeken in welke mate dit plaatsvindt; wanneer de bodem niet verder uitschuurt en wellicht zelfs omhoogkomt heeft dit juist een positief effect op de waterstanden: een hogere bodemligging zorgt voor hogere laagwaterstanden.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
21	21.8	Indiener benadrukt dat er veel aandacht wordt besteed aan de verhoging van de afvoercapaciteit van de IJssel in het Rivierklimaatpark IJsselpoort, maar vraagt of deze nieuwe afvoersituatie ook gemodelleerd wordt tot aan de uitmonding bij Kampen in verband met het 'opstropen' van water als de afvoercapaciteit benedenstrooms niet vergroot wordt.	We analyseren het effect op de afvoerverdeling. De gevolgen op waterstanden en effecten op rivierfuncties worden beschouwd in de effectbeoordeling. Ook verder benedenstrooms.
21	21.9	*Toegankelijkheid Rhederlaag* Indiener merkt op dat een frequentere inundatie van de Marsweg voorkomen dient te worden en verzoekt een verhoging van de Marsweg te onderzoeken om de toegankelijkheid van het Rhederlaag niet achteruit te laten gaan.	Het RKP hanteert het uitgangspunt dat de bereikbaarheid van (de recreatieterreinen in) het Rhederlaag niet achteruit mag gaan. De wijze van inunderen en de inundatiefrequentie van de Marsweg brengen we in beeld. Daarbij maken we onderscheid tussen de Marsweg met duikers en met een brug. We kijken daarbij wat de effecten zijn op de bereikbaarheid van de bedrijven aan het Rhederlaag. We onderzoeken ook mitigerende maatregelen als blijkt dat de inundatiefrequentie toeneemt.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
21	21.10	*Ontwikkelingsmogelijkheden recreatieparken Rhederlaag* Indiener mist de ontwikkelingsmogelijkheden voor de bestaande recreatieparken op het Rhederlaag in het Startdocument. Het kaartbeeld van het voorkeursalternatief toont alleen één punt voor 'ontwikkeling recreatie met kwaliteit', terwijl de autonome ontwikkeling van de Veerstal en de Kop van Wenting niet worden meegenomen. Indiener benadrukt dat recreatie een belangrijke opgave is en dat gewenste ontwikkelingsmogelijkheden onvoldoende aan bod komen.	Het klopt dat de ontwikkelingsmogelijkheden van de bestaande recreatieparken niet specifiek zijn genoemd in het startdocument. In het voorkeursalternatief is het hele Rhederlaag gemarkeerd als 'recreatief ontwikkelgebied met kwaliteitsimpuls'. De ontwikkelingsmogelijkheden binnen het Rhederlaag, zijn ondervangen in twee aspecten binnen het Rivierklimaatpark: 1. Het onderzoek naar de mogelijkheden om ontwikkelruimte voor partijen in het gebied in te zetten voor ruimtelijke ontwikkelingen; 2. Met de kwaliteitsimpuls voor het Rhederlaag legt het Rivierklimaatpark de focus op de het recreatief ontwikkelperspectief. De kwaliteitsimpuls is een belangrijkuitgangspunt voor de toekomst van het Rhederlaag. Momenteel is hiervoor het Masterplan Rhederlaag bedacht, waarvan de precieze invulling en haalbaarheid nog moet worden bepaald. In de IGSV is de beleidsambitie voor Rhederlaag opgenomen: met terreineigenaren, ondernemers en gebruikers de mogelijkheden van een duurzame economische kwaliteitsimpuls van het Rhederlaag verder uit te werken. Dit biedt kansen voor vernieuwing en verduurzaming van het recreatief-toeristisch product, hetgeen bij de bestaande campings ook de sociale veiligheid ten goede kan komen. Als onderdeel van de kwaliteitsslag wordt ingezet op onder meer:

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
			- het verbeteren van de aantrekkelijkheid van en verkeersveiligheid bij de entrees, met name vanaf de Rivierenweg (TOP-locatie) richting de drie recreatieparken; - de ontwikkeling van een doorlopende route voor wandelaars en fietsers, te ontwikkelen in het Rondje Rhederlaag. Onderdeel hiervan is de ontwikkeling van een veilige en aantrekkelijke Marsweg; - de aanleg van struinpaden; - het versterken van de inpassing van recreatieparken; - het verbeteren van de vindbaarheid van de pont naar Rheden en het verruimen van de vaartijden; - het realiseren van uitzichtpunten en toegang naar strandjes herkenbaar en aantrekkelijker te maken; - het verkennen en stimuleren van mogelijkheden voor duurzame energie; - het zoeken naar een passende functie voor de laad- en loswal in het Rhederlaag.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
21	21.11	*Ontwikkelruimte verblijfs- en dagrecreatie* Indiener maakt zich zorgen dat de belangen van de verblijfsrecreatie en dagrecreatie pas aan bod komen als andere belangen al zijn besproken in de planuitwerking. De ontwikkelruimte zal dan zeer beperkt of niet meer aanwezig zijn. Indiener pleit voor het op korte termijn opstarten met de uitwerking van het masterplan met als basis het toeristisch recreatief profiel, de toekomstvisie Rhederlaag en de Startnotitie Kwaliteitsimpuls Rhederlaag.	Momenteel is het projectteam bezig met de invulling van het masterplan Rhederlaag. Wij verwachten begin 2025 een plan van aanpak te hebben. Hierbij worden belanghebbenden betrokken.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
22 Leisurelands	22.1	Indiener schetst de geschiedenis en het huidige gebruik van Rhederlaag. Vervolgens gaat indiener in op enkele gerealiseerde en op korte termijn voorziene ruimtelijke ontwikkelingen op basis van de Toekomstvisie Rhederlaag. Dit zijn onder andere de herinrichting van een perceel in de Lathumse Hoek, uitbreiding Recreatiepark De Veerstal en aanleg van een vogeleiland. Voor de toekomstige ontwikkeling van Rhederlaag bevat het 'Recreatief Toeristisch Profiel Rhederlaag' in de ogen van indiener een goede weergave van de eigenschappen van het recreatiegebied en de opgaven voor de toekomst. Deze opgaven betreffen onder meer de realisatie van Wellbeing resort The Healthy Village op de Bahrse Pol, de herinrichting van de Koestraat en Marsweg, herontwikkeling van de vakantieparken en de herontwikkeling van het dagrecreatieterrein op de Noordoever.	Wij danken indiener voor de schets van de historische context van het Rhederlaag en wij zijn verheugd met de waardering voor het 'Recreatief Toeristisch Profiel Rhederlaag (2024)'. De genoemde ontwikkelingen zijn ons bekend. In het MER houden we rekening met zogenoemde 'autonome ontwikkelingen': ontwikkelingen waarover al besluitvorming heeft plaatsgevonden, die concreet zijn en op korte termijn gerealiseerd worden. Deze ruimtelijke ontwikkelingen nemen we mee in het MER als onderdeel van de referentiesituatie. Dit is de situatie waar de effecten van het project tegen worden afgezet, zie de toelichting in het startdocument in paragraaf 6.3.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
22	22.2	*Kaarten Gelders Natuurnetwerk en Groene Ontwikkelingszone* Indiener geeft aan dat er in het Startdocument en het Ruimtelijk Perspectief gebruik is gemaakt van foutieve/verouderde kaarten voor het Gelders Natuurnetwerk. De herbegrenzing van het Gelders Natuurnetwerk en de Groene Ontwikkelingszone heeft plaatsgevonden in het kader van een autonome ontwikkeling, namelijk het project van de herinrichting van de Noordoever en Terrein Wentink. Het Startdocument en het Ruimtelijk Perspectief bieden onvoldoende duidelijkheid over deze ontwikkeling en de relatie met de rest van het plan.	We hebben inderdaad een verouderd kaartje van het GNN en GO opgenomen in het startdocument, we zullen bij de verdere planuitwerking de juist begrenzing hanteren. We zullen ook het genoemde project opnemen bij de autonome ontwikkelingen, als dit concreet genoeg is (paragraaf 6.3). In het MER werken we dit verder uit.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
22	22.3	*Ruimtelijke besluiten Rhederlaag* Indiener is van mening dat het Startdocument onvoldoende duidelijkheid biedt over de besluiten die genomen moeten worden om de ontwikkelruimte voor de recreatie op Rhederlaag juridisch en planologisch te borgen. Indiener stelt voor om varianten te onderzoeken, bijvoorbeeld door bouwvolumes op de beoogde ontwikkellocaties mee te nemen in rivierkundige modelberekeningen, om de effecten van de beoogde ontwikkelruimte te onderzoeken.	Het Startdocument beschrijft in paragraaf 2.3 welke ruimtelijke besluiten nodig zijn om de voorkeursvariant te kunnen realiseren en welke onderzoeken we uitvoeren om de besluiten te onderbouwen. Voor het Rhederlaag is vooralsnog geen ruimtelijk besluit voorzien. We houden de optie open om met vergunningen maatregelen mogelijk te maken indien dit nodig is. Private partijen kunnen vervolgens zelfstandig ruimtelijke procedures opstarten om het Omgevingsplan te wijzigen en omgevingsvergunningen aan te vragen. Wij zullen dus vooralsnog geen effecten van de beoogde ontwikkelingen onderzoeken. Dit is aan de private partijen zelf. Nieuwe ontwikkelingen in de uitwaarden zijn alleen mogelijk als hiervoor een uitzondering geldt. Rivierklimaatpark IJsselpoort is een van de projecten waarvoor een uitzondering (maatwerk) geldt. Om gebruik te maken het maatwerk moet de ontwikkeling meegenomen worden in de plannen van Rivierklimaatpark IJsselpoort. Begin 2025 moet er duidelijk zijn welke ontwikkelingen voldoen aan de regels en meekunnen in het planproces. Zodra helder is wat de aanvullende regels zijn vanuit het ministerie nemen wij contact op met de bij ons bekende initiatiefnemers om af te spreken welke mogelijkheden er zijn en op welke wijze de ontwikkeling onderdeel wordt van het planproces van Rivierklimaatpark

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
22	22.4	*Starten met Masterplan Rhederlaag* Het Masterplan Rhederlaag wordt een helder perspectief voor de toekomst van het gebied, met als doel een veilig, economisch gezond en leefbaar gebied voor mens en dier. Belangrijke onderdelen van het Masterplan zijn het bieden van duidelijkheid over de ontwikkelruimte op Rhederlaag en het waarborgen van ruimtelijke kwaliteit en beleving. Private partijen kunnen vervolgens zelfstandig ruimtelijke procedures opstarten om het Omgevingsplan te wijzigen en de benodigde omgevingsvergunningen aan te vragen. Indiener pleit voor het starten met de ontwikkeling van het Masterplan en de voorbereidingen op het besluit over de ontwikkelruimte op Rhederlaag.	Het is goed om te lezen dat Leisurelands zo tegen het masterplan aankijkt en klaarstaat om hierover actief mee te denken en hiervoor input aan te leveren. Op dit moment wordt gekeken of en hoe uitvoering aan een eventueel masterplan gegeven kan worden.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
22	22.5	*Volgordelijkheid leidende principes en extra leidend principe* In de paragraaf over de leidende principes is een volgordelijkheid aangebracht waarbij de recreatieve waarden en functies ondergeschikt zijn gemaakt aan de ontwikkeling van natuur- en landschapswaarden. Er wordt voorgesteld om een extra leidend principe toe te voegen dat de waterkwaliteit en fysieke ruimte om te recreëren niet achteruit mogen gaan. Het op te stellen Masterplan wordt omschreven als een toekomstvisie en toetsingskader voor ontwikkelingen, maar het wordt passender geacht om het een toekomstvisie en stimuleringskader te noemen om te voorkomen dat een nieuw toetsingskader bovenop het reeds bestaande en omvangrijke pakket aan wet- en regelgeving. Er wordt ook gevraagd om betere verwerking van autonome ontwikkelingen op de kaartjes en de toevoeging van de Bahrse Pol als pol op de kaart.	Bij leidend principe 4 over recreatief gebruik staat benoemd dat het Rhederlaag een eigen karakter kent en dat dit nader uitgewerkt kan worden in het mogelijk nog op te stellen masterplan. Daarmee wordt ruimte geboden voor maatwerk. Tegelijkertijd stelt het ruimtelijk perspectief dat het Rhederlaag tegen de grenzen van haar draagvermogen aanloopt en dat het, om ook in de toekomst een aantrekkelijk recreatief gebied te realiseren, noodzakelijk is de landschaps- en natuurwaarden te versterken. Deze zijn nu ondergeschikt en moeten weer meer in balans worden gebracht met het recreatief gebruik. We zullen de genoemde ontwikkelingen in het MER meenemen, voor zover ze als 'autonoom' beschouwd kunnen worden, zie ons antwoord bij punt 22.1 en 22.2.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
22	22.6	*Betrokkenheid fases Rivierklimaatpark* De indiener wil graag betrokken blijven bij de volgende fase van het Rivierklimaatpark als eigenaar, ontwikkelaar, exploitant, beheerder en belangenbehartiger. Ze benadrukken dat het RKP een nieuwe fase is in de continue ontwikkeling van het recreatiegebied Rhederlaag en hopen dat hun zienswijze bijdraagt aan een goede integrale gebiedsontwikkeling op Rhederlaag en het versterken van het project RKP.	Wij bedanken indiener voor de reactie en blijven graag in gesprek.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
23	23.1	*Natuur- en cultuurhistorische waarden* De indiener vindt dat er onvoldoende aandacht wordt besteed aan de natuurhistorische en cultuurhistorische waarden van het gebied. Indiener pleit ervoor om in de plannen te borgen dat het Rivierklimaatpark teruggrijpt op de lokale geomorfologie, ontginning en gebruiksgeschiedenis.	Vertrekpunt voor de planuitwerkingsfase, waar we nu in zitten, is het voorkeursalternatief dat in 2020 is vastgesteld. Dit voorkeursalternatief is tot stand gekomen na zorgvuldig onderzoek en afweging van verschillende alternatieven. Dit voorkeursalternatief werken we de komende tijd verder uit. Daarbij proberen we bestaande waarden zoveel mogelijk te ontzien en waar mogelijk te versterken. In de MER wordt voor het aspect ruimtelijke kwaliteit beoordeeld wat het effect van de mogelijke maatregelen op de huidige kwaliteiten van het gebied. Daarbij wordt getoetst aan de ‘kernkwaliteiten’ zoals geformuleerd in het ruimtelijk perspectief (bijlage bij het startdocument). Eén van deze kernkwaliteiten is ‘sporen van rivierdynamiek’ waar o.a. de kronkelwaarden, oude oeverwallen, stroombanen in de ondergrond en microreliëf worden genoemd. Een andere kernkwaliteit is het ‘gelaagd historisch landschap’, waarin onder andere het agrarisch cultuurlandschap wordt genoemd, de steenfabrieksgeschiedenis en het militair verleden. Er wordt getoetst in hoeverre de maatregelen deze kernkwaliteiten verstoren dan wel juist weer zichtbaarder maken en/of er nieuwe kwaliteiten worden toegevoegd.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
23	23.2	*Historisch passend landschap in uiterwaard Rheden* De indiener stelt voor om het idee los te laten dat er vrijelijk gekozen kan worden tussen een kleinschalig landschap en een open landschap in het deelgebied Uiterwaarden Rheden. In plaats daarvan wordt voorgesteld om te kiezen voor een historisch passend landschap.	Beide varianten zullen we verkennen en afwegen. Cultuurhistorische waarde is een onderdeel van de integrale effectbeoordeling. In de voorkeursvariant kan de stuurgroep ook kiezen voor een combinatie van beiden.
23	23.3	*Verkaveling uiterwaard Rheden* De indiener vraagt om het herstel en de benadrukking van de oorspronkelijke verkaveling in het deelgebied Uiterwaarden Rheden. Er wordt specifiek aandacht gevraagd voor het advies van de Commissie mer van 31 maart 2020 over het plaatsen van heggen parallel aan de rivier.	In een van de varianten worden nieuwe landschapselementen geplaatst. Dit wordt afgewogen tegen een meer open landschap. De precieze locatie van landschapselementen en de positionering moet nog bepaald worden. De landschappelijke en cultuurhistorische aspecten waar de commissie mer aandacht voor vraagt betrekken we hierbij. Daarnaast betrekken we ook de gevolgen voor rivierkunde (opstuwing), zodat we een integrale afweging kunnen maken.
23	23.4	*Fietsroute terrein de Groot* De indiener stelt voor om het in de jaren '80 aangelegde fietspad rondom Terrein de Groot en Omgeving te verwijderen en de (fiets)route over het terrein te laten lopen (langs de zomerkade) zoals de oorspronkelijke paden in het gebied.	Deze door indiener voorgestelde optie onderzoeken we als onderdeel van één van de varianten voor terrein de Groot.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
23	23.5	*Uitbreiden methoden beoordeling thema's landschap, cultuurhistorie en archeologie* De indiener pleit voor het uitbreiden van de te hanteren methoden voor de beoordeling van het thema Landschap, cultuurhistorie en archeologie met historisch onderzoek van topografisch kaartmateriaal, bodemkundig kaartmateriaal en kadastrale registers.	We maken gebruik van voor MER gebruikelijke methoden en technieken. Voor de beschrijving raadplegen we de beschikbare informatie (openbaar toegankelijke data óf resultaten van uitgevoerde onderzoeken), waaronder de door indiener genoemde methoden.
23	23.6	*Waterstand Rhederlaag en stroomopwaarts verplaatsen aantakking* De indiener vindt dat het lage waterpeil in de plas van het Rhederlaag niet genegeerd mag worden in de aanpak van het Rivierklimaatpark. Indiener stelt voor om de plassen van het Rhederlaag meer stroomopwaarts aan te takken op de IJssel en de bestaande aantakking te sluiten.	Genoemde maatregel kan een bijdrage leveren aan het oplossen van het geschetste probleem van verdroging in het Rhederlaag. Het heeft echter ook consequenties. Bijvoorbeeld: om de geplande overnachtingshaven voor de binnenvaart in stand te houden moet een dam in het Rhederlaag worden gemaakt op een van de diepste punten van de plassen. Daarnaast leidt het verplaatsen van de ingang tot hogere waterstanden in het Rhederlaag, wat weer gevolgen heeft voor de kades en oeverbescherming. Het is dus een ingrijpende maatregel die geen onderdeel is van het in 2020 vastgestelde voorkeusalternatief, dat we nu uitwerken. Het probleem van verdroging speelt overigens niet alleen in het Rhederlaag, maar in heel de Liemers. We geven de voorkeur aan een samenhangende aanpak voor de verdroging in plaats van het uitvoeren van losse maatregelen. Het oplossen van de totale verdroging is nu een te grote opgave die niet binnen de scope zit.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
			Vanwege de impact en het streven naar een samenhangende aanpak van dit probleem is besloten deze oplossing niet verder te onderzoeken.
23	23.7	*Doorsnijding door A348* De indiener vindt dat er te veel ruimte is voor gemotoriseerd verkeer in en rond de uiterwaarden in de gemeente Rheden, wat ten koste gaat van de natuur en de recreatieve beleving. Indiener mist in het startdocument een plan om iets aan de doorsnijding van de snelweg te doen. De indiener stelt voor om de IJsselweg (A348) om te vormen tot een reguliere provinciale weg (N348) zonder vluchtstroken, de maximumsnelheid te verlagen naar 80 km/h en het opheffen van afrit 1 en de verbindingsweg tussen de snelweg en de Zutphensestraatweg-Arnhemsestraatweg te onderzoeken. Dit zou de impact op de natuur en de recreatieve beleving verminderen en bijdragen aan de ecologische verbindingszone.	Het voorstel van indiener draagt bij aan de ambitie voor de lange termijn om de verbinding met de Veluwe te versterken. Voor dit moment is de ingreep te ingrijpend om op korte termijn uit te voeren en ontbreekt uitzicht op financiering. Daarom nemen we dit initiatief niet op in de scope.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
23	23.8	*Recreatieve ontwikkeling* Indiener vindt dat de recreatieve ontwikkeling van het gebied beperkt moet zijn en gericht moet zijn op de 'langzame' recreant. Recreatieve ontwikkeling mag niet leiden tot verdere verstedelijking, bebouwing of gemotoriseerd verkeer.	Het Rivierklimaatpark is zoals indiener stelt met name bedoeld voor fietsers en wandelaars. Alleen op terrein de Groot is mogelijk sprake van recreatieve ontwikkelingen die een verkeersaantrekkende werking hebben. En binnen het Rhederlaag vindt verdere recreatieve ontwikkeling plaats. In dat geval onderzoeken we de effecten daarvan op (onder andere) natuur, verkeer en verkeersveiligheid. We houden hierbij oog op een goede balans tussen toenemende recreatie ontwikkeling en verkeersintensiteiten.
23	23.9	*Inrichting terrein de Groot, veerverbinding en vaarsnelheid IJssel* Indiener stelt voor om het deelgebied Terrein de Groot en Omgeving vorm te geven als een kleinschalige 'off grid' bestemming die niet met gemotoriseerd verkeer bereikbaar is. Indiener pleit ook voor het herintroduceren van een veerverbinding tussen Velp en Lathum voor voetgangers en fietsers, en het verlagen van de maximum vaarsnelheid op de IJssel naar 20 km/h.	Vertrekpunt voor de planuitwerkingsfase, waar we nu in zitten, is het voorkeursalternatief dat in 2020 is vastgesteld. Dit voorkeursalternatief is tot stand gekomen na zorgvuldig onderzoek en afweging van verschillende alternatieven. Het voorkeursalternatief voorziet in herinrichting van het terrein van de voormalige steenfabriek met ruimte voor natuur en recreatie. Dat werken we de komende tijd verder uit, zoals beschreven in het startdocument (paragraaf 4.7). Het herintroduceren van de veerverbinding tussen Velp en Lathum maakt geen onderdeel uit van het voorkeursalternatief. Hoewel het kan bijdragen aan de doelen van het Rivierklimaatpark, zien wij op dit moment onvoldoende mogelijkheden voor financiering van dit initiatief en zullen het daarom niet bij de verdere uitwerking betrekken. Het is ons niet duidelijk op welke manier het beperken van de maximale vaarsnelheid op het deel van de IJssel dat in het plangebied ligt, bijdraagt aan de doelen van het Rivierklimaatpark.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
			Mede gelet op de belangen van de scheepvaart en de moeilijke bevaarbaarheid van de IJssel stellen wij voor geen nieuwe beperkingen aan de scheepvaart op te leggen. Voor de bestaande veerverbinding wordt er wel gekeken naar mogelijke uitbreiding van de vaartijden.
24	24.1	*Kleinschalig landschap in Velperwaard* Indiener pleit voor de optie 'Kleinschalig' in het gebied Velperwaarden. Indiener vindt dit aantrekkelijker en het past goed bij de landschappelijke context richting de Veluwe. Indiener geeft aan dat het heggenlandschap zeldzaam is geworden en geeft aan dat heggen of bos de voorkeur hebben boven kaal weiland. Dit is ook het geval voor andere deelgebieden en refereert daarbij aan de Rosandepolder bij Oosterbeek.	Het standpunt van indiener is helder beschreven en onderbouwd. We onderzoeken de effecten van de genoemde varianten en leggen na afweging van alle belangen een keuze voor aan de stuurgroep.
24	24.2	*Minimalistische bebouwing terrein de Groot* Indiener heeft geen bezwaar tegen recreatie, maar wil dat bebouwing zo minimalistisch mogelijk is en eerder historisch dan modern (Terrein de Groot). Indiener waarschuwt tegen de druk van designers die vaak op dit soort projecten afkomen.	Het voorkeursalternatief voorziet in herinrichting van het terrein van de voormalige steenfabriek met ruimte voor natuur, recreatie en kleinschalige duurzame energie. We geven de ontwikkeling van terrein de Groot vorm samen met de eigenaar van het terrein. Dat werken we de komende tijd verder uit, zoals beschreven in het startdocument (paragraaf 4.7).

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
24	24.3	*Voorbeeld Park Lingezegen* Indiener vindt de aanblik van Park Lingezegen, een nabijgelegen vogelgebied, deprimerend vanwege de kunstmatige ziellloosheid. Indiener raadt aan dat iedereen die betrokken is bij het Rivierklimaatpark een bezoek brengt aan dit gebied om te leren hoe het niet moet. Indiener noemt Meinerswijk in Arnhem-Zuid als een positiever voorbeeld, ondanks de geschiedenis van ontgrondingen en vuilstort daar.	Wij danken indiener voor de duidelijke inbreng over ruimtelijke kwaliteit in het gebied en welke slechte en goede voorbeelden we als inspiratie kunnen gebruiken. Het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit is de overkoepelende doelstelling van het Rivierklimaatpark en is daarmee in de uitwerking van groot belang. Wij hebben ruimtelijke kwaliteit hoog in het vaandel staan en hier is in het ontwerpproces en in de effectbeoordeling veel aandacht voor. Het Ruimtelijk perspectief, dat onderdeel is van het startdocument, bevat leidende principes die gebruikt worden bij het ontwerpen en beoordelen. Het vormt tevens de basis voor het nog op te stellen landschapsplan en beeldkwaliteitscriteria.
25 The Healthy Village B.V.	25.1	Indiener licht toe wat The Healthy Village is en wat het doel van The Healthy Village is. Indiener geeft aan dat zij graag een volgende stap maken en dat het daarvoor noodzakelijk is dat voortvarend aan de slag wordt gegaan met besluitvorming rondom de ontwikkelruimte en het Masterplan Rhederlaag, en dat tot afspraken met Leisurelands wordt gekomen.	Recent zijn de regels voor bouwen in de uiterwaarden aangescherpt. Dit is een uitwerking van de brief water en bodem sturend van de minister en staatssecretaris van infrastructuur en waterstaat. (https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=2022D50136). In de brief wordt aangegeven dat we rekening moeten houden met hogere afvoeren door klimaatverandering en vaker hoog water in de uiterwaarden. Er is meer ruimte nodig om water op te vangen bij hoog water. Het bouwen in de uiterwaarden voor activiteiten die niet watergebonden zijn, is niet meer toegestaan. Deze regel is direct ingegaan maar voor projecten waar bestuurlijke afspraken over zijn gemaakt, wordt een uitzondering gemaakt. Rivierklimaatpark IJsselpoort is een van de projecten waarvoor de uitzondering (maatwerk) geldt.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
			Wat precies de regels zijn voor maatwerk wordt door het ministerie uitgewerkt. Wat al wel duidelijk is: • de ontwikkeling moet passen binnen de kaders van het voorkeursalternatief en de intergemeentelijke structuurvisie; • de ontwikkeling moet zorgen voor extra ruimte voor de rivier; • het ruimtebeslag moet zo klein mogelijk zijn; • permanente bewoning is niet toegestaan. Om gebruik te maken het maatwerk moet de ontwikkeling meegenomen worden in de plannen van Rivierklimaatpark IJsselpoort. Begin 2025 moet er duidelijk zijn welke ontwikkelingen voldoen aan de regels en meekunnen in het planproces. Zodra helder is wat de aanvullende regels zijn vanuit het ministerie nemen wij contact op met de bij ons bekende initiatiefnemers om af te spreken welke mogelijkheden er zijn en op welke wijze de ontwikkeling onderdeel wordt van het planproces van Rivierklimaatpark. Zie ook het algemene antwoord in paragraaf 2.5.5.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
26	26.1	*Effecten Riverparc* Indiener woont in het Riverparc en maakt zich zorgen over de bescherming tegen hoogwater, gezien de ligging buitendijks en de lagere maaiveldhoogte. Indiener benadrukt dat de belangen van de bewoners gewaarborgd moeten worden en dat de hydraulische consequenties niet voldoende zijn meegenomen in de ter inzage gelegde stukken.	Er is vanuit RKP oog voor de waterveiligheid en de effecten die er door de plannen kunnen optreden. Deze aspecten zijn beschreven in paragraaf 6.5 en 6.6 van het startdocument en er wordt getoetst hieraan. Als negatieve effecten te verwachten zijn, onderzoeken we maatregelen om deze effecten te verzachten (mitigeren) of teniet te doen (compenseren).
26	26.2	*Stroomsnelheid en waterstand Rhederlaag* Indiener wijst erop dat het verlagen van de Koppenwaardendam en de kade van Marsweg of het leggen van kokers/Waco-elementen zal leiden tot hogere waterstanden in de plas en hogere stroomsnelheden langs de oevers van Rhederlaag, wat onacceptabel is gezien de beheersituatie en verantwoordelijkheid van de bewoners.	Door de maatregelen aan de Koppenwaardsedam en de kade van de Marsweg kunnen hogere waterstanden vaker voorkomen. We brengen dit in beeld voor verschillende combinaties van maatregelen. Daarbij onderzoeken we ook welke stroomsnelheden optreden en wat dit voor de stabiliteit van de oeverconstructies betekent. Als negatieve effecten te verwachten zijn, onderzoeken we maatregelen om deze effecten te verzachten (mitigeren) of teniet te doen (compenseren).

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
26	26.3	*Aanslibbing stranden Rhederlaag* Indiener waarschuwt voor meer aanslibbing op de strandjes bij het verlagen van de Koppenwaarsedam en de kade Marsweg. Het slib is mogelijk afkomstig uit de Rijn en mogelijk verontreinigd. Het onderhoud van de strandjes, inclusief het verwijderen van slib, is voor rekening van de bewoners. Extra onderhoud wordt gezien als onacceptabel.	Als de Koppenwaardsedam in de toekomst vaker overstroomt, dan zal er ook vaker aanslibbing op de strandjes optreden dan nu het geval is. Wij onderzoeken verschillende varianten voor het verlagen van de Koppenwaardsedam in combinatie met het doorstroombaar maken van de kade Marsweg. Voor deze varianten zullen we onderbouwen wat dit betekent voor de aanslibbing op de stranden.
26	26.4	*Vegetatielegger* Indiener vraagt of er een vegetatielegger wordt opgesteld door RWS voor de beplanting in de Velperwaard. Er wordt benadrukt dat hagen opstuwend kunnen werken en wateroverlast kunnen veroorzaken, en dat bij het aanbrengen van beplanting rekening moet worden gehouden met de stroomrichting van het water.	De effecten van beplanting en hagen vormt onderdeel van de effectstudie waar rivierkunde ook onderdeel van uitmaakt. Als het ontwerp afwijkend is van de huidige vegetatielegger, dan zal deze te zijner tijd worden aangepast.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
27 Stichting Oeververeiligheid Riverparc	27.1	*Effecten oevers Riverparc* Indiener, als eigenaar en beheerder van Riverparc, maakt zich zorgen over de water-gerelateerde gevolgen van de plannen. Indiener wijst op de mogelijke negatieve gevolgen van de waterverbinding naar de Lathumse plassen, waar bij hoogwater stroming langs het Riverparc ontstaat. Dit heeft nadelige gevolgen voor de oevers van Riverparc.	Wij begrijpen dat een eventuele toename van de waterstroming langs de oevers van Riverparc ongewenst is. De effecten van het verlagen van de Koppenwaardsedam en het doorstroombaar maken van de Marsweg op de stroming van water langs de oevers van het Rhederlaag (inclusief Riverparc) zullen wij in de MER onderzoeken.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
27	27.2	*Waterkwaliteit Rhederlaag* Indiener waarschuwt dat de waterkwaliteit in de Rhederlaag zal verslechteren, wat ook invloed heeft op de kwaliteit van het slib dat op de oevers en stranden wordt afgezet. Dit heeft gevolgen voor de gezondheid van flora en fauna, de onderhoudstaak op de oevers en stranden van Riverparc, en de opruimkosten. Indiener vindt deze plannen onacceptabel.	Wij onderschrijven het belang van een goede waterkwaliteit voor gebruikers en recreanten op het Rhederlaag. Het in beeld brengen van de gevolgen van de maatregelen voor de waterkwaliteit heeft daarom zeker onze aandacht. Zie ook tabel 6.2 in paragraaf 6.5 en de toelichting daarop in paragraaf 6.6 van het startdocument; hierin is waterkwaliteit van het Rhederlaag specifiek genoemd. Waterkwaliteit en de sedimentatie van slib in het Rhederlaag worden momenteel nader onderzocht. Dit jaar voeren we hiertoe diverse metingen uit. Als de Koppenwaardsedam in de toekomst vaker overstroomt, dan zal er ook vaker aanslibbing op de strandjes optreden dan nu het geval is. Wij onderzoeken verschillende varianten voor het verlagen van de Koppenwaardsedam in combinatie met het doorstroombaar maken van de kade Marsweg. Voor deze varianten zullen we onderbouwen wat dit betekent voor de aanslibbing op de stranden. Indien er ervaringsgegevens zijn over de locaties waar slib opgeruimd moet worden na hoge waterstanden, dan zouden wij deze graag ontvangen zodat wij onze onderzoeksresultaten beter kunnen interpreteren. Wij zullen hierover contact met indiener opnemen.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
27	27.3	*Waterveiligheid Riverparc en financiële consequenties* Indiener wijst op de verwachte verhoging van de maximale hoogwaterstand, wat een bedreiging vormt voor de waterveiligheid van Riverparc en financiële consequenties met zich meebrengt.	In onze effectbeoordeling zullen we aandacht hebben voor de effecten op waterstanden en stroomsnelheden in het gebied, waaronder de locatie Riverparc bij verschillende afvoeren. Bij optreden van effecten zal ook gekeken worden naar mitigatie en eventueel compensatie.
27	27.4	*Effecten Riverparc in MER (2020)* Indiener benoemt de conclusies uit het MER (17 feb 2020) met betrekking tot de mogelijke negatieve effecten op de oevers van Riverparc, zoals hogere belasting van de oevers, veranderingen in stroomsnelheid, opstuwing bij hoogwater en mogelijke oeverbeschadiging. Gezien de referenties in het MER naar de mogelijke nadelige effecten voor de oevers van Riverparc vindt de indiener het teleurstellend dat Riverparc niet expliciet wordt genoemd in het startdocument RKP en vragen om uitgebreide reactie van RKP waarin wordt ingegaan op de ontwerpoptimalisaties tijdens de planuitwerking en beschermingsmaatregelen.	Het startdocument richt zich vooral op de te onderzoeken varianten en aspecten en bevat inderdaad geen volledige beschrijving van het gebied. Vertrekpunt voor de planuitwerking is het voorkeursalternatief, dat alternatief werken we nu verder uit. We onderzoeken in het nog op te stellen MER de effecten, zoals door indiener genoemd. Ook kijken we naar maatregelen of ontwerpoptimalisaties om negatieve effecten te beperken of te voorkómen. Wij stellen voor de resultaten van de effectbeoordeling met u te bespreken als deze beschikbaar is en zullen hiertoe het initiatief nemen.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
27	27.5	*Beoordelingscriteria Riverparc en nulmetingen* Indiener verzoekt het programma RKP om de stroomsnelheid, maatgevende hoogwaterstand en waterkwaliteit in relatie tot de oevers en stranden van Riverparc op te nemen in de beoordelingscriteria van de MER en nulmetingen uit te voeren. Indiener vraagt om een aparte sectie per relevante (sub)variant in het MER waarin de risico's en effecten op Riverparc beschreven staan.	Stroomsnelheid, (hoog)waterveiligheid en waterkwaliteit vormen onderdeel van de effectbeoordeling. Ten aanzien van de waterkwaliteit kijken we naar eventuele toename van slib in het Rhederlaag. Wij voeren op dit moment (jaarrond) onderzoek uit naar de waterkwaliteit in het Rhederlaag. Deze gegevens beschouwen we als nulmeting. Voor stroomsnelheid en hoogwaterstanden voeren wij geen nulmeting uit. Op deze criteria onderbouwen we de referentiesituatie modelmatig. Wij zullen de informatie voor Riverparc op een toegankelijke manier presenteren in het MER.
27	27.6	*Informatie delen* Indiener verzoekt het programma RKP om de volledige hydrologische berekeningen, achtergrondinformatie, grondslagen en uitgangspunten met hen te delen met betrekking tot de thema's stroomsnelheid, maatgevende hoogwaterstand en waterkwaliteit in de Rhederlaag.	Wij zijn met indiener in overleg over het uitleveren van de gewenste informatie.
27	27.7	*Beschikbaar stellen informatie Riverparc* Indiener geeft aan dat zij beschikken over technische informatie en rapportages over de oevers van Riverparc en deze beschikbaar kunnen stellen.	Wij zijn zeker geïnteresseerd in de beschikbare informatie en zullen contact met indiener opnemen.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
27	27.8	*Specifiek maken informatie Riverparc* Indiener vraagt om het specifiek maken van informatie met betrekking tot de oevers van Riverparc, zoals mitigerende maatregelen, noodzakelijke compensatie, ontbrekende informatie en monitoringsmaatregelen.	Wij zullen deze informatie voor indiener op een duidelijke manier presenteren in het op te stellen MER.
27	27.9	*Vragen in relatie tot Riverparc* Indiener vraagt vanuit RKP om antwoorden op de volgende vragen: Moeten bij mitigerende maatregelen gedacht worden aan oeverophoging? Zo ja, op welke wijze, met welke hoogte, op welke locaties en met welk materiaal? Hoe wordt de 'noodzakelijke compensatie' gekwantificeerd en wat is het proces hiervoor? Wordt er een onafhankelijke deskundige aangewezen voor beoordeling? Wat verstaat RKP onder 'eventueel ontbrekende informatie'? Valt technische informatie over de huidige staat van de oevers van Riverparc hieronder? Wat wordt bedoeld met 'een aanzet voor monitoringsmaatregelen'? Is RKP het ermee eens dat nulmetingen nodig zijn om effecten te kunnen monitoren?	Indien uit de effectbeoordeling blijkt dat aanvullende maatregelen nodig zijn, dan kan oeverophoging in beginsel een mitigerende maatregel zijn. De specifieke vragen van indiener hierover kunnen we nu nog niet beantwoorden. Dit doen we in het op te stellen MER. Het MER benoemt ook noodzakelijke en mogelijke monitoringsmaatregelen. De uitwerking daarvan gebeurt vervolgens in een monitoringsplan. Op dat moment bepalen we ook voor welke aspecten nulmetingen nodig zijn om de effecten goed te kunnen monitoren.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
27	27.10	*Financiering maatregelen* Indiener bevestigt nogmaals dat ze ervan uitgaan dat alle kosten voor eventuele risicobeheersende of -mitigerende maatregelen en herstelkosten door RKP worden gefinancierd.	Indien er door het project nadelige gevolgen zijn voor Riverparc zullen deze voor zover mogelijk worden gemitigeerd en zonodig worden gecompenseerd. De kosten voor deze mitigerende en compenserende maatregelen worden meegenomen in het project. Overigens geldt voor Riverparc dat dit gebied in het verleden is uitgezonderd van de vergunningplicht voor activiteiten in het rivierbed. Deze vrijstellingsgebieden blijven wél deel uitmaken van het rivierbed. Dit betekent dat sommige van deze gebieden bij hoogwatersituaties onder water kunnen staan afhankelijk van de lokale situatie. Bouwen in deze vrijstellingsgebieden, is net als elders in het rivierbed op eigen risico, waardoor de overheid/het Rijk is niet aansprakelijk voor eventuele schade. Het wettelijk regiem tegen hoogwaterbeveiliging regelt slechts het wettelijk beschermingsniveau voor de gebieden die beschermd worden door primaire keringen en het beheer van het hoofdwatersysteem om deze gebieden te beschermen. De Rijksoverheid heeft de verantwoordelijkheid om het hoofdwatersysteem op orde te houden voor de binnendijkse waterveiligheid. In het buitendijks gebied zelf geldt geen wettelijke norm voor bescherming tegen overlast als gevolg van hoogwater. Voor het overgrote deel van het rivierbed geldt dat bewoners en gebruikers van buitendijkse gebieden zelf verantwoordelijk zijn voor het risico op waterschade en het treffen van maatregelen om de gevolgen van

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
			hoogwater te beperken. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de beoordeling van de veiligheidssituatie en de noodzaak van eventuele aanvullende maatregelen. Hierin verandert het project niets. Voor ingrepen in het rivierbed is het Rivierkundig beoordelingskader het toetsingskader.
27	27.11	*Waterkwaliteit* Indiener ondersteunt de reactie van het Integraal GebiedsOverleg Rhederlaag (IGOR) met betrekking tot het thema waterkwaliteit.	Wij verwijzen naar onze antwoorden onder reactie 21.
28	28.1	*Reactietermijn* Indiener merkt op dat grote projecten waarop gereageerd kan worden vaak in de zomervakantieperiode ter inzage liggen.	Het startdocument heeft van 20 juni t/m 31 juli ter inzage gelegen en viel daarmee deels in zomervakantie. Aangezien de ter inzage termijn 6 weken bedraagt, gaan we ervan uit dat iedereen in de mogelijkheid is geweest om te reageren.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
28	28.2	*Nevengeul* Indiener geeft de voorkeur aan het niet maken van een nevengeul omdat het effect op het riviersysteem niet wordt weergegeven in de scoretabellen en dit ook een negatief punt is bij de dijkverzwaring.	We onderzoeken in het MER de genoemde rivierkundige effecten, zie paragraaf 6.5 en 6.6 van het startdocument en leggen na afweging van de voor- en nadelen een keuze voor aan de stuurgroep. Het mogelijke effect op de waterkering is daarin ook benoemd als te onderzoeken aspect. We stemmen dit goed af met het waterschap Rijn en IJssel, dat bezig is met de dijkversterking tussen Pannerden en Westervoort. De negatieve beoordeling waar indiener naar verwijst heeft waarschijnlijk betrekking op de rivierkundige beoordeling van de variant van as-verschuiving bij de dijkversterking Pannerden Westervoort. Dit heeft geen betrekking op een nevengeul. Deze is in dit project niet onderzocht.
28	28.3	*Uitplaatsen Struyk-Verwo* Indiener vindt het ongewenst om Struyk-Verwo uit te plaatsen omdat dit een unieke fabriek is als enige doorstroomfabriek in Nederland, wat industrieel erfgoed is en aandacht verdient.	De uitplaatsing Struyk Verwo is onderdeel van het voorkeursalternatief dat in 2020 is vastgesteld en daarmee een gegeven voor de planuitwerkingsfase. Dit voorkeursalternatief werken we nu verder uit. Aandacht voor cultuurhistorisch erfgoed is wel één van de elementen voor het vergroten van de recreatieve belevingswaarde. Dit is beschreven als het vierde leidende principe in het Ruimtelijk Perspectief Rivierklimaatpark IJsselpoort. We onderzoeken of we cultuurhistorische elementen kunnen inpassen in het vergunbaar ontwerp.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
28	28.4	*Impact recreatie op natuurwaarden* Indiener vraagt aandacht voor de ontwikkeling van struinpaden in het gebied. Als bewoners in de nieuwe wijk Westervoort Noord massaal gaan recreëren in dit gebied, dan gaat dat ten koste van de biodiversiteit en de faunapopulatie.	We erkennen de zorg van indiener. De aanleg van struinpaden door het gebied is één van de mogelijkheden die we onderzoeken. Zie paragraaf 4.9 van het startdocument. Bij de situering van de fiets- en wandelroutes houden we al zoveel mogelijk rekening met bekende natuurwaarden. Juist om de onderlinge beïnvloeding van recreatie en natuur goed in beeld te kunnen brengen, onderzoeken we twee varianten, zie paragraaf 4.9 van het startdocument.
29	29.1	*Beleidsmatige verbinding het Broek en IJsselpoort* Indiener is van mening dat er geen beleidsmatige verbinding is gemaakt tussen het Broek en IJsselpoort. Bewoners en ondernemers zijn in overleg met de provincie en gemeenten Duiven en Zevenaar over de inrichting en gebruik van het Broek. Indiener hoopt dat er verbinding, afstemming en ontwikkeling komt tussen ambtelijke collega's en samenwerkende partners. Dit moet zichtbaar worden in de plannen en uitwerking.	Rivierklimaatpark is een samenwerking tussen verschillende partners. De lijnen onderling zijn kort. We zullen de samenhang tussen Rivierklimaatpark en het Broek bespreken met de gemeente Zevenaar. Naast Rivierklimaatpark hebben alle partners hun eigen opgaven en projecten. Wanneer voor de realisatie van een bepaalde opgave het niet nodig is dat alle 9 partners uit het Rivierklimaatpark hierover besluiten, is samenwerken niet voor de hand liggend. Wel vraagt het om zorgvuldige afstemming tussen de projecten, zeker daar waar overkoepelende thema's als verkeer, recreatie en hydrologie in beide projecten voorkomen.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
29	29.2	*Balans agrarisch gebruik en bezoekers van IJsselpoort (en het Broek)* Indiener vraagt aandacht voor het risico van menging van agrarische voertuigen en bezoekers van IJsselpoort en het Broek. Recreanten zijn veelal niet gewend aan intensieve agrarische vervoerbewegingen. Bij een toenemende belasting van het gebied vormt het gebrek aan ervaring met agrarische vervoerbewegingen een risico.	In algemene zin herkennen wij de door indiener genoemde risico's. Er zijn bij de projectpartners geen signalen dat dit in het gebied van het Rivierklimaatpark een aandachtspunt is.
29	29.3	*Het Broek betrekken bij RKP* Indiener vindt dat Het Broek als deelgebied 8 toegevoegd had moeten worden voor een gelijkwaardige prioriteit en positie. Indiener hoopt dat bewoners en bedrijven vanaf nu directe aansluiting vinden bij de zeven partners van Rivierklimaatpark IJsselpoort om economische belangen, toerisme en ecologische waarden te waarborgen.	In de periode voorafgaand aan het voorkeursalternatief is een afweging en begrenzing gemaakt voor het Rivierklimaatpark. Hierbij is gekeken naar welke doelen het best in samenhang met het Rivierklimaatpark opgepakt kunnen worden en waar dit het best door een individuele partij opgepakt kan worden. Wij zullen de behoefte van indiener onder de aandacht brengen van de gemeente Zevenaar. Daarnaast gaan we graag met indiener in gesprek over de economische, toeristische en ecologische raakvlakken tussen het Rivierklimaatpark en Het Broek zodat we deze zo goed mogelijk op elkaar kunnen laten aansluiten.
29	29.4	*Economie in startdocument* Indiener mist in het startdocument aandacht voor economie, zoals de effecten op de agrarische sector.	We brengen de effecten op de landbouw in beeld. Deze zijn onderdeel van het thema 'Woon-, werk- en leefmilieu', zie paragraaf 6.5 en 6.6 van het startdocument.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
29	29.5	*Post onderhoud in plannen en begroting* Indiener benadrukt dat de herinrichting van het gebied meer onderhoud vereist vanwege het toegenomen recreatief gebruik. Dit moet een structurele post zijn in de plannen en begroting.	Onderhoud en onderhoudskosten zijn onderdeel van de integrale beoordeling van de varianten. Het is vervolgens aan de beheerders om na vaststelling van de ruimtelijke plannen de gevolgen in hun begroting te verwerken.
29	29.6	*Ideeën en zorgen delen* Indiener stelt voor om een bijlage toe te voegen aan het startdocument/website waarin praktische onderwerpen waaraan wordt gedacht al zijn opgenomen. Daarnaast pleit indiener voor een mogelijkheid om praktische ideeën en zorgen te kunnen uiten. Hierdoor kunnen deze direct worden vastgelegd, zodat ze in latere fases kunnen worden gebruikt door de uitvoerders van de plannen. Indiener benadrukt dat ideeën en zorgen vaak eerder komen dan op het moment dat ze passend zijn bij de fase van het project, maar ze zijn niet minder relevant voor het eindproduct.	We registeren alle toezeggingen en ideeën, ook die voor de volgende fase. In deze Nota van Antwoord (paragraaf 4.4) is een overzicht opgenomen waarin alle toezeggingen voor latere fases overzichtelijk zijn weergegeven. Ideeën en wensen kunt u ons altijd sturen via onze mailbox: rivierklimaatpark@rws.nl.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
29	29.7	*Ontmoedigen auto's en forensenverkeer* Indiener doet de suggestie om autoverkeer in het gebied te ontmoedigen door het terugdringen van forensenverkeer door drempels die bijdragen aan dit doel maar tegelijkertijd de agrarische vervoersbewegingen niet schaden.	Wij nemen aan dat de suggestie van indiener betrekking heeft op het Broek. Hier treffen we voor het Rivierklimaatpark echter geen maatregelen. Binnen het Rivierklimaatpark werken we wel aan een verkeersluwe en veilige IJsseldijk bij Westervoort. Hier richten we de IJsseldijk in als fietsstraat voor fietsverkeer en gemotoriseerd bestemmingsverkeer. Doorgaand verkeer wordt onmogelijk gemaakt door onder meer een harde knip op de IJsseldijk ter hoogte van het viaduct.
29	29.8	Indiener doet aantal suggesties voor de eindsituatie, zoals: - vogelkijkplaatsen met bankjes - aandacht voor (slimme) verlichting - het zichtbaar maken van verhaallijnen voor bezoekers - het zichtbaar maken van regels voor harmonieus gebruik van het gebied	Wij danken indiener voor deze geschikte suggesties en nemen deze ter overweging mee naar de detailuitwerking van de voorkeursvariant.
29	29.9	*Inzetten lokale bedrijven en social return* Indiener suggereert om bij het onderhoud gebruik te maken van lokale bedrijven en werkzoekenden in het kader van social return.	Wij danken indiener voor deze sympathieke suggestie. Dit valt echter buiten de huidige planuitwerkingsfase die het startdocument beschrijft. We nemen het graag mee als mogelijke suggestie voor latere planfasen.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
29	29.10	*Fiets- en wandelroute Duivense- en Zevenaarse Broek* Indiener vraagt om een fiets- en wandelroute in het Duivense en Zevenaarse Broek die aansluit op het huidige knooppunt, zodat er een veilige directe aansluiting is met Duiven en Zevenaar.	In de periode voorafgaand aan het voorkeursalternatief is een afweging en begrenzing gemaakt voor het Rivierklimaatpark. Hierbij is gekeken naar welke doelen het best in samenhang met het Rivierklimaatpark opgepakt kunnen worden en waar dit het best door een individuele partij (zoals een gemeente opgepakt kan worden. Wij zullen uw behoefte onder de aandacht brengen van de gemeente Zevenaar en/of Duiven.
29	29.11	*Groen langs Kerkstraat* Indiener stelt voor om de Kerkstraat wat betreft het groen in ere te herstellen en groene stroken langs waterwegen aan te leggen om het open karakter van het gebied te behouden.	In de periode voorafgaand aan het voorkeursalternatief is een afweging en begrenzing gemaakt voor het Rivierklimaatpark. Hierbij is gekeken naar welke doelen het best in samenhang met het Rivierklimaatpark opgepakt kunnen worden en waar dit het best door een individuele partij (zoals een gemeente opgepakt kan worden. Wij zullen de behoefte van indiener onder de aandacht brengen van de gemeente Zevenaar en/of Duiven.
29	29.12	*Wandelpad Giesbeeksestraat* Indiener wil dat de Giesbeeksestraat naast het huidige fietspad ook een wandelpad krijgt, zodat fietsen en wandelen veilig kan samengaan met agrarische vervoersbewegingen en er een directe aansluiting is met de te ontwikkelen wandel- en fietspaden aan de Kerkstraat/Oortslag/Oude Steeg.	In de periode voorafgaand aan het voorkeursalternatief is een afweging en begrenzing gemaakt voor het Rivierklimaatpark. Hierbij is gekeken naar welke doelen het best in samenhang met het Rivierklimaatpark opgepakt kunnen worden en waar dit het best door een individuele partij (zoals een gemeente opgepakt kan worden. Wij zullen de behoefte van indiener onder de aandacht brengen van de gemeente Zevenaar en/of Duiven.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
30	30.1	*Agrarisch gebruik en natuurwaarden Koppenwaard* Indiener verwijst naar de reactie die ingediend is in 2019 op de brochure: Koers Rivierklimaatpark 2019 naar een gezamenlijk toekomstperspectief. Indiener merkt op dat in het startdocument alleen wordt gesproken over het verhogen van de natuurwaarden (2 varianten) bij de Koppenwaard, zonder het effect op het agrarisch gebruik te noemen.	In de Intergemeentelijke Structuurvisie uit 2020 zijn voor de Koppenwaard maatregelen geformuleerd voor waterstandsdaling, ooibos en stimulering van recreatief medegebruik. Voor deze maatregelen zijn varianten beschreven in het startdocument. Daarnaast is de ambitie om de landbouw te ontwikkelen richting natuurinclusieve landbouw, waarbij het beheer gericht is op de ontwikkeling van bloemrijke graslanden en behoud en ontwikkeling van landschapselementen. Hiervoor zijn geen varianten ontwikkeld omdat dit geen ruimtelijke keuzes vraagt. We brengen wel de effecten op de landbouw in beeld. Deze zijn onderdeel van het thema 'Woon-, werk- en leefmilieu', zie paragraaf 6.5 en 6.6 van het startdocument.
30	30.2	*Overstromingsrisico Koppenwaard* Indiener vreest voor het voortbestaan van het agrarisch gebruik in de Koppenwaard. Indiener verwacht grote overstromingsrisico's in de zomer door het verondiepen van de ontwateringssloot (variant 1) in de Koppenwaard in combinatie met het doorlaatbaar maken van de Marsweg met duikers. Indiener stelt voor de drempel voor de waterinlaat te verhogen.	Wij begrijpen de zorg van indiener dat de maatregelen in de Koppenwaard de waterhuishouding zodanig veranderen dat het voortbestaan van het agrarisch gebruik in gevaar komt. Om een goede afweging te kunnen maken brengen we de effecten op het overstromen van de Koppenwaard en het agrarisch gebruik in beeld. Daarbij onderzoeken we ook de benodigde drempelhoogte voor de duikers in de Marsweg.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
30	30.3	*Ontwateringssloot en agrarische grond Koppenwaard* Indiener ziet beperkt effect van het verondiepen van de ontwateringsloot omdat de ontwateringssloot met name bedoeld is om het overtollige kwelwater af te voeren en geen effect heeft op het onttrekken van water. Daarnaast kost deze maatregelen agrarische grond. Indiener stelt voor om een stuw op 8,50 meter te plaatsen als alternatief. Dit zou volgens indiener goedkoper en flexibel inpasbaar zijn.	Wij danken indiener voor het meedenken en aandragen van alternatieven. Een stuw heeft echter niet hetzelfde effect als verondiepen. Verondieping zorgt in tijden van droogte voor een beperktere onttrekking dan een stuw. Wij brengen de effecten op de landbouw in beeld zodat we deze kunnen laten meewegen in de beoordeling van de varianten.
30	30.4	*Agrarisch gebruik variant 2 Koppenwaard* Indiener kan de tweede variant, met een diepe geul en brug in de Marsweg in combinatie met het verondiepen van de ontwateringsloot, niet plaatsen. Indiener vindt dat deze variant veel agrarische grond kost en alleen gericht is op het realiseren van natuur in de Koppenwaard, zonder rekening te houden met het agrarisch gebruik. Indiener ziet geen positieve aspecten aan deze variant en merkt op dat het de drainerende werking van de IJssel/Rhederlaag niet oplost, maar eerder versterkt.	Wij begrijpen de zorg van indiener bij deze variant. Wij brengen de effecten van deze variant in beeld zodat een goede afweging van de voor- en nadelen kan worden gemaakt.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
30	30.5	*Verdroging Koppenwaard* Indiener wijst op het verdrogingsprobleem in de Koppenwaard en de Liemers als gevolg van de jarenlange winning van zand en het verleggen van de toegang van het Rhederlaag naar de Steeg. Indiener stelt voor om een regelwerk te creëren om het peil in het Rhederlaag te verhogen. Ook suggereert Indiener om de inlaat van het Rhederlaag weer voor camping de Veerstal te plaatsen. Indiener vindt dat deze problematiek en de toekomstbestendige oplossing breder moeten worden aangepakt binnen de Liemers.	De locatie van de inlaat van de IJssel bij de Steeg draagt inderdaad bij aan de lage waterstand in het Rhederlaag en ook de Koppenwaard. We verwachten dat de door indiener genoemde maatregelen gunstig zijn voor de waterhuishouding. Deze hebben echter ook negatieve consequenties. De genoemde oplossing is geen onderdeel van het voorkeursalternatief en kunnen we daarom op dit moment niet meenemen in het onderzoek.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
30	30.6	*Agrarisch gebruik en natuurwaarden in de Koppenwaard* Indiener benadrukt dat het doel voor de Koppenwaard is om riviergebonden natuurwaarden te ontwikkelen, maar dat er een nieuwe balans moet worden gevonden voor het agrarisch gebruik. Indiener is bereid om mee te denken over natuurontwikkeling en waterstanddaling, maar benadrukt dat het inleveren van agrarische gronden en het lopen van risico's in de zomer niet vanzelfsprekend mag zijn. Indiener heeft in de voorgaande punten alternatieven en gedachten voorgesteld om tot een natuurlijke inrichting van de Koppenwaard te komen met een passend economisch gebruik van agrarische gronden.	Wij waarderen de adviezen en suggesties van indiener. De gevolgen van de voorgestelde maatregelen voor het agrarisch gebruik brengen wij in beeld. Op die manier kan een afgewogen keuze worden gemaakt voor de toekomstige inrichting van de Koppenwaard.
31	31.1	*Reactietermijn startdocument* Indiener vraagt waarom de reactietermijn slechts iets meer dan een maand is en waarom deze juist in de vakantieperiode is gepubliceerd. Indiener geeft aan dat dit het lezen van het document bemoeilijkt en vermoedelijk geldt dit ook voor andere partijen.	Het startdocument heeft van 20 juni t/m 31 juli 2024 ter inzage gelegen en viel daarmee deels in zomervakantie. Aangezien de ter inzage termijn 6 weken bedraagt, gaan we ervan uit dat iedereen in de mogelijkheid is geweest om te reageren.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
31	31.2	*Werken aan basis voorafgaand aan uitbreiding* Indiener pleit voor een visie op de ontwikkeling van het Rhederlaag vanuit versterking van de natuurwaarden. Zo kan er, als verlengstuk van de Veluwe, een echt duurzaam recreatie- en natuurgebied ontstaan met meer rust, duurzame bedrijfsvoering en meer natuurlijke oevers.	De door indiener geschetste ideeën kunnen mogelijk gezamenlijk worden opgepakt in en met het gebied in een op te stellen masterplan Rhederlaag, waarbij een kwaliteitsimpuls voor het totale gebied is voorzien. Echter moet opgemerkt worden dat de exploitant voor een deel van de beschreven ideeën zelf verantwoordelijk is.
31	31.3	*Uitbreiden meten geluidsoverlast* Indiener suggereert om de impact van geluidsoverlast op de natuur te meten, niet alleen bij de Rhederlaag maar ook op andere plekken waar geluid wordt geproduceerd.	Het stelselmatig meten van de effecten van (gecumuleerd) geluidsoverlast op natuur is niet uitvoerbaar. Wel is vanuit onderzoeken met eenduidige geluidsbronnen bekend hoe bepaalde diersoorten daarop reageren en zijn op grond daarvan grenswaarden bekend die als richtlijn bruikbaar zijn. Bij een vergunningaanvraag voor uitvoeringswerkzaamheden of een evenement dient de initiatiefnemer wel rekening te houden met geluidsoverlast en onderzoek hiernaar te doen. De vergunningverlener kan hier vervolgens op handhaven.
31	31.4	*Holistische aanpak metingen* Indiener pleit voor een holistische aanpak bij metingen, waarbij meerdere adviesbureaus en natuurorganisaties betrokken worden om de impact vanuit verschillende perspectieven te benaderen en transparant te zijn.	We maken gebruik van voor MER gebruikelijke methoden en technieken. Voor de beschrijving raadplegen we de beschikbare informatie uit openbaar toegankelijke bronnen, aangevuld met resultaten van eigen onderzoeken in het plangebied.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
31	31.5	*Werken aan basis voorafgaand aan uitbreiding* Indiener stelt voor om eerst te werken aan verduurzaming van de bestaande recreatievoorzieningen voordat er wordt nagedacht over uitbreiding. Indiener vraagt om een gebied te worden waar autoverkeer wordt beperkt, er veel wordt gefietst, gewandeld en in de natuur gespeeld en geleerd wordt, en waar duurzame ondernemers, waaronder biologische boeren, een uniek gebied creëren aan de rand van de Veluwe.	De duurzame koers die indiener voorstelt, schetst een inspirerend perspectief, maar gaat verder dan de kaders uit de IGSV, die op dit moment de basis vormt voor de ontwikkeling van het Rhederlaag. De inzet is om het Rhederlaag te versterken als regionaal centrum voor intensieve (water)recreatie en de toegankelijkheid van het gebied te vergroten. Momenteel is hiervoor het Masterplan Rhederlaag bedacht, waarvan de precieze invulling en haalbaarheid nog moet worden bepaald.
31	31.6	*Aanpassen van het Natura2000-gebied* Indiener vraagt om meer duidelijkheid en voorzichtigheid bij het aanpassen van het Natura2000-gebied, gezien de druk op de natuurwaarden. Indiener verwijst naar bronnen over de stikstofdepositie in deze gebieden.	De voorzichtigheid die indiener noemt, onderschrijven we. We beoordelen de effecten op Natura2000-gebieden conform de 'spelregels' die daarvoor gelden op basis van wet- en regelgeving. Dit is toegelicht in paragraaf 6.5 en 6.6 van het startdocument onder 'Ecologie'. Voor de berekening van stikstofdepositie maken we gebruik van de voorgeschreven Aerius-calcualor. Eventuele negatieve effecten op de natuur als gevolg van toename van stikstofdepositie moeten gemitigeerd of gecompenseerd worden en kunnen worden.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
32 Watersportvereniging De Engel	32.1	*Betrekken Steegse haven* Indiener wil dat het IJsselgebied waar de watersportvereniging zich bevindt, wordt opgenomen in de plannen en vraagt om betrokken te worden bij de planuitwerking. Indiener benadrukt dat de vereniging al onderzoeken heeft laten uitvoeren die relevant zijn voor de thema's uit het startdocument.	De Steegse haven maakt onderdeel uit van het Rivierklimaatpark. Behalve het scheepvaartknelpunt bij de ingang van de Steegse haven is er in het voorkeursalternatief geen opgave geformuleerd voor dit gebied. We nemen contact op met indiener om dit nader te bespreken.
33	33.1	*Praktijkervaring inzetten bij beoordeling varianten* Indiener vraagt om de praktijkervaring en gebiedskennis op het vlak van ecologische ontwikkelingen, recreatief medegebruik en de waterhuishouding van de Koppenwaard en Rhederlaag te in te zetten bij de beoordeling van de varianten, in aanvulling op de meer theoretische concepten.	We onderschrijven het belang om gebiedskennis zoveel mogelijk te benutten. We proberen dat zoveel mogelijk te doen door belanghebbenden uit het gebied op verschillende manieren bij de planvorming te betrekken, zoals via informatiebijeenkomsten, schetssessies of één-op-één gesprekken. Wij zullen na de samenstelling van de voorkeursvariant gebiedstafels organiseren om praktijkervaring en gebiedskennis rondom specifieke ontwerpopgaven te verzamelen en te benutten voor de uitwerking van de voorkeursvariant.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
33	33.2	*Beheer, onderhoud en handhaving betrekken bij besluitvorming* Indiener pleit ervoor om beheer, onderhoud en handhaving in de besluitvorming te betrekken. De plannen en varianten dienen vroegtijdig getoetst te worden op de noodzakelijke kosten en inzet van beheer, onderhoud, handhaving en toezicht na de realisatie van de plannen. Indiener merkt op dat dit niet terugkomt in het startdocument.	Wij nemen beheer en onderhoud mee in de effectbeoordeling van de varianten en daarna in de gedetailleerde effectbeoordeling van de voorkeursvariant. Dit is op hoofdlijnen beschreven in paragraaf 5.2 van het startdocument. Handhaving en toezicht worden daarin niet expliciet genoemd. Wij zullen voor de besluitvorming over de ruimtelijke plannen de gevolgen voor handhaving wel opnemen in de plannen.
33	33.3	*Term struinpaden* Indiener stelt voor om het begrip 'struinpaden' te vervangen door 'wandelpaden' omdat 'struinen' vaak niet toegestaan is vanwege verstoring van de fauna, veiligheid en aansprakelijkheid en strijdig kan zijn met Natura2000-doelen. Indiener geeft aan dat het gros van het publiek geen behoefte heeft aan struinen, ook al liggen hier mogelijkheden.	Wij zijn het met indiener eens dat de term ‘struinpad’ beter vervangen kan worden door ‘wandelpad’. Zie ook het antwoord in paragraaf 2.5.2.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
33	33.4	*Ontwerp Koppenwaard* Indiener geeft de voorkeur aan de noordelijke variant van de diepe geul in variant 2 in combinatie met een verondieping van de afwateringssloot. Indiener stelt voor om de plas aan de westzijde van camping De Honingraat aan te koppelen voor aaneengesloten watersystemen en vismigratie. Als tweede keus wordt variant 2 met een zuidelijke geul voorgesteld. Indiener ziet variant 1 als onwenselijk vanwege de te geringe bijdrage aan de N2000 doelstellingen en de gewenste rivierdynamiek.	Wij bedanken indiener voor de onderbouwde ideeën en de aangegeven voorkeur. Wij brengen in het variantenonderzoek de effecten op het water- en ecologisch systeem in beeld zodat we een afgewogen beslissing kunnen nemen. De aansluiting van de visplas op de geul in de Koppenwaard is echter niet mogelijk. Hierdoor zou het overgrote deel van de vis uit de visplas verdwijnen waardoor deze niet meer functioneert voor de sportvisserij.
33	33.5	*Waterkwaliteit Rhederlaag* Volgens indiener lijkt dat de verlaging van de Koppenwaardse kade een gering effect zal hebben op de waterkwaliteit in Rhederlaag vanwege de omvang van het waterlichaam en de aanwezige kweldruk vanuit de Veluwe. In de regenrijke winter van 2023/2024 bleek in de Liemers dat veelvuldige slibrijke afspoeling van akkers in nabijgelegen kwelsloten in de zomer geen negatief had op de aanwezige kwelvegetatie en de helderheid van het water.	Het in beeld brengen van de gevolgen van de maatregelen voor de waterkwaliteit is onderdeel van het MER-onderzoek. Zie ook tabel 6.2 in paragraaf 6.5 en de toelichting daarop in paragraaf 6.6 van het startdocument. Hierin is waterkwaliteit van het Rhederlaag specifiek genoemd. Zie ook het algemene antwoord in paragraaf 2.5.1.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
33	33.6	*Effecten maaiveldverlaging Koppenwaard* Indiener merkt op dat het verlagen van het maaiveld aan de oostzijde van de Koppenwaard een positief effect heeft op foeragerende vogels en amfibieën, zoals waargenomen tijdens de natte winter van 2023/2024.	Deze informatie nemen we graag mee bij de verdere uitwerking van het plan. Het onderbouwde voorstel voor meer plas-dras situaties door verlaging van het maaiveld aan de oostzijde van de Koppenwaard nemen wij als wens mee in de uitwerking van de voorkeursvariant.
33	33.7	*Rivierafval* Indiener wijst op het aandachtspunt dat het verlagen van de Koppenwaardse kade mogelijk meer rivierafval met zich meebrengt.	Dit aspect zullen wij kwalitatief meewegen in de effectbeoordeling.
33	33.8	*Onderzoeksvragen over Koppenwaard* Indiener stelt onderzoeksvragen met betrekking tot de Koppenwaard, zoals de effecten van een zuidelijke geul op de binnendijkse waterhuishouding en het perspectief voor de ontwikkeling en behoud van stroomdalgrasland, glanshaverhooiland en hardhoutooibos in de Koppenwaard bij de aanleg van een geul.	De aandachtspunten die indiener noemt erkennen wij als belangrijke aspecten waarop we de varianten in de effectbeoordeling toetsen. Wij brengen deze informatie in beeld en gebruiken deze bij de samenstelling van de voorkeursvariant.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
33	33.9	*Varianten en planproces Rhederlaag* Indiener merkt op dat er geen varianten worden uitgewerkt voor Rhederlaag en dat het ontbreekt aan duidelijkheid over het planproces van het Masterplan Rhederlaag en de inpassing het Rivierklimaatpark.	Het klopt dat er geen varianten voor het Rhederlaag zijn genoemd in het startdocument. In het voorkeursalternatief is het hele Rhederlaag gemarkeerd als 'recreatief ontwikkelgebied met kwaliteitsimpuls'. De ontwikkelingsmogelijkheden binnen het Rhederlaag zijn ondervangen in twee aspecten binnen het Rivierklimaatpark: 1. Het onderzoek naar de mogelijkheden om ontwikkelruimte voor partijen in het gebied in te zetten voor ruimtelijke ontwikkelingen; 2. Met de kwaliteitsimpuls voor het Rhederlaag legt het Rivierklimaatpark de focus op het recreatief ontwikkelperspectief. De kwaliteitsimpuls is een belangrijk uitgangspunt voor de toekomst van het Rhederlaag. Momenteel is hiervoor het Masterplan Rhederlaag bedacht, waarvan de precieze invulling en haalbaarheid nog moet worden bepaald.
33	33.10	*Natuurlijke vooroever Marsweg* Indiener stelt voor om een natuurlijke vooroever van 50 meter breed over de gehele lengte van de Marsweg (Bandijk-recreatiepark Rhederlaagse meren) aan te leggen voor pleisterende en foeragerende N2000 soorten.	Het creëren van kansen voor N2000 soorten is onderdeel van het Rivierklimaatpark. Het voorstel van indiener voor een natuurlijke vooroever aan de rand van het Rhederlaag langs de Marsweg. Wij verkennen deze kans bij de uitwerking van de Marsweg.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
33	33.11	*Verkeersinrichting Marsweg* Indiener pleit voor variant 1 van de verkeersinrichting Marsweg. De indiener stelt voor om verkeersstromen te scheiden, de snelheid aan te passen naar 30 km per uur voor het traject rotonde en kruising Koestraat/Bandijk. Indiener vind het bezwaarlijk dat deze 'entree' niet in varianten wordt uitgewerkt. Daarnaast pleit de indiener voor gescheiden rijstroken op het gedeelte Bandijk - camping de Mars met snelheidsbeperkende maatregelen tot 50 km per uur en het veranderen van de Bandijk in een voorrangsweg. Indiener pleit voor een fietsstraat op het traject naar de Veerstal en verlaging van de snelheid rond de Koestraat naar maximaal 30 of 15 km per uur.	Wij danken indiener voor de onderbouwde voorstellen. De voorstellen voor de Marsweg sluiten aan op de varianten die wij voor de Marsweg uitwerken en beoordelen op effecten. Daaruit kan per wegdeel een andere variant of zelfs combinatie van maatregelen volgen die we voorleggen aan bestuurders. De aandachtspunten die indiener noemt voor de inrichting van de Koestraat en de gebiedsentree op deze plek heeft indiener eerder ingebracht in de schetssessie voor de Koestraat. Wij nodigen indiener uit om bij dit ontwerpproces betrokken te blijven en een waardevolle inbreng te blijven leveren. Nadat wij de varianten voor de Koestraat en de gebiedsentree hebben uitgewerkt met indiener en andere betrokkenen, zullen wij deze integraal beoordelen op effecten zodat bestuurders een afgewogen keuze kunnen maken.
33	33.12	*Fietsstraat tussen Veerstal en pont* De indiener vindt een fietspad onderaan de dijk tussen de Veerstal en het pontje overbodig en kostbaar. Een fietsstraat op de dijk wordt als voldoende beschouwd.	Wij danken indiener voor deze suggestie. Om onze afweging zo zorgvuldig mogelijk te maken onderzoeken we de voor- en nadelen van meerder varianten voor verkeersveiligheid in het MER. Variant 1 bevat een apart wandelpad en een fietspad onder aan de dijk. De inrichting als fietsstraat is een optie in variant 2 voor de verkeersinrichting van de Marsweg. Bij het samenstellen van de voorkeursvariant voor de weginrichting Marsweg kan de stuurgroep ook kiezen voor een combinatie varianten per wegdeel.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
33	33.13	*Voorkeur variant 2 IJssel en Oevers* Indiener geeft de voorkeur aan variant 2 voor de IJssel en oevers. Dit zorgt voor een grotere lengte aan natuurvriendelijke oevers en een verbinding met de Veluwe en Montferland.	Wij nemen de voorkeur van indiener voor variant 2 op dit moment voor kennisgeving aan. Inmiddels hebben wij een her-analyse van de oeverstroken uitgevoerd en een nieuw voorstel voor geschikte oeverstroken uitgewerkt. Zie paragraaf 4.3. Voor deze nieuwe oeverstroken voeren we een integrale beoordeling uit. Op basis van deze beoordeling leggen we bestuurders een voorkeursvariant voor, die we vervolgens verder uitwerken en gedetailleerd beoordelen.
33	33.14	*Voorkeur variant 2 recreatie* Indiener spreekt de voorkeur uit voor variant 2 (zonering) voor recreatie. De focus moet liggen op rustpunten langs de weg voor fietsers in plaats van het ontwikkelen van struinpaden en fietsroutes in de uiterwaarden. Indiener merkt op dat het afval, parkeren, verstoring en een jaarlijkse structurele investering in toezicht, handhaving en onderhoud door het creëren van struinpaden ontbreken in de startnotitie en vragen om uitwerking.	De twee varianten voor recreatief gebruik zijn vooral ontwikkeld om de door indiener genoemde samenhang tussen natuur en recreatie goed in beeld te krijgen. In het MER onderzoeken we de milieueffecten van de beide varianten. Bij de keuze tussen de varianten zijn niet alleen natuur/milieueffecten van belang. We beoordelen de varianten integraal (zie hoofdstuk 5 startdocument). Daarbij nemen we de door indiener genoemde aandachtspunten mee.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
33	33.15	*Recreatie en natuurwaarden* Indiener merkt op dat in het startdocument de herijking van de effecten en inrichting van N2000 gebieden ontbreekt met betrekking tot recreatie. Indiener stelt specifiek voor om het nachtvissen vanuit boten en vanaf oevers te beperken.	Op de Veluwe zijn duidelijke verbanden tussen effecten op Natura 2000-doelen in samenhang met recreatiedruk en recreatievormen geconstateerd. In het kader van het Natura 2000-beheerplan zijn maatregelen door het bevoegd gezag, te weten provincie Gelderland, opgesteld die o.a. leidde tot een herijking van recreatiegebruik in ruimte, tijd en intensiteit middels een zoneringsplan voor recreatie op de Veluwe. Dit is voor Natura 2000-gebied Rijntakken vooralsnog niet als dusdanig geconstateerd i.r.t. Natura 2000-doelen dat tot een herijking voor recreatie heeft geleid. Vanuit het RKP kijken wij wel naar effecten van recreatie binnen het plangebied van het project. Dit zal in het MER worden uitgewerkt. Echter daarbij kijken wij naar te wijzigen en nieuwe ontwikkelingen die samenhangen met de inrichting van het plangebied en niet zozeer naar bestaande recreatievormen. Wij zullen hier aandacht voor hebben, maar dit is ook een handhavingsaspect indien nachtvissen überhaupt niet is toegestaan of te wel beschermde natuurwaarden aantast.
33	33.16	*Wandelpaden onderaan de dijkvoet* Indiener stelt voor om onverharde wandelpaden onderaan de dijkvoet aan te leggen op enkele trajecten nabij de dorpen, vanuit het oogpunt van veiligheid, op voorwaarde dat ze redelijk begaanbaar zijn.	We onderzoeken meerdere varianten voor de recreatieve routes. Het aanleggen van een wandelpad op de beheerstrook van de dijk nemen we op veel dijktrajecten als optie mee. De begaanbaarheid of beschikbaarheid is een van de aspecten waar we op beoordelen.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
33	33.17	*Nadelen struinpaden* De indiener merkt op dat doorlopende "struinpaden" problemen met zich meebrengen, zoals afval, toename van nachtvisserij, stroperij, intensiever gebruik als honden uitlaatgebied en illegaal mountainbiken. Gezien het gebrek aan toezicht en handhaving, wordt voorspeld dat verdere ontsluiting volgens variant 1 zonder dagelijks toezicht, handhaving, wekelijks beheer en afvalruiming zal leiden tot verstoring van de natuur en vervuiling van het gebied. Concrete voorbeelden van deze verstoring zijn het verdwijnen van beverburchten, afname van het aantal reeën en verstoring van slaapplaatsen van ganzen.	De twee varianten voor recreatief gebruik zijn vooral ontwikkeld om de door indiener genoemde samenhang tussen natuur en recreatie goed in beeld te krijgen. In het MER onderzoeken we de milieueffecten van de beide varianten. Bij de keuze tussen varianten, zijn niet alleen natuur/milieueffecten van belang, we beoordelen de varianten integraal (zie hoofdstuk 5 startdocument). Daarbij nemen we de door indiener genoemde aandachtspunten mee.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
34 IVN Oost-Veluwezoom	34.1	*Prioriteit natuurbehoud- en ontwikkeling* Indiener maakt zich zorgen over de prioriteit van natuurbehoud en -ontwikkeling in de verschillende deelgebieden. Natuurontwikkeling en -bescherming worden weliswaar genoemd, maar lijken volgens indiener geen prioriteit te krijgen in de maatregelen. De zorgwekkende feiten over de (staat van) natuur in Nederland vraagt juist om prioriteit van natuurbehoud en -ontwikkeling in alle maatregelen in alle deelgebieden.	Het project Rivierklimaatpark IJsselpoort heeft meerdere doelen. We maken een integrale afweging tussen de verschillende belangen. Natuur is één van die belangen. We houden ons daarbij aan de 'spelregels' van wet- en regelgeving voor gebiedsbescherming (N2000, GNN, GO, ganzenrustgebieden) en soortenbescherming.
34	34.2	*Recreatie en natuurwaarden* Indiener merkt op dat de deelgebieden niet los van elkaar gezien kunnen worden en dat de aanleg van fiets- en wandelroutes onrust en rotzooi veroorzaakt in het broedseizoen. Er wordt benadrukt dat recreatie niet ten koste mag gaan van de natuur in de Velperwaarden, terrein de Groot en IJssel oevers.	We erkennen in dit project het grote belang van natuurwaarden, zoals indiener suggereert. Het project kent tegelijkertijd meerdere doelen, waar ‘recreatieve ontwikkeling’ er (ook) één van is. In sommige gevallen ‘schuren’ doelen. We streven er daarom naar zo zorgvuldig mogelijk een integrale afweging tussen doelen te maken en richten ons werkproces hierop in. Daarnaast houden we ons aan wet- en regelgeving voor gebiedsbescherming en soortenbescherming. Juist vanwege de natuurwaarden in het gebied zijn in het startdocument twee varianten voor recreatief gebruik benoemd, waarvan we de effecten op (onder andere) natuur onderzoeken.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
34	34.3	*Recreatie en natuurwaarden - terrein de Groot* Indiener maakt zich zorgen over terrein de Groot vanwege het idee om vakantiewoningen te bouwen. Dit geeft geen vertrouwen in de natuurontwikkeling in dit gebied. Er wordt benadrukt dat recreatie niet ten koste mag gaan van de natuurwaarden, aangezien er in de afgelopen jaren veel is gedaan om de natuurwaarden van de naastgelegen Velperwaarden te verbeteren en ruimte te geven aan vogels en wild. Ongeacht de variant die wordt gekozen, moet recreatie de natuurwaarden niet schaden.	In de intergemeentelijke structuurvisie is de keuze gemaakt om voor de herontwikkeling van het terrein op zoek te gaan naar een combinatie van recreatie en natuur en de mogelijkheid voor kleinschalige energieopwekking. Uit de onderzoeken die volgen moet blijken welke ruimte voor herontwikkeling en recreatief gebruik van de uiterwaarden passend is. Op grond daarvan vindt een integrale afweging plaats waarin de bestaande natuurwaarden in de Velperwaarden worden meegewogen.
34	34.4	*Landschap Velperwaarden* Indiener vindt het niet passend om in de Velperwaarden een open landschap te creëren (variant 2). Het behoud van heggen en hagen is belangrijk voor de struweelvogels. Daarnaast zijn de huidige heggen en hagen in de Velperwaarden deels zeer oud en vormen ze een belangrijke genetische bron die behouden moet worden.	Wij onderschrijven het standpunt van indiener dat de heggen in de Velperwaarden bepaalde waarden vertegenwoordigen. In het MER onderzoeken we integraal de milieueffecten van de beide varianten. Daar zullen we de door indiener genoemde punten zeker bij betrekken.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
34	34.5	*Behoud voldoende water achterland* Indiener benoemt het verlagen van de waterstand van de IJssel en het creëren van overloopgebieden, maar wijst er ook op dat voldoende water in het achterland behouden moet blijven.	Het doel om waterstand te verlagen heeft betrekking op de hoogwatersituatie. Dit betreft de winterperiode en het voorjaar. Dit heeft geen gevolgen voor de waterstand in de Laak in drogere periodes.
34	34.6	*Recreatie en natuurwaarden* Indiener roept op om bij de te maken keuzes de integrale aanpak met de natuurwaarden op 1 te zetten, niet de recreatie.	We erkennen in dit project het grote belang van natuurwaarden, zoals indiener suggereert. Omdat het project tegelijkertijd meerdere doelen kent, en deze in sommige gevallen 'schuren', streven we ernaar zo zorgvuldig mogelijk een integrale afweging tussen deze doelen te maken.
35 Vogelwerkgroep Arnhem	35.1	*Recreatie en natuurwaarden* Indiener stelt dat uitbreiding van recreatie in Natura 2000 gebieden in strijd is met de doelstellingen voor behoud en verbetering van de vogelwaarden in de uiterwaarden. Er wordt ook gewezen op de verwachte toename van recreatiedruk door de aanzienlijke woningbouw in de omgeving. Het accent moet liggen op natuurbescherming.	Wij zijn het met indiener eens dat behoud en verbetering van vogelwaarden niet altijd te combineren is met (uitbreiding van) recreatie. Tegelijkertijd streven we met het Rivierklimaatpark meerdere doelen na. Dit vraagt om een integrale afweging tussen de verschillende belangen en de voor- en nadelen. Voor natuurwaarden geldt dat wij ons zullen houden aan wet- en regelgeving in het algemeen en Natura2000 in het bijzonder. Wij zullen verschillende varianten voor recreatiepaden onderzoeken en de effecten in beeld brengen, zodat de stuurgroep beargumenteerd keuzes kan maken. Daarbij betrekken wij ook expertise van partijen die praktijkervaring hebben met de combinatie van recreatie en natuur.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
35	35.2	*Vogeltellingen en -waarnemingen* Indiener wijst op de 'Quickscan Beschermde Natuur RKP' en merkt op dat de gegevens over vogeltellingen in het gebied beperkt zijn. Er wordt benadrukt dat waarnemingen van ervaren vogelaars, opgeslagen in de database van waarneming.nl, waardevoller zijn voor een goed inzicht in de situatie.	Wij nemen de suggestie van indiener ter harte: Meerdere bronnen voor teldata zullen worden geraadpleegd. Daarnaast zullen lokale natuurverenigingen en -werkgroepen worden benaderd voor accurate natuurinformatie.
35	35.3	*Positieve ontwikkelingen binnen Rivierklimaatpark* Indiener ziet de aanleg van nevengeulen, verlagen van kades en stimuleren van natuurinclusieve landbouw als positieve ontwikkelingen. Indiener kijkt uit naar het MER en de voorkeursvariant.	Hartelijk dank voor deze positieve reactie. Via de nieuwsbrief en/of de website kan indiener op de hoogte blijven van de verdere ontwikkelingen.
36	36.1	*Creëren paaigronden voor vissen* Indiener pleit voor het versterken van de natuurwaarden, met specifieke aandacht voor het aanleggen van paaigronden en het aanwijzen van zones waar vissen verboden is.	Wij waarderen de adviezen en suggesties van indiener. Het versterken van de door indiener aangeven natuurwaarden maken deel uit van de doelen voor het RKP via de invulling met KRW-maatregelen waaronder geul(en), kwel-/overstromingsplassen, natuurvriendelijke oevers. De suggesties van indiener nemen wij mee bij de verdere uitwerking van de voorkeursvariant.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
36	36.2	*Steenfabriek van Vos/voormalig terrein De Groot* Indiener stelt voor om van de oude steenfabriek van Vos in Velp een vluchtterp te maken met ooibos voor dieren bij hoog water (aankoop via bijv. crowdfunding). Ook wordt gepleit voor een mooiere uitloop van de beek in de IJssel op deze locatie.	Het terrein van voormalige steenfabriek Terrein de Groot wordt nu bij hoog water al gebruikt als hoogwatervluchtplaats. Samen met de eigenaar zoeken we naar een nieuwe functie van het terrein. Natuurontwikkeling en de functie van vluchtplaats voor dieren bij hoog water is onderdeel van de planvorming. Wij nemen de suggestie van indiener voor een mooiere uitloop in de IJssel mee bij de uitwerking van de voorkeursvariant.

Bijlage 1 Advies van de Commissie mer

Rivierklimaatpark IJsselpoort, planuitwerkingsfase, advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport d.d. 4 september 2024.

Werken aan een toekomst-bestendige omgeving.

rivierklimaatpark@rws.nl
www.rivierklimaatpark.nl